

A. Úvodní část

A.1 Úvod, zadání a cíl práce

A.1.1 Úvod a zadání

Aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Křivoklátsko představuje pokladový krajinářský materiál zpracovaný na základě požadavku Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Předložená studie navazuje na materiál zpracovaný společností AV ATELIER s.r.o. (autoři P. Vodrážka, J. Němec – *Hodnocení krajinného rázu CHKO Český les* z roku 2006.

Základním motivem tohoto typu dokumentu je v rozsahu většího územního celku (typicky s velkoplošnou zvláštní ochranou) provést jeho (vícestupňovou) prostorovou a charakterovou diferenciaci na menší prostorové jednotky a v nich definovat charakteristické vlastnosti – znaky a hodnoty krajinného rázu. V rámci těchto menších územních jednotek je pak nezbytné stanovit podmínky či doporučení k ochraně krajinného rázu, a to v odstupňované formě.

Do předkládané aktualizace byla v modifikované podobě zařazena část věnující se problematice osídlení. Přesněji se jedná o kategorizaci sídel, a to v závislosti na jejich dochovanosti, zahrnující jejich bližší charakteristiku a návrh podmínek dalšího rozvoje. Tato problematika tvoří klíčovou část celé předložené studie a představuje také hlavní podnět zpracování aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Křivoklátsko. Důležitý výstup v rámci zpracované aktualizace pak tvoří digitální mapové výstupy zpracované v prostředí GIS.

A.1.2 Cíl práce

V obecné rovině lze cíl vypracování předloženého materiálu shledávat v existenci pomocného podkladu pro činnost správy CHKO Křivoklátsko a dalších orgánů státní správy v širším spektru jejich různých činností. Jako primární se v tomto ohledu přirozeně jeví využití preventivního hodnocení v oblasti územního plánování – pořizování územně-plánovacích podkladů a územně-plánovacích dokumentací. Tyto nástroje územního plánování představují hlavní a závazný dokument sledující v určeném časovém horizontu budoucí vývoj území. Potřeba implementace zásad ochrany krajinného rázu v nástrojích územního plánování je tak značně naléhavá a nutná i s ohledem na vlastní legislativní rámec územně-plánovací problematiky. Analytická část preventivního hodnocení nachází uplatnění v územně analytických podkladech, kde jsou v souladu s příslušnou vyhláškou stavebního zákona sledovanými jevy *oblasti a místa krajinného rázu*. Prostorová a charakterová diferenciacie území CHKO na tyto dílčí územní jednotky je obsahem části B této studie.

V konkrétní rovině lze uplatnění preventivního hodnocení spatřovat v následujících činnostech:

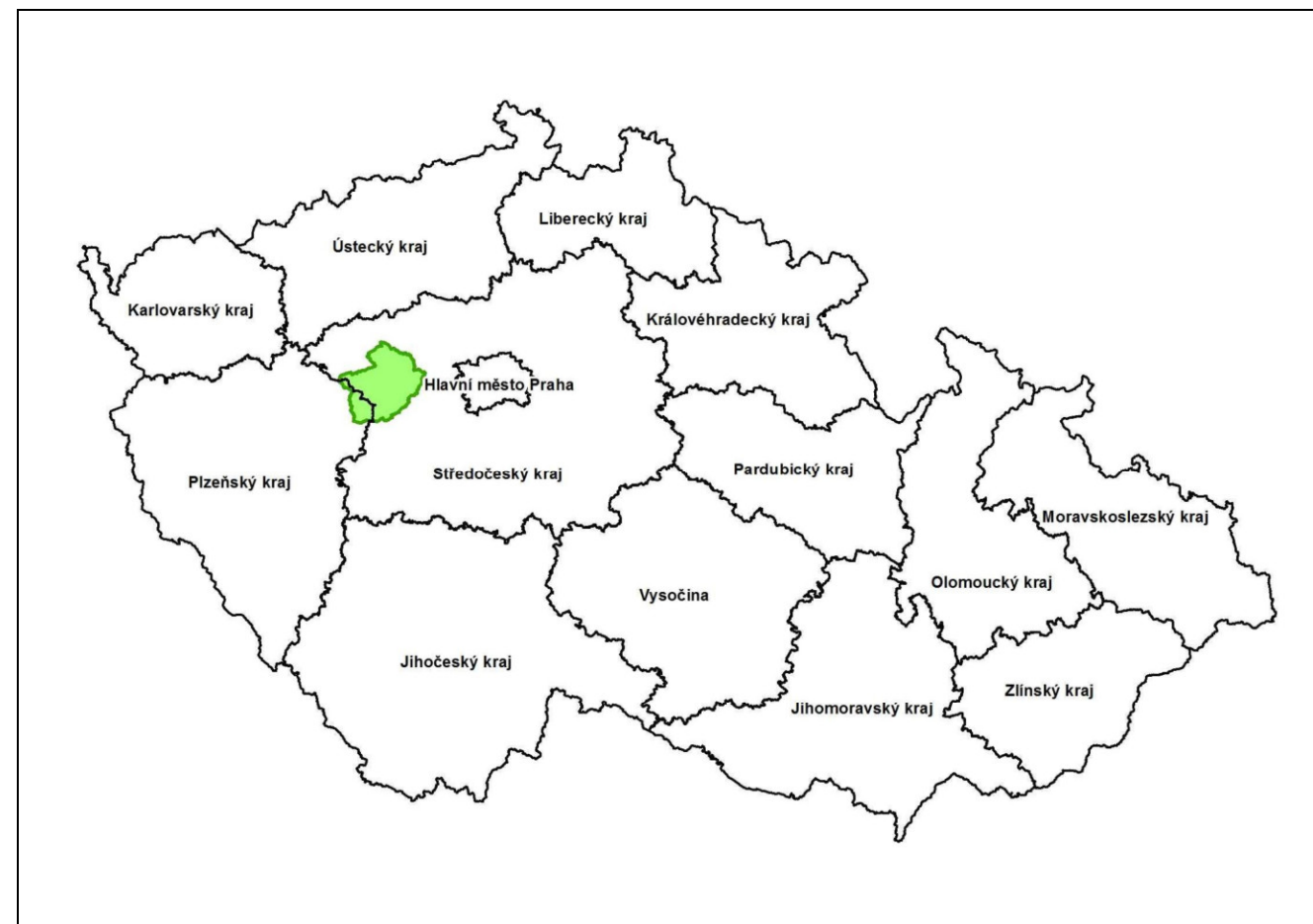
- Vydávání souhlasů a stanovisek podle § 12 a § 44 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění
- Vydávání stanovisek z titulu dotčeného orgánu (spolupráce s orgány územního plánování v procesu tvorby územně plánovací dokumentace a další agendy v gesci stavebního zákona)
- Tvorbě plánů péče, preventivní ochraně krajinného rázu
- Stanovení odstupňované ochrany krajinného rázu
- Stanovení rámcových podmínek pro zamýšlené zásahy do krajinného rázu ještě před zpracováním projektové či jiné dokumentace záměru.

Studie je odborným nezávazným materiálem směrné povahy, pro správu CHKO představuje pouze podklad pro své rozhodování.

Jak již bylo uvedeno, studie vychází z již dříve zpracovaného výše uvedeného krajinářského hodnocení. Těžiště této studie spočívá v části věnované osídlení – charakteristice a kategorizaci sídel, stanovení podmínek ochrany krajinného rázu ve vztahu k jejich možnému rozvoji (část C). Aktuálně

provedená prostorová a charakterová diferenciacie území (část B) se oproti předchozí výše citované studii v základních parametrech neliší. Zájmové území hierarchicky člení ve dvou úrovních – na oblasti krajinného rázu a místa krajinného rázu (v souladu s územně-plánovací legislativou), což odpovídá prostorové diferenciaci v původní zprávě, jež pracuje s ekvivalentními kategoriemi krajinný celek a krajinný prostor.

obr. č. A.1: Poloha CHKO Křivoklátsko

A.2 Metodika a terminologie

V současné době není v problematice ochrany krajinného rázu k dispozici závazná metodika. Tato skutečnost však podle autora této studie nese vzhledem k diverzitě krajiny na území ČR a nepotlačitelnému individuálnímu lidskému náhledu na danou problematiku více pozitivních aspektů.

Zpracovaná aktualizace preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Křivoklátsko se v souladu s metodickým listem AOPK opírá především o metodický postup Správy CHKO – autorů Bukáčka a Matějky, využívající tradiční analyticko-syntetickou osnovu:

- determinace základních charakteristik území
- diferenciací území na specifické územní celky
- identifikace charakteristik krajinného rázu
- hodnocení prostorových vztahů charakteristik krajinného rázu včetně delimitace pásem odstupňované ochrany
- doporučení a opatření k ochraně krajinného rázu

Při zpracování byl dále nápomocen metodický postup často využívaný při kauzálním posuzování záměrů na krajinný ráz - Posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz kolektivu autorů (Vorel, Bukáček, Matějka, Culek, Sklenička). Tento metodický postup odráží požadavky § 12 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění, včetně níže uvedené a doplněné (Michal, Löw) terminologie používané dále v textu této studie:

krajina – je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (§ 3 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění).

krajinný ráz – je zejména přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého místa nebo oblasti (§12 zákona č. 114/1992 Sb., v platném znění); obraz krajiny.

preventivní ochrana krajinného rázu – vyhodnocení krajinného rázu území a stanovení limitů a opatření k jeho ochraně, event. stanovení územně diferencované intenzity veřejného zájmu na ochraně krajinného rázu (pásma odstupňované ochrany), návrh eliminace negativních a rušivých znaků.

aktuální (kauzální) ochrana krajinného rázu – posouzení vlivu konkrétního záměru na krajinný ráz daného území (vliv navrhovaných staveb a technických zařízení, vliv činností, vliv využití území), tj. posouzení zásahu do krajinného rázu.

estetická hodnota krajiny – vyjádření přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině; předpokladem vzniku estetické hodnoty jsou subjektivní vlastnosti pozorovatele, objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny (skladba a formy prostorů, konfigurace prvků, struktura složek).

harmonické měřítko krajiny – vyjadřuje takové členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí; z hlediska fyzických vlastností krajiny se jedná o soulad měřítka celku a měřítka jednotlivých prvků.

přírodní charakteristika krajinného rázu – zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystémů.

historická charakteristika krajinného rázu – je specifickou součástí kulturní charakteristiky a spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa; historická charakteristika je klíčová pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním

vzhledem k jejich trvalé (dlouhodobé) udržitelnosti; může nést stopy významných historických událostí.

kulturní charakteristika krajinného rázu – je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal.

krajinná složka – relativně homogenní ekologická jednotka, je souhrnem prvků uvnitř krajiny, má jednotný projev a vyznačuje se stejnou funkcí; velikostí relevantní krajinnému měřítku (Forman et Godron 1993, upraveno).

krajinný prvek – je skladebnou jednotkou krajinné složky. Je buď přírodní nebo umělý.

oblast krajinného rázu – je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu; je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnicích se charakteristik.

místo krajinného rázu – část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Je nejmenším hodnoceným prostorem; jedná se zpravidla o vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní), který je pohledově spojený z většiny pozorovacích stanovišť, nebo o území typické díky své výrazné charakterové odlišnosti.

přírodní hodnota – je dána kvalitativními parametry zastoupených ekosystémů ve vztahu k jejich trvalé udržitelnosti, reprezentativností aktuálních znaků ve vztahu ke stanovištním podmínkám, prostorovými parametry, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny.

znak krajinného rázu – jednotlivá část krajiny, podílející se na utváření krajinného rázu. Tyto části společně utvářejí přírodní, kulturní a historickou charakteristiku krajinného rázu.

rys krajinného rázu – soubor znaků vyjadřující určitou specifickou vlastnost segmentu krajiny.

atribut krajinného rázu – charakteristický znak vyjadřující přírodní, kulturní nebo historické kvality segmentu krajiny.

dominanta krajiny – převládající, hlavní, základní složka, převládající prvek v konfiguraci hmotných prvků krajinné scény. Krajinné dominanty jsou typizovány podle původu na přírodní, kulturní nebo smíšeného původu, případně na historické a soudobé.

A.3 Charakteristika zájmového území

A.3.1 Vymezení území a obecná charakteristika

Vymezení zájmového území, jemuž je věnována tato studie, je určeno hranicí Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Detailní popis – vedení této hranice uvádí příloha č. 1 Výnosu ministerstva kultury České socialistické republiky č. 21 972/78, kterým se zřizuje CHKO Křivoklátsko. Toto nařízení je součástí příloh Rozborů Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko v rámci zpracovaného Plánu péče pro CHKO. Zde je nutné podotknout, že uvedený dosud platných výnos již neodpovídá zcela aktuální situaci- mj. co se týká hranice CHKO.

CHKO Křivoklátsko se rozkládá po obou březích Berounky – od Zvíkovce až po Hýskov, který tvoří její osu. CHKO zasahuje na území Středočeského kraje (bývalé okresy Rakovník, Kladno a Beroun, nyní ORP Rakovník, Kladno, Beroun a Hořovice) a Plzeňského kraje (bývalé okresy Rokycany a Plzeň-sever, nyní ORP Rokycany a Kralovice). Rozloha CHKO Křivoklátsko činí cca 625 km², což ji řadí v ČR mezi ostatními CHKO k více rozlehlým.

Mezi jinými specifiky se na stávající podobě CHKO Český les zásadním způsobem odráží dopady poválečného vývoje. Poválečné události se nejzřetelněji podepsaly na osídlení území. Převažující německé obyvatelstvo bylo po II. světové válce vysídleno, což mělo v následujících letech za následek razantní snížení lidnatosti. Exponovaná poloha na hranicích socialistického bloku, přítomnost železné opony a zařazení značné části území Českého lesa do nepřístupného pásma vedlo v důsledku k zániku mnoha sídel.

A.3.2 Přírodní charakteristika území

Geologie a geomorfologie

Nejstarší geologickou jednotkou, která tvoří též geologický podklad většiny oblasti, je barrandienské svrchní proterozoikum. Je tvořeno především sedimentárními horninami - břidlicemi, drobnými a přechodovými prachovci. Starohorní území se dělí na tři dílčí jednotky: zbirožsko-šárecký pruh s hojným výskytem čočkovitých a deskových těles silicitů (bulžníků), radnicko-kralupský pruh s význačným zastoupením vyvřelin (spility) a kralovicko-rakovnický pruh s jen omezeným výskytem spilitů a bez silicitů.

Během středního kambria došlo k transgresi moře do jihozápadní části oblasti v okolí Skryjí a Týřovic. Zde se usadily sedimenty s bohatou faunou (jílové břidlice, prachovce), světově proslavenou zejména nálezy trilobitů. Ke konci kambria vznikl na poruchové linii SV - JZ rozsáhlý suchozemský vulkanický komplex křivoklátsko-rokycanského pásma. Horniny vulkanitů jsou zastoupeny dacity, andezity, porfyrickými dacity a ryolity. Proterozoickými horninami prostupují žilné vyvřeliny, nejčastěji porfyrické ryolity. Ordovické horniny vystupují souvisle podél JV hranice CHKO a kromě toho tvoří ještě tři izolované ostrovy dále k severozápadu - Velíz, Krušnou horu a Dlouhou skálu. Sedimentární horniny ordoviku představují diabázové tufy, křemité pískovce, tufitické břidlice a křemence, vulkanity jsou zastoupeny diabasy a porfyritovými mandlovci. Usazeninami karbonského stáří, patřícími do mladších prvohor, jsou pískovce, slepence, prachovce a jílovce. Nacházejí se především při severním okraji CHKO mezi Rakovníkem a Žilinou jako součást kladensko-rakovnické černouhelné pánve. Při jižním okraji oblasti se karbonské sedimenty vyskytují v „pánvičkách“ u Žebráku, Lísku a Hýskova.

Druhohorní usazeniny, náležející k české křídové pánvi, zasahují na území CHKO jen okrajově mezi Rudou a Lány. Usazeniny třetihorního stáří pokrývají na Křivoklátsku jen malé plochy. Jsou tu převážně žlutohnědé písky a štěrky. Nejvýznamnější výskyty jsou v okolí Broum a Březové. Další výskyty jsou v jihovýchodním okolí Rakovníka, u Skryjí i v okolí Sýkořice a Městečka.

Kvartérní pokryv je tvořen na plošinách zvětralinami podložních hornin, na svazích svahovými hlínami, zahliněnými sutěmi, v údolí Berounky a jejích některých přítoků (Zbirožský potok, Rakovnický potok) jsou vyvinuty pravé spraše. Morfologicky nápadné jsou říční terasy řeky Berounky, tvořené naplavenými štěrky a písky.

Krajinářská hodnota Křivoklátska je dána také značnou členitostí terénu. Nadmořská výška území se pohybuje v rozmezí mezi cca 217 m n. m. (údolí Berounky pod Hýskovem) a 616,7 m n. m. (vrchol Těchovina). Osu území tvoří řeka Berounka, protékající hluboce zaříznutým údolím se skalními útvary a sítí postranních údolí a roklí. Po pravém břehu řeky se rozkládá Zbirožská vrchovina, vyznačující se velmi pestrým reliéfem. Její západní část a zároveň nejhodnotnější jádro Křivoklátska, Vlastecká vrchovina, tvoří intenzívně rozčleněný reliéf s hluboce zaříznutými erozními údolními, který byl vymodelován v horninách křivoklátsko-rokycanského pásma.

Východní část Zbirožské vrchoviny, zvaná Brdatky, vystupuje jako geomorfologicky významný průřezový hřbet složený z ordovických sedimentů a vulkanitů, zatímco střední část (označovaná jako Hudlická vrchovina) má mírně zvlněný reliéf denudačních plošin a mírných svahů, který se vytvořil na proterozoických břidlicích. Na levém břehu Berounky převládá mírně členitý reliéf na proterozoických sedimentech. Jde o Kralovickou pahorkatinu na západě CHKO a Lánskou pahorkatinu, která směrem k jihu přechází do strmých strání hluboce zaříznutého údolí Berounky. Řeka Berounka vytváří po celé délce toku v území morfologicky významné a nápadné meandry. Za zmínku stojí i ve východní části území hojně morfologicky výrazné bulžnickové suky, které jsou vlivem erozní činnosti vypreparované z okolních měkkých hornin.

Detailní geomorfologické členění CHKO Křivoklátsko – zastoupené geomorfologické jednotky zobrazuje následující schématické a grafické znázornění:

provincie: Česká vysočina

soustava: V Poberounská soustava

podsoustava: VA Brdská oblast

celek: VA-3 Křivoklátská vrchovina

podcelek: VA-3A Zbirožská vrchovina

okrsek: VA-3A -a Radečská vrchovina

okrsek: VA-3A -b Vlastecká vrchovina

okrsek: VA-3A -c Hudlická vrchovina

okrsek: VA-3A -d Brdatky

okrsek: VA-3A -e Chýňavská vrchovina

podcelek: VA-3B Lánská pahorkatina

okrsek: VA-3B -a Klíčavská pahorkatina

okrsek: VA-3B -b Loděnická pahorkatina

podcelek: VA-4A Hořovická brázda

okrsek: VA-4A -b Komárovská brázda

okrsek: VA-4B -c Zdícká brázda

podsoustava: VB Plzeňská pahorkatina

celek: VB-1 Rakovnická pahorkatina

podcelek: VB-1A Kněževská pahorkatina

okrsek: VB-1A -a Rakovnická kotlina

celek: VB-2 Plaská pahorkatina

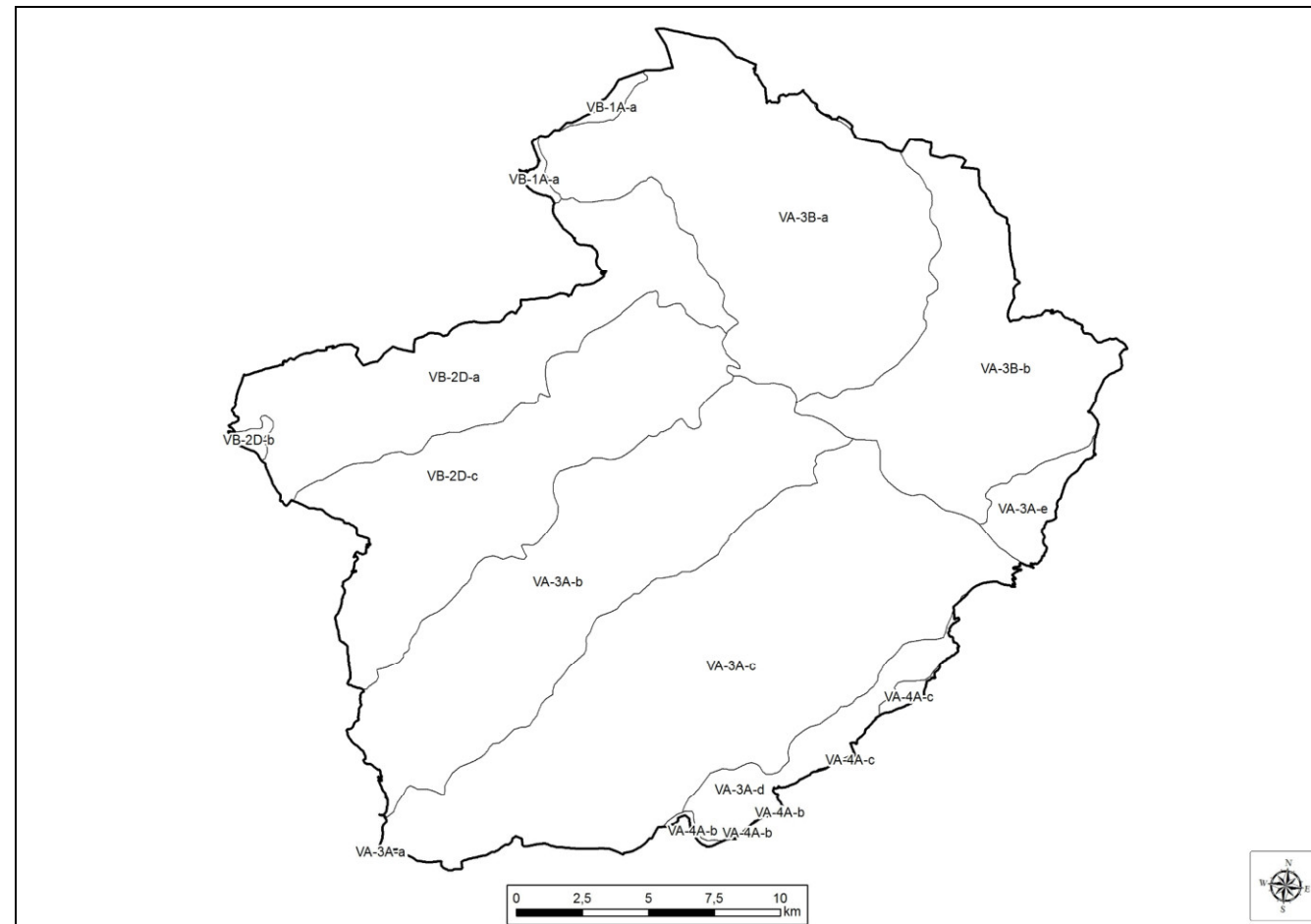
podcelek: VB-2D Kralovická pahorkatina

okrsek: VB-2D -a Pavlíkovská pahorkatina

okrsek: VB-2D -b Kožlanská plošina

okrsek: VB-2D -c Radnická vrchovina

obr. č. A.2: Geomorfologické členění CHKO Křivoklátsko

Hydrologie

Hydrologickou tepnu a místní erozivní bázi oblasti je řeka Berounka, která odvodňuje celé území CHKO. Berounka vzniká soutokem Mže a Radbuzy v Plzni. Křivoklátskem protéká zachovalým údolím v délce 42,5 km s výškovým rozdílem 33 metrů. Dlouhodobý průměrný průtok na území CHKO (limnigraf Křivoklát) dosahuje 31,8 m³ za sekundu, avšak s výraznou rozkolísaností v průběhu roku. Z levostranných přítoků Berounky v CHKO jsou nejvýznamnější Javornice, Rakovnický potok, Klíčava a Vůznice, z pravostranných pak Zbizožský potok, Úpořský potok, Klučná a Habrový potok. Přítoky mají převážně bystřinný charakter a vytvářejí hluboce zaříznutá inverzní údolí.

Vodní nádrže jsou rozptýleny po celém území CHKO. Celkově zaujímají plochu asi 140 ha. Přibližně z poloviny se na tom podílí vodní nádrž Klíčava. Zbylou část tvoří velké množství menších rybníků a ostatních nádrží po celé ploše CHKO. V severní části CHKO se vyskytují cenná mokřadní stanoviště – rašeliniště.

Území CHKO Křivoklátsko je celkově chudé na podzemní vody, což vyplývá z nízké srážkové aktivity i z nevhodného geologického prostředí.

Klima

Křivoklátská vrchovina spadá do mírně teplé a mírně suché oblasti, okrsku MT 11 (QUITT, 1971), který je charakterizován dlouhým, teplým a suchým létem, krátkým přechodným obdobím s mírným teplým jarem a podzimem, krátkou, mírně teplou a velmi suchou zimou.

Průměrná roční teplota se zde pohybuje mezi 7,5° - 8,5° C, v nejvyšších polohách však klesá pod 7° C. Z pohledu srážkové charakteristiky se oblast nachází na okraji srážkového stínu Krušných hor. Průměrné roční úhrny srážek se pohybují mezi 500 a 600 mm.. Nejvlhčí je nejvyšší, jihozápadní část území, naopak nejsušší je jihovýchod, přiléhající k Českému krasu.

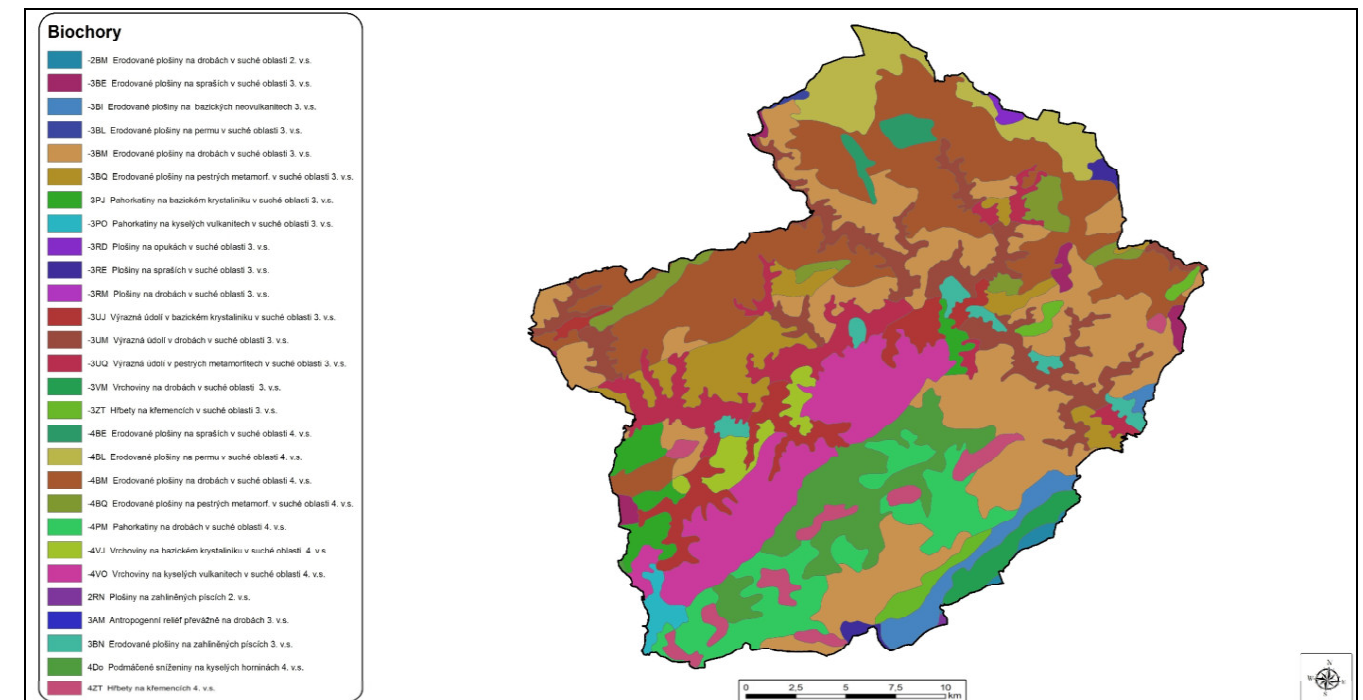
Výrazný říční fenomén řeky Berounky a jejích přítoků se na Křivoklátsku projevuje na mezoklimatu, dochází zde k časté teplotní inverzi. Podstatný je také vliv expozice. Teplotní inverze, projevující se vytvářením mrazových kotlin, je známa i z mělkých depresí na plošinách, často při nepatrných výškových rozdílech.

Biogeografie

CHKO Křivoklátsko se nachází v biogeografické provincii středoevropských listnatých lesů, podprovincii hercynské. Téměř celá CHKO Křivoklátsko spadá do Křivoklátského bioregionu (Culek a kol. 2003). Při jihovýchodní hranici do CHKO Křivoklátsko okrajově zasahuje bioregion Karlštejnský, v severní části pak rovněž okrajově bioregiony Džbánský a Rakovnicko-žlutický.

Z hlediska typologicky biogeografického bylo na území CHKO Český les zmapováno celkem 28 biochor. Jednotlivé zastoupené biochory ukazuje legenda kartogramu znázorněného na obr. č. A. 3.

obr. č. A.3: Biochory v CHKO Křivoklátsko

Potenciální vegetace oblasti je tvořena v nižších polohách především dubohabřinami, ve vyšších polohách pak bučinami. Na strmé svahy vázané suťové lesy přetrvaly díky své poloze často až do dnešních dnů, naopak lužní lesy byly v údolí Berounky potlačeny docela a zachovaly se jen místy v potočních nivách. Jen spoře se dnes vyskytují dříve rozšířené jedliny a jedlové doubravy, rekonstruované na plošinách v západní části CHKO. Ve východní části území se na specifických stanovištích dodnes zachovaly ochránářsky hodnotné mochnové doubravy. Další společenstva

teplomilných a acidofilních doubrav, jakož i reliktních borů, obývala vždy jen maloplošné lokality v údolí Berounky a jejích přítoků. Stejně tak dosahovala nepatrné rozlohy také vegetace primárního bezlesí, reprezentovaná ponejvíce xerothermními trávníky skalních výchozů.

CHKO Křivoklátsko je floristicky velmi bohaté a rozmanité. Bylo zde zaznamenáno cca 1500 druhů cévnatých rostlin, což jsou přibližně dvě třetiny flóry Čech. Tato bohatost je podmíněna více faktory – především velkou geomorfologickou členitostí území, pestrým horninovým podložím, působením říčního a vrcholového fenoménu, historickým vývojem území a konečně zde hrají roli i naprosto rozdílná kontaktní území, z nichž řada druhů na Křivoklátsko migruje (Český kras, Brdy, Plzeňsko, Džbán).

V území převládají lesní druhy, časté jsou i luční prvky. Teplomilné taxony se koncentrují v jihovýchodní části území a také v údolí Berounky, kterým pronikají hluboko do chladnějších oblastí. Zastoupeny jsou i druhy vyšších poloh a subatlantské prvky. Ojedinelý je výskyt druhů rašelinišť (Prameny Klíčavy), zcela chybí pískomilné druhy. Území se vyznačuje vysokým zastoupením přírodě blízkých společenstev, lesnatost zde činí cca 65 %. Nejzachovalejší porosty se soustřeďují na prudší svahy, především v údolích toků. Časté jsou enklávy luk, mnohé však v posledních letech trpí absencí obhospodařování.

Lesy

V CHKO Křivoklátsko lesy (PUPFL) zaujímají téměř dvě třetiny její rozlohy, což je vysoce nad průměrem v celé ČR.

Zastoupení dřevin v lesích CHKO je velmi pestré. Většina lesních porostů je smíšená, běžné je střídání smíšených, listnatých a jehličnatých porostů na malých plochách. Celkově převažují jehličnany (57%). Nejvíce zastoupené dřeviny z jehličnanů představují smrk (29% ze všech lesů), borovice (18%) a modřín (8%), z listnáčů pak dub (17%) a buk (11%). Listnáče se ve větší míře vyskytují hlavně v centrální části CHKO (pravý břeh Berounky), v Lánské oboře Lány a severně od Nižbora. Buk má větší zastoupení v západní a severní části CHKO a je rozšířen ve vyšších a stinných polohách. Dub zimní se vyskytuje spíše v níže položených částech na východě, zejména na plošinách a slunných svazích.

Výrazné rozdíly jsou mezi jednotlivými zónami CHKO. V I. zóně listnáče převažují (60%), naopak ve III. zóně je dominantní podíl jehličnanů (70%). V dřevinné skladbě je celkově zastoupeno více jak 40 druhů včetně vzácných (tis, jeřáb břek, jeřáb muk, třešeň ptačí).

V některých z maloplošně zvláště chráněných území (viz dále) se vyskytují plochy lesa ponechvané samovolnému vývoje, v kterých se již lesnický dlouhodobě neobhospodaří. Jedná se zejména o NPR Kohoutov, části NPR Týřov, NPR Velká pleš, PR Jezírka, PR Brdatka a PR Stříbrný luh. Cílenými zásahy jsou v těchto územích připravovány další porosty do stavu, který ponechání samovolnému vývoji umožní. Zvolená území jsou dostatečně velká, aby v nich byly eliminovány významné vlivy okolí.

A.3.3 Zvláštní ochrana přírody

Status (velkoplošně) chráněného území má z titulu své existence celá oblast. CHKO je členěna do 4. zón odstupňované ochrany přírody.

I. zóna (nejpřísněji chráněná) má nejprísnejší režim ochrany a zahrnuje nejcennější části CHKO - národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, přírodní památky a území se zachovanými přírodě blízkými lesními porosty většího rozsahu a ostatní významné biocenózy arondované do celků. Podíl I. zóny na celkové ploše CHKO činí cca 11,2 %.

II. zóna zahrnuje velmi hodnotné biogeocenózy a vytváří přirozený ochranný plášť I. zóně s funkcí přirozeného filtru. Do této zóny jsou zahrnuty převážně lesní ekosystémy, více i méně ovlivněné antropickou činností. Podíl II. zóny na celkové ploše CHKO dosahuje více než 37,3 %.

III. zóna zahrnuje převážně rovinnou část CHKO, která byla již v historických dobách využívána pro zemědělské účely. Jde o krajinné segmenty s funkcí mezilesních enkláv zemědělské půdy nebo zemědělsky obhospodařovaných ploch v okrajových částech CHKO. V této zóně jsou rovněž zastoupena hospodářsky využívaná lesní společenstva, která byla silně narušena antropickou činností, zejména změnou druhové skladby porostů. Podíl III. zóny na celkové ploše CHKO činí cca 48,4 %.

IV. zóna je plošně nejmenší a tvoří cca 3,2 % plochy CHKO. Zahrnuje územní celky lidskou činností nejvíce dotčené – urbanizované. Jde o sídla a sídelní útvary, u nichž se předpokládá další rozvoj.

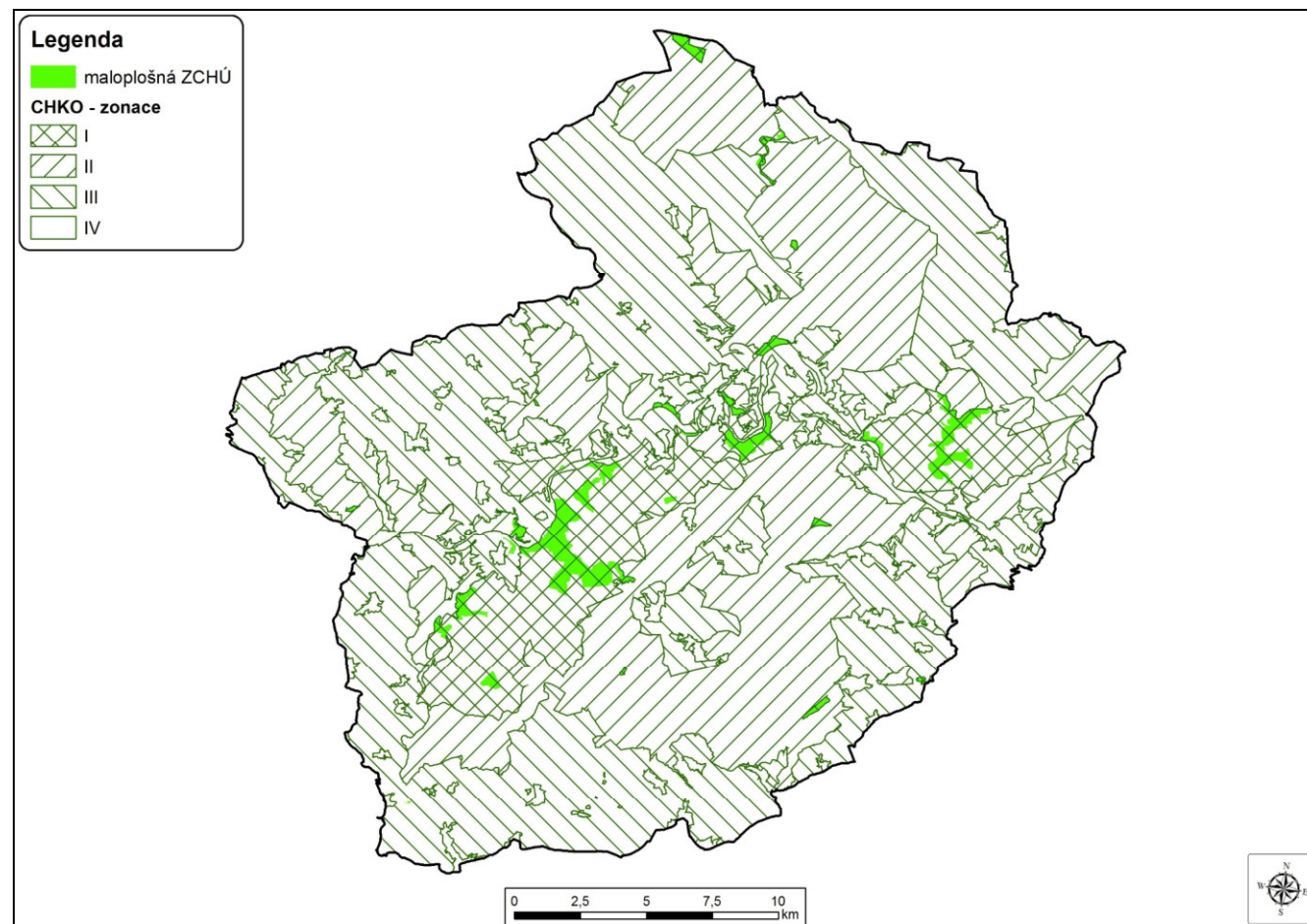
CHKO Křivoklátsko je rovněž vyhlášeno biosferickou rezervací UNESCO. Z tohoto důvodu je území CHKO rozčleněno do tří zón biosférické rezervace. Jádrová zóna (core area) je totožná s územím I. zóny ochrany přírody a krajiny, nárazníková zóna (buffer zone) je tvořena zejména lokalitami zařazenými do II. zóny ochrany přírody a krajiny, poslední přechodová zóna (transition zone) je tvořena kombinací ploch III. a IV. zóny ochrany přírody a krajiny.

V rámci CHKO je vymezeno dále 27 maloplošných zvláště chráněných území – 4 národní přírodní rezervace (NPR), 17 přírodních rezervací (PR) a 6 přírodních památek (PP), které shrnuje tabulka níže.

tab. č. 1: Maloplošná zvláště chráněná území

Kategorie	název	Kategorie	název
NPR	Kohoutov	PR	Prameny Klíčavy
	Týřov		Stříbrný luh
	Velká Pleš		Svatá Alžběta
	Vůznice		U Eremita
PR	Brdatka		Údolí Klíčavy
	Čertova skála		Vysoký tok
	Červený kříž	Jalovce na Světovině	
	Dubensko	Skryjsko-týřovické kambrium	
	Jezírka	Stará Ves	
	Jougllovka	Trubínský vrch	
	Kabečnice	Valachov	
	Lípa	Vraní skála	
	Na Babě	Zdická skalka u Kublova	
	Nezabudické skály		

obr. č. A.4: CHKO Křivoklátsko – zonace + maloplošná chráněná území

A.3.4 Kulturně-historický vývoj území

Obecný kulturně-historický vývoj

Osídlení území Křivoklátska je doloženo z řady prehistorických období náhodnými roztroušenými nálezy počínaje neolitem. Nejvýznamnější je osídlení pozdní laténské doby (4. stol. př. n. l.), zastoupené mohutným Stradonickým oppidem a několika menšími hradisky.

Nejstarší historické osídlení na území dnešní CHKO, jen částečně narušující lesy, je doloženo knížecím dvorcem ve Zbečně (kolem 10. stol.), vsí Slabce (1005) a kaplí na hoře Velíz (1005). S kaplí na Velízu souvisela služební obec Otročiněves. V první polovině 12. stol. je písemně doloženo několik vsí v majetku velkých klášterů, zřejmě jen částečně narušující jinak souvislý knížecí a později královský majetek (Nezabudice, Lašovice, Bratronice). Vznik vsí, jejichž název končí na -ice, je možné spojovat podle výzkumů z jiných oblastí nejpozději s počátkem 12. století. S jejich zakládáním snad souvisí čtyři újezdy - Zbečenský, Slabecký, Hudlický a Panoší. Předkolonizační stáří některých vsí dokládá jejich urbanistický rozvrh (Všetaty), nebo archaické zasvěcení kostela (Skryje, Skřivaň). Nejstarší sakrální stavby v oblasti jsou písemně doloženy na Velízu a ve Zbečně, z 12. století stojí dosud loď kostela ve Slabcích.

Počátky stavby dnešního hradu Křivoklát spadají do doby krále Václava I. S králem Václavem I. jsou rovněž spojeny zřejmě lovecké hrádky Jenčov a Jivno a mohutný hrad Týřov (před rokem 1249). Ze druhé čtvrtiny 13. století stojí dosud proboštský kostel na Velízu a písemně je doložen kostel v Nezabudicích (1250). Zřejmě král Otakar II., za kterého byl dostavěn hrad Křivoklát a nově založený

hrad Nižbor, zřídil ke Křivoklátu a Týřovu velkou řadu služebných manských vsí a dvorů. Na manských dvorech vznikla řada tvrzí, dnes vesměs zaniklých.

Na jihu oblasti se ve 13. století zformovala šlechtická panství Zbiroh a Žebrák, z nichž Žebrák se dostal ve třetině 14. století do královských rukou. Kolonizační činnost se v oblasti většinou soustředila na nové vysazování již existujících vsí (Panoší Újezd). Velkolepým činem bylo v tomto směru vysazení Hudlic z královského příkazu v roce 1341. Několik nově založených vsí (Bzová, Skupá) nemohlo příliš narušit stále lesnatý charakter oblasti – obrovského loveckého revíru českých králů. Hustější osídlení bylo soustředěno jen v severozápadní části oblasti.

Na sklonku 14. století došlo ke stavebním zásahům na Křivoklátě a Žebráku a byl postaven významný hrad Točnick. V severozápadní části oblasti vzniklo panství s novým hradem v Krakovci. K významnému rozkvětu Křivoklátského panství došlo až po roce 1685, kdy jej získali definitivní koupí Valdštejnové. Vybavili panství množstvím nových hospodářských budov, novostavbami sakrálních staveb (Panoší Újezd, Městečko, Nový Dům) a zámekem v Lánech. Na menších statcích v okolí Křivoklátu vznikaly v první polovině 18. století drobné zámecké stavby, zpravidla v místech tvrzí (Všetaty, Hřebečnický, Zhoř). Ve Hřebečnicích byl postaven architektonicky hodnotný hospodářský dvůr.

Křivoklátské panství zůstalo ve vybavenosti z počátku 18. století, kdy si nově vytvořená situace vynutila další hospodářské podniky. V poslední čtvrtině 18. století a v první čtvrtině 19. století byla založena řada hospodářských dvorů (Karlova Ves, Požáry, Nový Dům, Amálie). Počátek 19. století byl i ve znamení velkého rozvoje průmyslu. V Novém Jáchymově a v Roztokách byly vybudovány na svou dobu jedinečné železárny. Ke dvorům a hutím byly zakládány osady dělnického charakteru (Nový Jáchymov, Karlova Ves, Nový Dům). Ve druhé polovině 19. století byl přestavěn hrad Nižbor a postaven kostel v Bratronicích. V sousedním Slabeckém panství vznikl rozsáhlý anglický park. Polovina a třetí čtvrtina 19. století přinesla přestavby zámků ve Slabcích, Oboře (Leontýnský zámek) a Zbirohu.

Lesní hospodářství

Převážná část území CHKO Křivoklátska má dlouhodobě lesnatý charakter, v dřívějších obdobích byl podíl lesní půdy ještě podstatně větší. Zemědělství bylo na Křivoklátsku od dávných dob vždy ve stínu lovectví a lesního hospodářství. Oblast Křivoklátska s rozsáhlými komplexy lesů byla již od dob raného feudalismu využívána jako šlechtická (výsadní) loviště. Již v 9. století zde lovila česká knížata, později byla oblast lovištěm královským. I když se význam lovu zvěře od středověku postupně snižoval, zůstal provoz myslivosti významnou aktivitou až do současnosti. Myslivost má v oblasti dlouhodobou tradici a je běžnou součástí místní hospodářské činnosti. Z intenzivních chovů zvěře je v současnosti na území CHKO v provozu obora Lány a bažantnice Amálie. Obě zařízení jsou spravována Kanceláří prezidenta republiky, lesní správou Lány.

Křivoklátské lesy prošly vývojem mnoha lesnických způsobů hospodaření promítajících se v zakládání, pěstování a obnově porostů i hospodářské úpravě lesů. Lesnatost oblasti se výrazněji měnila v několika obdobích. V 18. století došlo k narušení souvislých komplexů lesa při zakládání nových vesnic, kolem kterých byly lesy vyklučeny a přeměněny na zemědělskou půdu. Lesnatost mírně stoupla v období od poloviny 19. století do 1. světové války, kdy se upouštělo od chovu ovcí a provádělo se zalesňování bývalých pastvin. Zalesňování pozemků pro zemědělské využívání nevýhodných v 60. letech 20. století nemělo pro lesnatost oblasti podstatný význam.

Zemědělství

Rozhlehle lesní plochy se z hlediska krajinářského vyznačují značnou homogenitou – ve smyslu jejich vizuálního působení – především vnějšího, avšak i vnitřního (lesní interiér). Ačkoliv na území CHKO Křivoklátsko méně zastoupené, mají odlesněné plochy díky své otevřenosti a možnosti percepcie svého okolí zásadní krajinářský význam. Odlesněná území zároveň koncentrují širší spektrum lidských aktivit a nesou výraznější stopy kultivace krajiny.

Dávné využívání půdy k zajištění obživy lze doložit z keltských hradišť – Stradonice, Podmokly v období 500 - 200 let př. n. l., jde o nálezy kos, radlic, vidlí. První písemné zmínky o zemědělském využívání půdy se vztahují k období vlády Přemyslovců. Plochy potřebné pro zajištění základní obživy byly získány klučením lesů kolem tehdejších dvorců i osad. První zmínky se vztahují k oblasti Slabecka (Slabce, Modřejovice, Krakov, Tytry, Všetaty) a kolem Bratronice a Bělče směrem k Sýkořici.

Na období středověku je datováno zvýšené osidlování Křivoklátska. Tehdy docházelo k lokálnímu odlesňování ve prospěch zakládaných osad a zemědělské půdy. Řada osad však v období husitských válek, především však ve válce 30leté, zanikla. S osadami zanikla i zemědělská půda a plochy se spontánně zalesnily. Úroveň zemědělského hospodaření se začala od základu měnit po roce 1733 – nabytím Křivoklátského panství Fürstenberky (hranice panství se z velké části kryje s hranicí CHKO).

K hlavním změnám došlo rozšířením výměry zemědělské půdy, patřící ke knížecímu statku. K tomu účelu byly trvale odlesněny plochy na dnešních Požárech, Mičích, Amálii, Novém Domě a Karlově. Zde po větrné kalamitě v 60. letech 18. století bylo rozhodnuto „plochy již nově nezalesňovat, ale přeměnit na zemědělskou půdu“. Tak vznikly ucelené, na danou dobu velmi rozsáhlé enklávy zemědělské půdy. V jejich středu byly vystaveny prostorné, vysoce funkční a vzhledné hospodářské dvory. K nejznámějším patří kruhový dvůr Karlov, k němuž patřilo 750 ha zemědělské půdy; klasicistní Emilov, Maxov (dnes Douпно) a Amálie, jež dohromady obdělávaly 1200 ha zemědělské půdy. Dvůr Požáry - původní Philipshof byl přestavován opět do podoby kruhu, ale již nedokončen. K němu náleželo 250 ha zemědělské půdy. Každý dvůr byl samostatně hospodařící jednotkou, relativně nezávislou na druhých.

Také v tvorbě krajiny bylo postupováno perspektivně. Velké pozemky oddělovaly cesty, podél nichž byly vysazeny aleje hrušní, švestek a jabloní. Bylo evidováno i několik samostatných větších sadů. Mokřiny v polích byly využívány jako louky, případně přeměněny ve vodní plochy v doprovodu keřů a stromů. Lze říci, že období od konce 18. do poloviny 19. století v zásadě vytvořilo současnou tvář křivoklátské krajiny - onen typický systém polních enkláv uprostřed rozsáhlých lesních komplexů – s rozptýlenou zelení a promyšleně umístěným hospodářským dvorem. Fürstenberský velkostatek však zahrnoval i řadu dalších dvorců (v CHKO ještě Podmokly, Ploskov, Lány a několik dvorců mimo území CHKO).

Vývoj velkostatku na Fürstenberském panství značně poznamenala pozemková reforma z 20. let dvacátého století. Velkostatek, do té doby patřící k nejprogresivnějším v Čechách, byl rozdělen na menší hospodářství, došlo k zestátnění lesů a zemědělská část byla postupně předána do rukou novým hospodářům. Jen část (Karlov, Maxov, Požáry a Amálie) zůstala v rukou státu. Úroveň hospodaření začala upadat.

Poválečné období 50. let dvacátého století znamenalo konec pro tento střední stav a soukromé podnikání vůbec. Po 10 letech socializace byla větší část zemědělských podniků na Křivoklátsku ve velmi špatném stavu. Teprve období let 1960 - 1970 zaznamenalo rozvoj hospodaření v celé společnosti, zemědělství nevyjímaje. Hospodářství se stěhovala ze dvorců na nově vymezené plochy za ves, do areálů, zahrnujících někdy více, jindy méně budov, včetně dílen apod. Na státním statku se celková koncepce v mnohém podobala té, která zde prosperovala před více jak sto lety. Rozdíl byl

„jen“ v tom, že tato koncepce byla postavena na ideologických základech a řízena v mnoha případech zcela neodborně, často hlavně politicky.

V osmdesátých letech minulého století došlo k rozsáhlé investiční výstavbě, při níž byla celá řada zemědělských areálů modernizována a vybavena novými technologiemi. Postavilo se několik velkých seníků – v Broumech, na Velké Bukové, v Trubíně, v Hudlicích, ve Slabcích, v Líšné a na Doupně. Ve Slabcích byl postaven velký areál JZD. Investice byly směřovány do stavby nových objektů a starší budovy byly zanedbávány i v oblasti pouhé údržby. Výsledkem toho jsou dnes opuštěné, zdevastované hospodářské budovy i celé hospodářské dvory (Douпно, Emilov a další). Nová výstavba z let socializace - seníky, silážní žlaby, hnojiště, velkokapacitní stáje jsou převážně vysoce funkční, ale z architektonického hlediska velmi problematické.

Při scelování pozemků v uplynulých desetiletích mizely polní cesty, meze, remízky a s nimi solitéry, i celé skupiny rozptýlené zeleně. Podmáčené pozemky, vesměs využívané jako louky, byly odvodňovány a převáděny na ornou půdu. I zde je možné posouzení s obdobím před 150 lety, při zakládání nových dvorců. Mnohde však díky technokratickému přístupu v zacházení s krajinou vznikla zemědělská step. Na druhé straně však zůstala velká část zemědělské půdy v CHKO krajinářsky zachována a působí v členité lesnaté krajině velmi malebně četné strže, svažité pozemky nad údolními potoky postupně zarůstají pestrou směsí listnáčů s hustým křovinným porostem.

Aktuálně se pohybuje podíl orné půdy na území CHKO okolo tří čtvrtin na půdě zemědělské. Čtvrtinu zaujímají trvalé travní porosty. Z důvodu zaměření zemědělské produkce na potravinářské i nepotravinářské suroviny – olejninu a potravinářské obiloviny je krajinotvorná funkce značně potlačena, zřetelně zejména na Slabecku, Zbirožsku, Chyňavsku, ale i Novodomsku a Hudlicku.

V oblasti zeleně rostoucí mimo les je vliv současného zemědělství rovněž spíše negativní. Mezi významnou zeleň v krajině se řadí především historické výsadby na polních enklávách, vzniklých v 18. století v centrální části Křivoklátska – Karlově, Novém Domě, na Požárech, na Amálii a na Ploskově.

A.3.5 Osídlení a architektura

Tisíciletý vývoj osídlení sledovaného území zanechal výrazné historické stopy v krajině, přestože díky své relativní nepřístupnosti zůstala až do vrcholného středověku velmi řídko obydlena. Vedle nejstarších archeologických dokladů (oppidum v Nižboru) se projevuje především v pohledově exponované architektuře hradů, zámků a kostelů (Křivoklát, Krakovec, Týřov, Žebrák, Točník, Nižbor, Dřevič, Velíz, Jivno, Jinčov), panských statků (Karlov, Požáry, Emilov, Amálie, Ploskov) a urbanistickém založení vesnických sídel. Jde o středně velké a menší vsi vzniklé roztroušené podél vodních toků, většinou s nepříliš pevnou shlukovou strukturou. Původní centrální prostor zde byl dalším vývojem zatlačen do pozadí, nebo z důvodu složitého terénního reliéfu ani nikdy nevznikl. Přesto se najde řada výjimek s jasně patrnými návsemi trojúhelníkového tvaru (Hředle, Skryje) nebo alespoň nepravidelného obdélníku až oválu (Branov, Račice). Naopak vesnice založené v poměrně rovinné poloze náhorních plošin se projevují monumentálními centrálními návsemi obdélného půdorysu (Hudlice, Rousínov, Chýňava, Mlečice), příp. osobitými okrouhlicemi (Jablečno). Zvláštní postavení mají počátkem 19. století založené obce Karlova Ves a Nový Dům se zcela pravidelnou silniční zástavbou.

Na rozdíl od staveb panských a sakrálních, relativně krátká životnost použitých materiálů a především potřeba zásadnějších změn u lidové architektury způsobily, že dochované příklady jsou jen ve výjimečných případech starší než dvě století. Přesto do současnosti dokládají v zásadě tři rozdílné enklávy, které se na území CHKO Křivoklátsko stýkají a prolínají. Centrální, jižní a východní část zaujímá tzv. dům pobrdský s roubenou přízemní (ve výjimečných případech i patrovou) architekturou. Typická je svými jednoduchými čistými proporcemi a prostým tvaroslovím, omezujícím se téměř

výhradně na lomenice střechovitě skládané do středního švu a profilované dveřní a okenní rámy. Od jihozápadu do oblasti proniká a volně navazuje v detailu bohatší forma domu plzeňského – sloupkové pavlače, výrazněji skládané lomenice a vzácně dochované reliktu mohutného obdélného kabřince. Severní část svým výběžkem zasahuje (i spíše se jen dotýká) strohá architektura kamenných slánských usedlostí.

Ve smyslu výše uvedeného lze na území CHKO Křivoklátsko definovat následující znaky tradiční venkovské architektury:

- horizontální protáhlost objektu (délka stavby je větší než šířka a výška)
- vhodná proporce střešní a zděné části stavby (např. u přízemních domů zpravidla převažuje průmětná výška střešní části nad výškou obvodové stěny)
- sklonitost symetrických sedlových a polovalbových střech mezi 38-45°
- možné vyvinutí výraznějšího bočního přesahu střechy, oproti malému přesahu ve štítové straně
- použití klasických materiálů na povrchu stavby - omítané nebo kamenné režné zdivo, dřevěné prkenné obíjení (se svislou skladbou spar u bednění štítů) nebo i klasické roubení stěn z masivních trámů a v klasické tesařské vazbě
- proporce oken šířka/výška: 1/1,5 až 1/2
- výrazná převaha plochy obvodových stěn nad úhrnem ploch otvorů
- robustní detail
- jednoduchý tvar hlavní hmoty objektu bez rizalitů, arkýřů, věží a bání
- plošné pojetí a osová symetrie štítu, bez loggií a přístaveb verand, arkýřů, bez rizalitů, okosení nároží apod.
- ohrazení pozemků dřevěnými plaňkovými ploty s dřevěnými sloupky a paždíky, případně ohradní zdi kamenné nebo zděné omítané v kombinaci většinou s vjezdovými branami dřevěnými

Hospodářské a demografické změny na přelomu 19. a 20. století přinesly do vesnických sídel i nové materiály a nové potřeby. Projevily se mimo jiné v postupné změně architektonické tvorby. Častěji se objevuje patrový dům nebo alespoň se zvýšeným podstřeším, výrazněji se uplatňují stavby nezemědělské – domy řemeslníků a dělníků, školy, hospody, krámy.

Zásadní charakteru zástavby i urbanistické struktury sídel přichází po II. světové válce. S novou politickou doktrínou dochází k revizi stávajících zvyklostí venkovského způsobu života. S likvidací tradičních soukromých hospodářů a snaze přiblížit venkov městu vznikají velkokapacitní zemědělská střediska. Proporce těchto staveb umístovaných často v exponovaných pozicích vybočují z měřítka venkovské zástavby. Samostatnou kapitolu tvoří plošná rekreační zástavba objekty individuální rekreace, jež se rovněž podepsala na urbanistickém charakteru mnoha sídel. Tyto a další faktory měly zásadní vliv na výraz intravilánů a extravilánů obcí. Týká se to především bývalých střediskových obcí a městeček (Hýskov, Nižbor, Lány, Zbiroh). Naproti tomu menší sídla (Kostelík, Skřivana, Rousínov, Krakovec) si původní výraz v některých případech dokázala uchovat.

Ve stabilním katastru kolem roku 1840 byla z větší části zachycena zástavba vesnic jako spalná, kterou vzhledem k charakteru oblasti je možné považovat vesměs za roubenou. Dodnes se zachovalo v oblasti přes sedmdesát roubených chalup a přes čtyři desítky roubených hospodářských objektů (stodol, špejcharů a chlévů), které je možno na stabilním katastru identifikovat. Nejvíce roubených budov je zachováno v pruhu kolem Berounky.

K obrazu osídlení krajiny patří hojný počet rozptýlených budov mlýnů, hájoven a mysliven, postavených většinou v průběhu 19. století.

Poslední období je charakteristické rozmachem obytné – rodinné zástavby, která trpí patrnými nedostatky ve vztahu k výše uvedeným zvyklostem venkovské architektury. Nejzřetelněji je růst sídel v posledních letech patrný v Hýskově, Hudlicích, Novém Jáchymově, Broumech, Trubíně, Trubské (Berounsko), Bratronicích, Žilině či Lhotě (Kladensko). Průmyslové stavby (s výjimkou nového závodu Permon, s.r.o. V Roztokách a ENIA CZ, a.s. Nižbor), vojenské stavby a výrazné liniové stavby na území CHKO Křivoklátsko nejsou hojněji zastoupeny.

***B. Prostorová a charakterová
diferenciace území***

B.1 Úvod

V souladu s metodickými pokyny citovanými v kapitole A.2 byla pro území CHKO provedena prostorová a charakterová diferenciaci. Diferenciaci území je pojata dvouúrovňově. První úroveň představuje rozdělení území na **oblasti krajinného rázu** (ekvivalent základního krajinného celku), druhou úroveň pak rozdělení vymezených oblastí krajinného rázu na **místa krajinného rázu** (ekvivalent krajinného prostoru).

Navazující krok následně tvoří **delimitace území** z hlediska ochrany krajinného rázu, kdy jednotlivá vymezená místa krajinného rázu jsou zařazena do tří stupňů – pásem ochrany. Nezbytnou součástí delimitace území je také stanovení podmínek ochrany či možností využívání území ve všech pásmech ochrany. Blíže je tato problematika specifikována v příslušné dílčí kapitole.

Oblasti krajinného rázu je označována ta část zemského povrchu, kde lze sledovat jednotu přírodních či kulturně-historických jevů, které tak mohou tvořit charakteristické znaky či rysy území. Odhalení těchto znaků pak může být vodítkem nejen pro definici oblasti krajinného rázu, ale také k možné (subjektivní) regionalizaci území dle výše uvedených skupin kritérií a tedy nalezení odlišností mezi jednotlivými oblastmi krajinného rázu. Kritérii pro vymezení oblasti krajinného rázu mohou být aspekty fyzikogeografické (morfologie území, vegetační kryt či kombinace těchto a jiných složek – např. lesnatá rybníční krajina), či kulturně-historické (etnografie, historie, hospodářské zaměření, urbanizace či výskyt většího sídla a jeho spádovost aj.). Důležitý aspekt definice oblasti krajinného rázu spočívá v možnosti nalézt širší kulturně-historické souvislosti, které mohou být determinantami podoby území a jeho rázu.

Kritérii pro vymezení oblastí krajinného rázu v CHKO Křivoklátsko se stalo geomorfologické členění území v kombinaci s využitím půdy, resp. lesnatosti, která v některých částech CHKO dosahuje značného plošného rozsahu. Provedená regionalizace (diferenciaci) byla poté ve větším mapovém měřítku korigována či zpřesněna na základě aktuálního stavu území, především využití půdy či přítomnosti liniových prvků – cestní síť.

Na území CHKO Křivoklátsko bylo vymezeno celkem 10 níže uvedených oblastí krajinného rázu (viz obr. č. B.1):

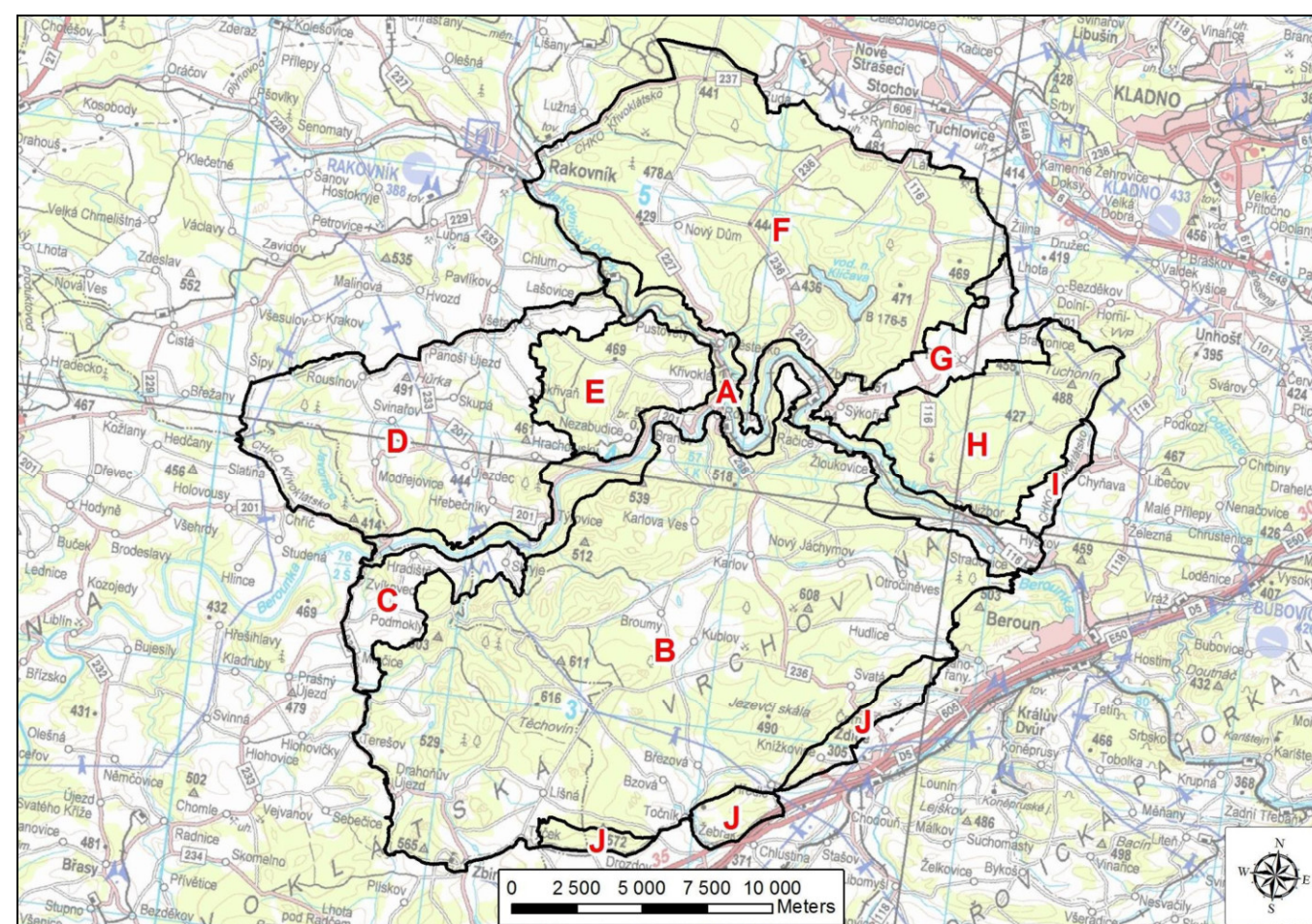
- A – Údolí Berounky a Rakovnického potoka
- B – Centrální část
- C – Západ
- D – Severozápad
- E – Lesní komplex Buková
- F – Lesní komplex Lány
- G – Východ
- H – Lesní komplex Nižbor
- I – Jihovýchod
- J – Jižní svahy

Místo krajinného rázu reprezentuje nižší jednotku území vymezenou již na základě vizuálních vlastností, jedná se o svébytný vizuálně zcela či téměř souvislý prostor, v němž lze plošně sledovat základní charakteristiky či znaky krajinného rázu. Typické ohraničení míst krajinného rázu tvoří pohledové bariéry – térenní horizonty či lesní horizonty (přechody lesní a jiného typu krajiny).

Místem krajinného rázu však může být i zcela specifická část území vymezená na základě jiného než vizuálního hlediska – např. významná elevace, souvisle urbanizované území či zcela specifický prostor např. s mimořádným kulturně-historickým významem. Specifické členění vyžadují rozlehlé lesní komplexy – zde je jako typické kritérium využívána příslušnost k povodí větších toků.

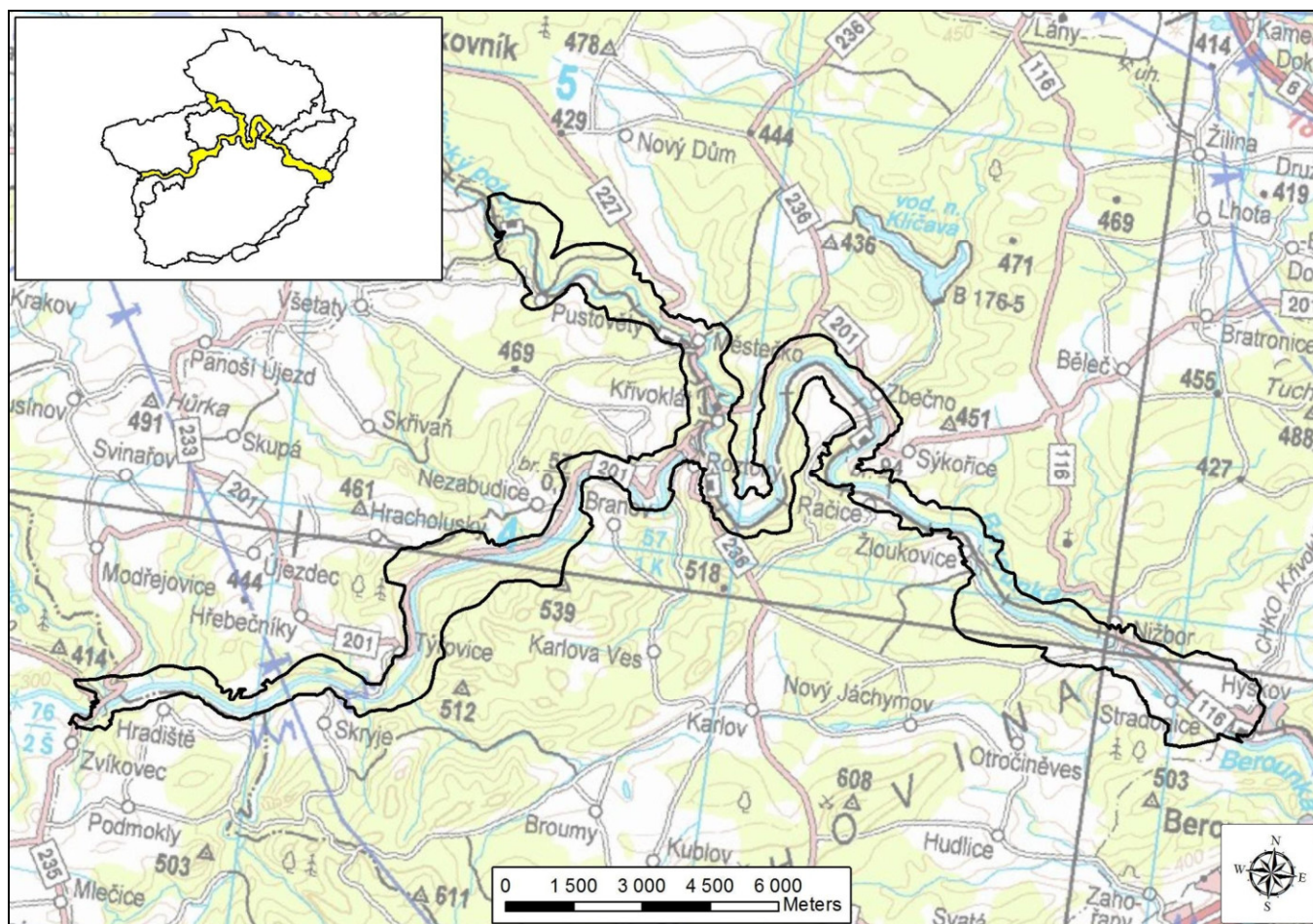
Na území CHKO Křivoklátsko bylo vymezeno celkem 118 míst krajinného rázu, jejichž výčet, zařazení do oblasti krajinného rázu a zařazení do odstupňovaného pásma ochrany krajinného rázu je uvedeno v kapitole B.3.

obr. č. B.1: Diferenciaci CHKO Křivoklátsko – oblasti krajinného rázu

B.2 Charakteristika oblastí krajinného rázu (OKR)

OKR A – Údolí Berounky a Rakovnického potoka

Údolní struktura s tokem Berounky protínající napříč celé území tvoří jeho reprezentativní část – základní charakteristiku ztotožňující CHKO v měřítku celé ČR. V rámci CHKO se jedná o atypické území s výskytem přírodovědně i krajinářsky nejceněnějších partií. Zároveň údolí Berounky tvoří zřetelnou osu či děličku území v CHKO.

Hluboce zaříznuté údolí Berounky (i Rakovnického potoka) se vyznačuje vysokou horizontální i vertikální členitostí. Vstupní část údolí (v rámci CHKO) má sevřenější charakter, ve střední části (zhruba od Branova) nastává proměna jeho horizontálního profilu s velmi výraznými zákruty či meandry. Vlastní široký tok Berounky se zachovalým řečištěm dotvářející unikátní údolní ekofenomén má po celé délce poklidný ráz s nevelkým spádem a také několika ostrovy. Spodní už má opět napřímenější charakter a údolí se viditelně rozšiřuje. Členitost svahu přirozeně formuje celá řada drobných přítoků rovněž se zajímavými tvary říční modelace a také specifické skalní tvary. Krajinářsky cenné je diverzifikované využití, kdy se v jednotlivých údolních segmentech střídají lesnaté a odlesněné polohy. V nejnižší části údolí přistupuje mimolesní zeleň – v odvislosti podle šířky celkově úzké údolní nivy. V konkrétních místech se nachází i zástavba historických objektů využívajících vodní potenciál, níže po proudu sestupuje až k toku i zástavba sídel a rekreačních osad.

Úzká údolní deprese byla nepochybně využívána jako důležitý migrační koridor. Větší část údolí se strmými svahy zůstala zalesněná, níže po toku se rozšiřují i souvislé osídlené polohy. V horní části toku Berounky i Rakovnického potoka (na území CHKO) se vyskytují samoty starých hospodářských objektů (mlýny, rybárny), jež doplnily později rekreační osady a zařízení. Celkově si však údolí zachovalo ve

větší části svůj primárně přírodní charakter, zásadnější disturbanci reprezentuje pouze sýkořický lom. V údolí Berounky, resp. Rakovnického potoka se vyskytují výrazné kulturně-historické dominanty – hrad Křivoklát, zřícenina hradu Týřov či zámek Nižbor. Důležitý rys kulturně-historické charakteristiky reprezentují využívané rekreační potenciál (mj. vodáctví) a také trasování železnice (trať č. 174 z Berouna do Rakovníka), jež prochází údolí mezi Roztoky a Hýskovem (hranicí CHKO) a celým údolím Rakovnického potoka od Křivokláta až po Rakovník. V tomto ohledu nelze rovněž opomenout spojitost řeky Berounky s literární tvorbou významného českého spisovatele Oty Pavla, jež má při pravém břehu řeky před Branovem zřízenou pamětní síň.

obr. č. B.2: Pohled po proudu Berounky ze skryjského mostu; údolní svahy v pozadí – NPR Týřov

Sevřený velmi členitý prostor představuje v rámci celé CHKO specifické území. Zřetelně se zde uplatňuje vertikální dimenze, hloubka údolí přesahuje 200 metrů (Týřov). Větší část údolí náleží k esteticky nejatraktivnějším územím v CHKO, což je důsledkem přítomnosti zachovalých přírodních znaků a jedinečných lokalit s typickým projevem. Zcela osobitý charakter mají poříční partie – úzké údolní dno nevelkou nivou v kontaktu s řekou a s bohatou nelesní zelení. Většinou porostlé vysoké svahy odtud uzavírají vysoko položené členité rovněž většinou zelené horizonty. Z výše položených částí svahů se naopak nabízejí dálkové pohledy jak ve směru údolí (podle podmínek) tak také do sousedních oblastí. Zde vyniká pozice údolí jako zřetelné prostorové bariéry či překážky v pohybu – prostorové struktury zásadního významu. Podobu údolní sníženiny nepochybně poznamenaly antropické prvky – především souvislá zástavba sídel či rekreačních osad, popř. specifické hospodářské činnosti – již zmíněná hornická činnost. V tomto ohledu si větší krajinářské hodnoty zachovala horní část berounského údolí, jež se hojnější přítomností uvedených ploch či jevů nevyznačuje. Kaňonovitý charakter horní části toku reprezentuje unikátní krajinu v měřítku celé ČR.

obr. č. B.3 a č. B.4: Týřovické skály (vlevo) a údolí Berounky pod Týřovem

Na území OKR Údolí Berounky a Rakovnického potoka se nachází více vyhlášených maloplošných zvláště chráněných území – NPR Týřov, NPR Velká Pleš, PR Čertova skála, PR Nezabudické skály, PR U Eremita, PR Na Babě, PR Stříbrný luh, PR Brdatka, PR Kabečnice, PP Skryjsko-týřovické kambrium.

obr. č. B.5: Údolí Rakovnického potoka u Pustovět

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Hluboká a členitá údolní sníženina Berounky místy kaňonovitého charakteru – výrazný údolní ekofenomén
- Široký tok Berounky se zachovalým řečištěm
- Úzká údolní niva s hojným výskytem nelesní zeleně
- Hojná přítomnost mezotvarů vzniklých říční modelací
- Vysoká lesnatost území
- Zastavěnost údolí v dolní části toku
- Převažující zachovalost přírodních či přírodně blízkých prvků

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Převažující neosídlenost území, zachovalost přírodě blízkého charakteru
- Přítomnost významných kulturně-historických dominant – hrad Křivoklát, zřícenina hradu Týřov, zámek Nižbor
- Využívaný rekreační potenciál – přítomnost chatových osad a rekreačních areálů, vodáctví
- Železniční trať Beroun – Rakovník

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Pozice údolí Berounky jako zásadní prostorové struktury – osy a dělítky území celé CHKO
- Převažující vertikální dimenze území, uzavřenost prostoru
- Převaha lesnatých údolních scenérií
- Členité lesnaté vysoko položené horizonty
- Harmonické působení dramatické poříční krajiny s hojným výskytem rozptýlené zeleně
- Výskyt mimořádně esteticky hodnotných přírodních či přírodě blízkých partií zachovalého říčního údolí
- Výrazný projev sídel v dolní části údolí – vysoká míra zastavěnosti
- Zachovalé harmonické vztahy v převažující části území dané zcela dominantní přítomností přírodních či přírodě blízkých prvků; ve značné části území zachovalé harmonické měřítko

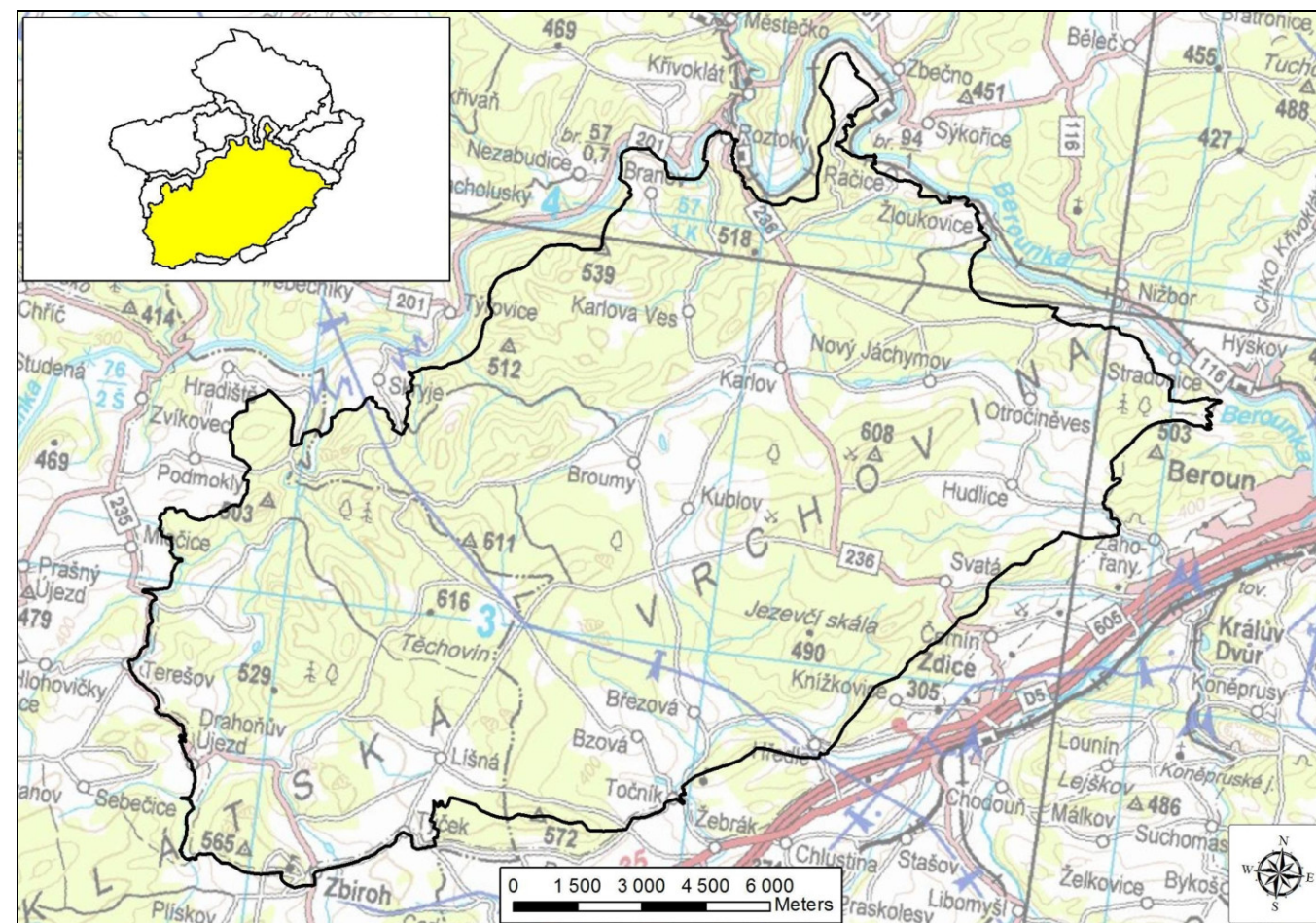
Pozitivní krajinné dominanty

- Týřovické skály, Hrad Křivoklát, zřícenina hradu Týřov, zámek Zbiroh, kostel Povýšení sv. Kříže v Nižboru, kostel sv. Martina ve Zbečně, kostel sv. Jakuba Staršího v Městečku, Hamousův statek ve Zbečně

Negativní krajinné dominanty

- Sídlištní zástavba v Roztokách

OKR B – Centrální část

Plošně nejrozsáhlejší oblast zaujímající téměř celé území CHKO jižně od Berounky, jež vyplňuje Zbirožská vrchovina (geomorfologický podcelek). Převážnou část území pokrývají rozlehlé lesní komplexy křivoklátských lesů s významným podílem listnatých dřevin (dub, buk). Poměrně rozlehlé bezlesé enklávy se vyskytují v okrajových částech oblasti – údolí a svahy Zbirožského potoka, okolí Líšné, severně od Točnicku či okolí Hudlic. Rozsáhlou vnitřní enklávu pak reprezentuje odlesněná zemědělská krajina pod Velízem – v okolí Kublova, Broum a také Karlova. Severní část oblasti tvoří Vlastecká vrchovina (geomorfologický okrsek) dosahující nejvyšší nadmořské výšky na jihozápadě – masív Těchovina (616,7 m n. m.) či vrch Vlastec (611,7 m n. m.). Méně členitý reliéf Hudlické vrchoviny (geomorfologický okrsek) vystupuje rovněž nad 600 metrů – Krušná hora (608,9 m n. m.) ve východní části a je pro ni typický častý výskyt skalních tvarů (Vraní Skála, Hudlická skála, Jouglovka, levostranné svahy Pařezového potoka a mnoho dalších). Jižní část oblasti odvodňují přítoky Litavky (Stroupínský potok, Dibeřský potok), ze zbylé části odvádí vody Zbirožský potok v zařízém údolí či menší toky vlévající se přímo zprava do Berounky (Úpořský potok, Klučná, Žloutkava, Habrový potok). Rozlehlá oblast nevyznačuje přítomností větší vodní plochy. Vodní nádrže se vyskytují (v soustavách i samostatně) na Zbirožském potoce, jeho pravostranném přítoku Svatopetrském potoce (Jablečno), Habrovém potoce, Libotickém potoce či v okolí Broum. Poměrně hojný je výskyt pramenišť.

Dominantní zalesnění oblasti staví do popředí lesní hospodaření jako základní či nejrozšířenější ekonomickou činnost. Větší část lesů náleží k lesům hospodářským, nemalý podíl však tvoří lesy ponechané samovolnému vývoji (chráněné v maloplošných zvláště chráněných územích). V méně zastoupené zemědělské půdě převládá rostlinná výroba, pastviny mají v rámci ZPF rovněž své zastoupení. Zřetelným rysem rozlehlého území je absence výraznějších průmyslových aktivit. Z tohoto rámce vybočuje horní část Roztok a Zbiroh, jehož průmyslová zástavba se však nachází již vně hranic

CHKO. Vzhledem k plošnému rozšíření lesa, není oblast hustěji osídlena. S výjimkou Karlova jsou všechny sídelní útvary situovány v rozlehlých bezlesých enklávách. Větší obce se vyskytují ve východní části oblasti, na západě má osídlení drobnější měřítko. V údolí Zbirožského potoka stojí řada mlýnů. Některá sídla v západní části oblasti si uchovala svůj původní urbanistický charakter včetně hodnotných objektů venkovského stavitelství (Líšná, Jablečno, Ostrovec). Významnými hodnotami území jsou přítomné kulturně-historické dominanty oppidum Stradonice, hradiště Velíz, hrad Točnick, zámek Zbiroh, Leontýnský zámek ad.), blíže charakterizované v popisu jednotlivých míst krajinného rázu (kapitola B.3). Obdobně jako v jiných částech CHKO, i její centrální část má značný rekreační potenciál, který dokládají početné objekty individuální rekreace rozšířené v mnoha osadách na více lokalitách.

obr. č. B.6: Pohled od Leontýnského zámku k jihu; ve střední části snímku Krušná hora; v pravé části snímku Velíz

Větší část oblasti vzhledem k souvislému zalesnění nenabízí vnímání krajiny v širokém měřítku – má charakter typického lesního interiéru. Lesní krajinnou maticí člení více či méně rozlehlé odlesněné enklávy, převážně zemědělské krajiny. Tyto partie umožňují širší vjem – přes výskyt hojných prostorových dominant (vrchů) převážně se silnějším uplatněním horizontální dimenze. Z tohoto rázu se vymykají odlesněné údolní partie toků, z kterých se nabízejí esteticky velmi hodnotné krajinné scenérie – typicky v údolí Zbirožského potoka, Stroupínského potoka či Habrového potoka. Specifický charakter mají v lesích uzavřené menší až drobné enklávy (Janušky, Petrovka, Jelenec, Pustá Seč ad.), kde výše uvedené horizontální měřítko krajiny limituje blízkost lesního okraje. Zřetelným rysem území je výrazný projev sídel v krajinné scéně, jež dosahují často velkého rozsahu zastavěného území (Hudlice, Svatá, Kublov, Broumy, Bzová, Březová, Líšná, Zbiroh) či jsou situovány v exponovaných polohách (Trubská, Zbiroh, Drahoňův Újezd). I přes zřetelné projevy využívání krajiny přírodních podmínek území se krajina v centrální části Křivoklátska vyznačuje harmonickým utvářením. K tomu přispívá rovněž uplatnění již zmíněných významných kulturně-historických dominant, především hradu Točnick, zbirožského zámku i vrchu Velíz, jež reprezentují i důležité orientační body.

V OKR Centrální část se nacházejí či do ní zasahují četná vyhlášená zvláště chráněná území NPR Týřov, NPR Velká Pleš, NPR Kohoutov, PR Lípa, PR Jezírka, PR Jougllovka, PR Vysoký tok, PR Stříbrný luh, PR Červený kříž, PP Jalovce na Světovině, PP Zdická skalka u Kublova, PP Vraní skála, PP Stará Ves.

obr. č. B.7: Lesnatá scenérie v pohledu z Vraní skály k severu; ve střední části snímku Velíz; v pravé části snímku Krušná hora

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Členitý reliéf Zbirožské vrchoviny

- Vysoká lesnatost území s výrazným podílem listnatých dřevin
- Zařízlá údolí přítoků Berounky, mělčí sníženiny přítoků Litavky (jih oblasti)
- Pramenná oblast
- Rozlehlé plochy zemědělské půdy s vysokým podílem travních porostů
- Výskyt menších vodních ploch; soustavy rybníků na vodních tocích
- Hojný výskyt pramenišť

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Nízká industrializace území, zaměření na primární sektor – lesnictví, zemědělství
- Dochovanost historického utváření hospodářské zástavby v řadě sídel
- Významná rekreační funkce – přítomnost objektů individuální rekreace
- Přítomnost významných kulturně-historických dominant – Oppidum Stradonice, zámek Zbiroh, hrad Točnick, hradiště Velíz

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Převaha souvislých lesnatých poloh tvořících krajinnou maticí; plošně přítomné lesnaté scenérie
- Členitá krajina se silnějším uplatněním horizontální dimenze
- Esteticky hodnotné otevřené partie v zaříznutých údolích toků
- Výrazné prostorové dominanty – Čertová skála (Zbiroh), Krušná Hora, Velíz, hřbet Zámeckého vrchu s hradem Točnick
- Rozlehlé enklávy otevřené zemědělské krajiny
- Drobné uzavřené lesní enklávy – specifické odlehlejší prostory
- Výrazný projev sídel v krajinné scéně
- Zachovalé harmonické vztahy v převažující části území dané zcela dominantní přítomností přírodních či přírodě blízkých prvků; absence rušivých prvků; zachovalé harmonické měřítko

Pozitivní krajinné dominanty

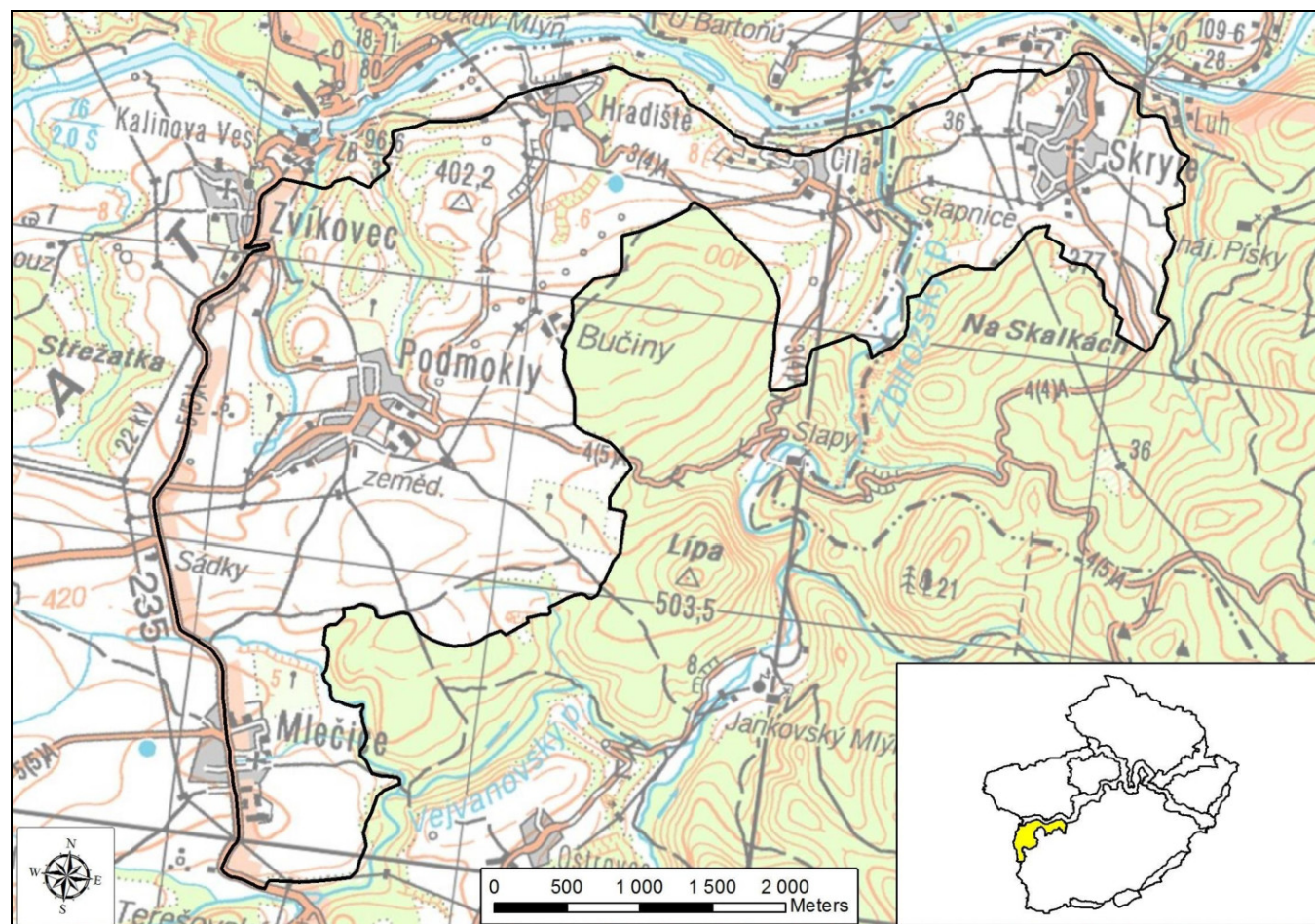
- Hradiště Velíz, hrad Točnick, zřícenina hradu Žebrák, zámek Zbiroh, zřícenina hradu Řebřík, Oppidum Stradonice, zámek Leontýn, Těchovín, Vlastec, Krušná hora, Holý vrch, kostel sv. Tomáše v Hudlicích, kostel sv. Mikuláše ve Zbirohu, kostel sv. Jakuba v Drahoňově Újezdu, statek Karlov

Negativní krajinné dominanty

- Výrobní areál Krušná Hora, zemědělský areál Líšná, zemědělský areál Hudlice, zemědělský areál Bzová, zemědělský areál Kublov, zemědělský areál Broumy, zemědělský areál Hudlice, zdravotnický objekt v Hředlích

obr. č. B.8: Pohled od Jablecké hájovny k jihu; v pravé polovině snímku Světovina

OKR C – Západ

Méně rozlehlejší oblast zaujímající převážně zemědělsky využívanou krajinu na pravém břehu Berounky v západní části CHKO – část Radnické vrchoviny (geomorfologický okrsek) jižně od údolí Berounky. Převážně plochá či mírně zvlněná území zahrnuje i nejspodnější část údolí Zbizožského potoka a zemědělsky využívanou enklávu v okolí Skryjí – otevřený prostor výše nad řekou. Většinu území vyplňují plochy orné půdy, lesní porosty jsou vázány na hluboce zaříznuté údolí Zbizožského potoka i ostatních menších přítoků Berounky (Lubné, Podmokelského potoka) či Mlečického potoka. Vyskytuje se i nelesní zeleň, hojněji v severní více pozvolna se k toku Berounky sklánějícím terénu.

Krajina ve východní části CHKO na pravém berounském břehu má zřetelný zemědělský ráz. Historicky určující pozici zemědělské výroby dokládá hospodářská zástavba sídel a také novodobé rozlehlejší zemědělské areály (Mlečice, Podmokly). Specifické postavení zaujímají Skryje, jež jsou celosvětově známy díky nalezištím zkamenělin trilobitů a jiné prvohorní fauny. Individuální rekreace, charakteristická prakticky pro celé území CHKO, je rozšířena v severní části – chatové osady při Hradišti, Čilé a v údolí Zbizožského potoka.

Dlouhodobě zemědělsky využívané území v mírně zvlněném terénu představuje širokou otevřenou krajinu se zcela dominantním uplatněním horizontální dimenze. Jižní část oblasti v okolí Mlečic a Podmokel má zřetelný ráz velkovýrobně obhospodařované krajiny, směrem k severu se měřítko obhospodařovaných ploch zjemňuje a přibývá také členicí lesní i rozptýlené zeleně. Severní část území s uplatněním zeleně v krajinných scénériích a ve vizuálním kontaktu s protějším břehem údolí Berounky má harmoničtější charakter. Z uvedeného krajinného rámce se vymyká zaříznuté údolí spodní části Zbizožského potoka, jež reprezentuje naopak uzavřený prostor s vertikální dimenzí. Specifické prostorové utváření má enkláva v okolí Skryjí – zřetelně ohraničená lesními okraji a rovněž ji

bezprostředně percepčně spojitá s údolím Berounky. V krajinné scéně se uplatňují velké výrobní areály zemědělské výroby při okrajích rovněž výrazných sídel.

Do severovýchodní části OKR Západ zasahuje PP Skryjsko-týřovické kambrium.

obr. č. B.9: Pohled ze silnice č. II/235 (západní hranice CHKO) k severovýchodu

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Převažující plochý reliéf Radnické vrchoviny
- Zaříznuté údolí spodního úseku Zbizožského potoka; drobné pravostranné přítoky Berounky
- Lesní porosty vázané na údolí toků
- Převaha zemědělské půdy
- Hojná nelesní zeleň v severní části oblasti

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Historicky dominantní zemědělské zaměření území
- Dochovaný hospodářský charakter sídel
- Přítomnost objektů individuální rekreace v severní části oblasti včetně údolí Zbizožského potoka
- Paleontologická naleziště ve Skryjích světového významu

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Široká otevřená krajinná scéna, dominantní uplatnění horizontální dimenze
- Hrubá krajinná struktura v jižní části, jemnější členění ploch v severní části
- Specifické prostorové utváření – uzavřenost údolní sníženiny Zbizožského potoka
- Výrazná pozice sídel v krajině – Podmokly, Mlečice
- Zemědělské areály s výrazným projevem v krajinné scéně
- Převážně harmonicky utvářená zemědělská krajina východní části CHKO

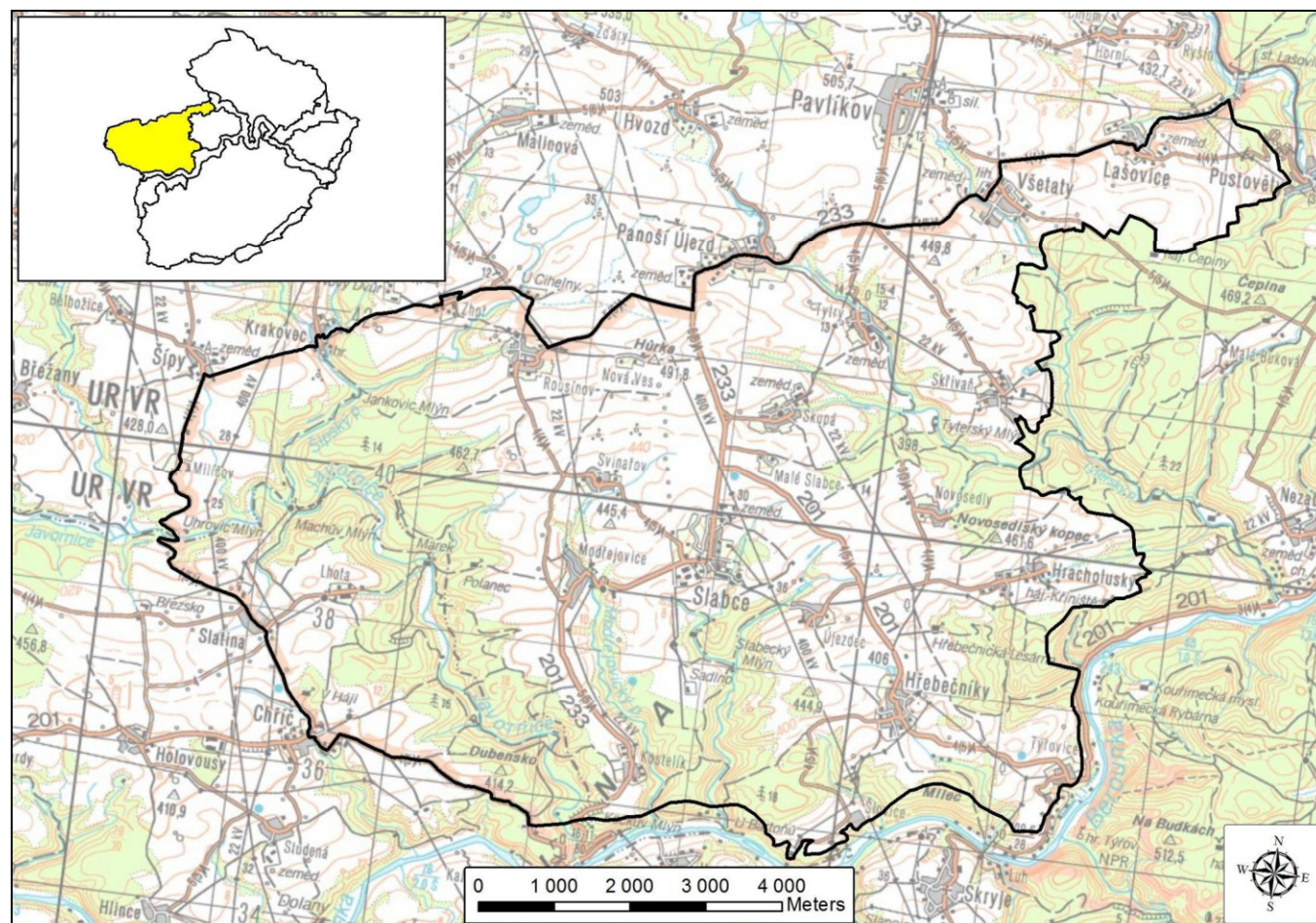
Pozitivní krajinné dominanty

- Kostel Nejsvětější Trojice v Mlečicích, kostel sv. Michaela Archanděla, zámek v Podmoklech

Negativní krajinné dominanty

- Výrobní areál Podmokly, výrobní areál Mlečice

OKR D – Severozápad

Rozlehlé území převážně zemědělsky využívané krajiny v severozápadní části CHKO. Terén od severní hranice oblasti (a CHKO) generálně klesá k jihu, přičemž nejvýše položené partie se nachází v okolí Hůrek – při severní hranici zhruba ve střední části. Západní část oblasti dělí výrazná terénní sníženina – zaříznuté lesnaté údolí toku Javornice, jež odděluje nejzápadnější část s několika zemědělskými enklávami. Východní polovinu rozděluje mělké údolí Tyterského potoka. Oblast odvodňují i další levostranné přítoky Berounky – Modřejevický potok, Slabecký potok, Chmelnický potok a další menší vodoteče – vlévající se do Berounky mezi oběma výše uvedenými toky. V severovýchodní části se zemědělsky využitá krajina v neširokém pruhu rozšiřuje až k údolí Rakovnického potoka. Území leží ve východní části Kralovické pahorkatiny (geomorfologický podcelek), jižní část vyplňuje Radnická vrchovina (geomorfologický okrsek), severní část pak Pavlíkovská pahorkatina (geomorfologický okrsek). Větší členitost Radnické vrchoviny je dána hlubokým údolím Berounky, jež tvoří samostatnou oblast krajinného rázu (A). Převažující zastoupení mají plochy zemědělské půdy ve velkých blocích. Výskyt mimolesní zeleně ve volné krajině je nízký, resp. soustředěný na doprovodné cesty a zástavbu sídel.

Dominantně zemědělsky zaměřené území reprezentuje rovněž nejosídlenější část CHKO. V oblasti se nachází cca 3 desítky sídel. Jejich zástavba a často i dochovaný půdorys upomínají na jejich hospodářský charakter. Jejich strukturu narušily účelové areály zemědělské výroby (Chříč, Slatina, Šípy, Slavce, Panoší Újezd, Všetaty, Skřivani). Poměrně rozlehlé lesnaté partie jsou naopak neosídleny, při tocích se vyskytují objekty bývalých mlýnů. Významnou kulturně-historickou dominantu představuje zřícenina hradu Krakovec v severovýchodním cípu oblasti. Bývalá šlechtická sídla – zámecké objekty se vyskytují ve Slavcích, Skřivani, Hřebečnickách, Všetatech či Chříči.

obr. č. B.10: Agrární krajina severně od Hřebečnicků

Plošně velká část území CHKO v severovýchodní části se vyznačuje početně členitou krajinnou strukturou. Tento fakt je dán významným podílem lesních ploch, především pak ale jejich značnou členitostí, predisponovanou členitostí terénu – údolních sníženin. Do členitých okrajů lesních porostů v jižní a západní části oblasti vnikají plochy zemědělské půdy, čímž vznikají polouzavřené až uzavřené dílčí prostory (jednotlivá MKR, viz kapitola B.3). Při jižní hranici otevřené polohy vstupují do vizuálního kontaktu s údolím Berounky resp. partiemi na protějším břehu – zde se nabízí velmi esteticky hodnotné scenérie jak přes údolí Berounky, tak i v rámci uzavřených prostorů (typicky okolí Kostelíka či Týřovic). Exponovaná pozice sídel nad údolím hranou tvoří důležitý rys obou sousedních oblastí. Ze severovýchodního okraje oblasti se otevírají atraktivní pohledy do údolí Rakovnického potoka. Severní část oblasti má naopak velmi otevřený charakter – tvoří ji rozlehlé lány orné půdy. Vnitřní členění zemědělsky využívaných ploch je minimální, hojně jsou doprovody podél cest – aleje ovocných dřevin. Z tohoto rámce nevystupují ani sídla, která jsou v krajině se zcela převažující horizontální dimenzí absorbována v široké krajinné scéně. Jejich slabému vizuálnímu uplatnění napomáhá kromě absence většího počtu výhledových bodů poloha v mělkých sníženinách vodní toků společně se sídelní zelení. Technicistní prvky se zřetelným uplatněním v krajinné scéně představují elektrovody velmi vysokého napětí protínající oblast ve dvou trasách v přibližně severojižním směru.

V OKR Severovýchod byla vyhlášena PR Dubensko, při její jihovýchodní hranici sem zasahuje PP Skryjsko-týřovické kambrum.

obr. č. B.11: Zemědělsky využívané území při hranici CHKO severně od Slavců; ve levé polovině snímku lesnatý vrch Hůrka (491,8 m n. m.)

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Generálně k jihu ukloněný mírně členitý reliéf Kralovické pahorkatiny
- Výrazná údolí menších toků – levostranných přítoků Berounky
- Rozlehlé lesní celky vázané na členitý reliéf údolí menších toků
- Převaha zemědělské půdy

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Nízká industrializace území, historické zaměření na primární sektor – lesnictví, zemědělství

- Vysoká hustota zemědělsky orientovaných sídel s dochovaným charakterem hospodářské zástavby; novodobé areály zemědělské výroby
- Zřícenina hradu Krakovec – významná kulturně-historická dominanta území
- Častý výskyt panských sídel

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Převažující homogenita krajiny formovaná rozlehlými plochami orné půdy bez výraznější výškové členitosti; velkovýrobní měřítko krajiny v severní části
- Rozlehlé Lesní komplexy s velmi členitými okraji vyplňují údolí vodních toků
- Výskyt příznivě esteticky působících (polo)uzavřených odlesněných enkláv ohraničených lesní zelení
- Exponovaná pozice sídel nad údolím Berounky
- Liniová zeleň – doprovody cestní sítě
- Vedení velmi vysokého napětí – liniové technicistní prvky se zřetelnou vertikálou
- Zachovalé harmonické vztahy a měřítko v jižní části území dané přítomností přírodě blízkých prvků

Pozitivní krajinné dominanty

- Zřícenina hradu Krakovec, zámek Chříč, zámek Slatina, zámek Slabce, zámek Panoší Újezd, zámek Všetaty, zámek Skřivavň, kostel sv. Jana Nepomuckého v Chříči, kostel Narození Panny Marie v Rousínově, kostel sv. Mikuláše ve Slabcích

Negativní krajinné dominanty

- Zemědělský areál Slabce, rekreační areál Šlovice

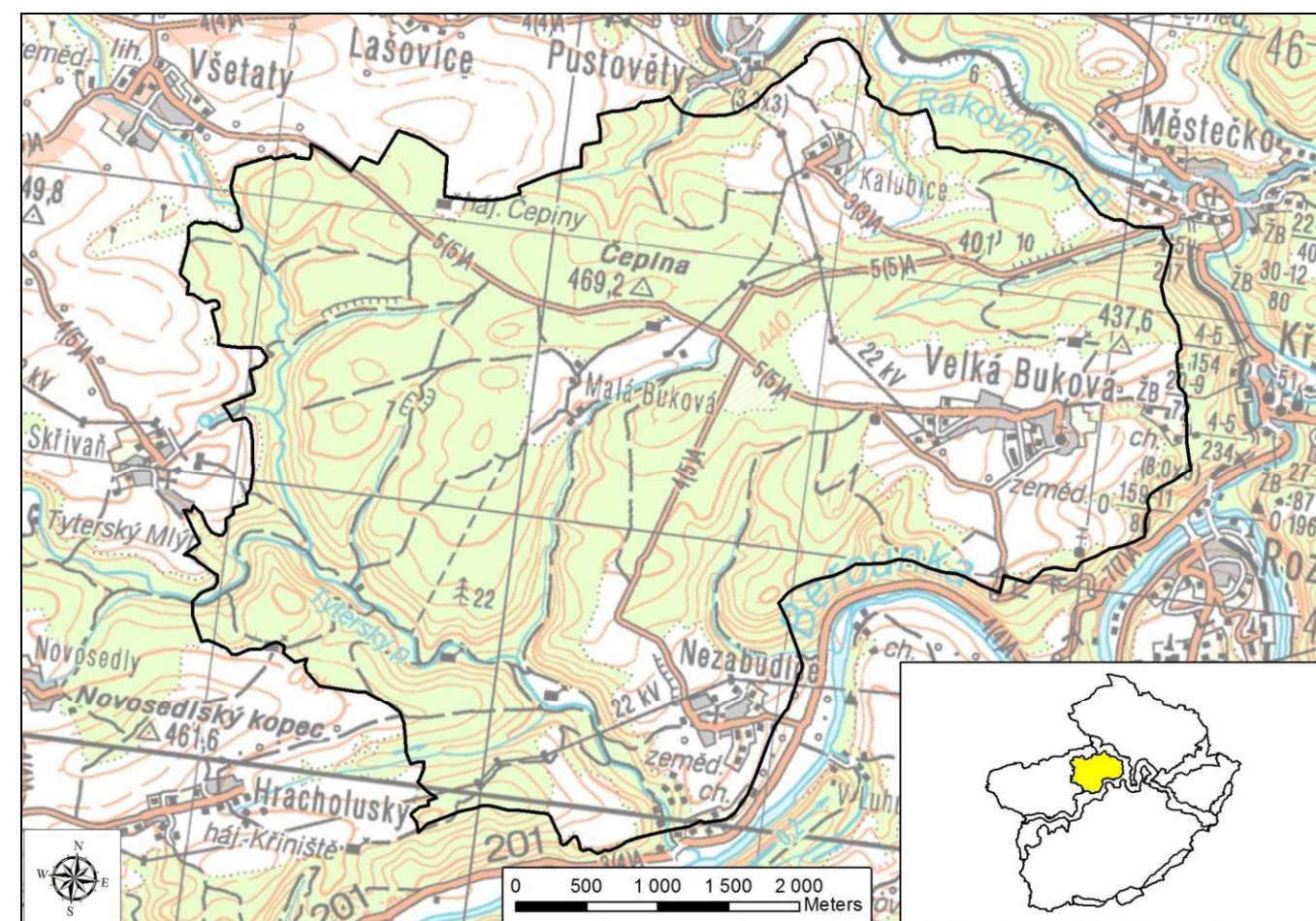
obr. č. B.12: Velkovýrobně obhospodařovaná krajina severně od Skřivavň

obr. č. B.13: Pohled z výše položených partií Novosedlečského kopce k severu; v pozadí Skřivavň

OKR E – Lesní komplex Bučina

Oblast zaujímající území vymezené na jihu údolím Berounky, na východě údolím Rakovnického potoka. Na západě a severu přechází lesní komplex do zemědělské krajiny severozápadní části Křivoklátska. Do oblasti jsou rovněž zahrnuty odlesněné enklávy v okrajových částech – nad údolím obou nejvýznamnějších toků na území CHKO, tvořící samostatnou oblast (A). Území se nachází ve východní části Radnické vrchoviny. Terén je celkově plochý s mírně vystupujícími elevacemi. Západní části oblasti odvodňuje především Tyterský potok (dolní část protékající v zaříznutém údolí) s několika menšími potoky vlévajícími se zleva do Berounky, východní část náleží do povodí Trnavy a dalších menších pravostranných přítoků Rakovnického potoka. Odlesněné zemědělské enklávy vyplňuje z větší části orná půda.

Oblast má zřetelný lesní či lesozemědělský charakter – převažuje lesní výroba v hospodářských lesích. Historicky konstituované (plošně konsolidované) bezlesé partie v okolí sídel slouží zemědělské produkci – rostlinné i živočišné. Hospodářský charakter zástavby si do současnosti uchovaly Kalubice, zástavba Nezabudic či Velké Bukové byla v hojné míře renovována či doplněna mladšími obytnými objekty – ve Velké Bukové, kde byl vybudován rovněž rozlehlý areál zemědělské výroby. Zcela specifický ráz má uzavřená, avšak rozlehlá enkláva Malé Bukové s několika soliterními usedlostmi. Rekreační chatová zástavba se v rámci oblasti vyskytuje v menším rozsahu – při okraji lesa východně od Velké Bukové.

Vzhledem k více a především plošně zastoupeným lesům převažují polohy v lesním interiéru. Vertikálně nepříliš členité území staví do popředí horizontální měřítko krajiny. Široké a v rámci oblasti diferencované výhledy (vjem okolní krajiny) umožňují otevřené enklávy. V tomto ohledu vynikají především exponované prostory v okolí Nezabudic a Velké Bukové, jež jsou ve vizuální vazbě s údolím

Berouny, od Velké Bukové rovněž k severu – do Rakovnícka. Enkláva v okolí Kalubic nad údolím Rakovnického potoka má již uzavřenější charakter, ne však tolik jako v případě Malé Bukové, zcela uzavřené okolními lesy. Společným rysem všech enkláv s členitými (lesními) okraji je nízké zastoupení rozptýlené zeleně ve volné krajině. Členitější strukturu jednotlivých obhospodařovaných ploch lze sledovat u Nezabudic a Velké Bukové.

V jihozápadní části OKR Lesní komplex Bučina byla vyhlášena PP Valachov.

obr. č. B.14: Zemědělská krajina v okolí Velké Bukové (na horizontu)

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Ploché či mírně členitý reliéf ve východní části Radnické vrchoviny
- Vysoká lesnatost území
- Menší přítoky Berounky a Rakovnického potoka v úzkých zařízklých údolích
- Převaha orné půdy v odlesněných enklávách

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Historické zaměření území na primární sektor – lesnictví, zemědělství; absence průmyslu
- Nízké osídlení území
- Dochovanost historického utváření hospodářské zástavby v sídlech

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Převažující uzavřená lesní krajina
- Silnější uplatnění horizontální dimenze; absence prostorových dominant
- Rozlehlé odlesněné enklávy otevřené zemědělské krajiny; vizuální exponovanost dílčích prostorů
- Exponovaná pozice sídel nad údolím Berounky (Velká Buková, Nezabudice)
- Specifické prostorové utváření enklávy Malé Bukové (uzavřenost, rozptýlenost zástavby)
- Zachovalé harmonické vztahy a harmonické měřítko krajiny; absence rušivých prvků

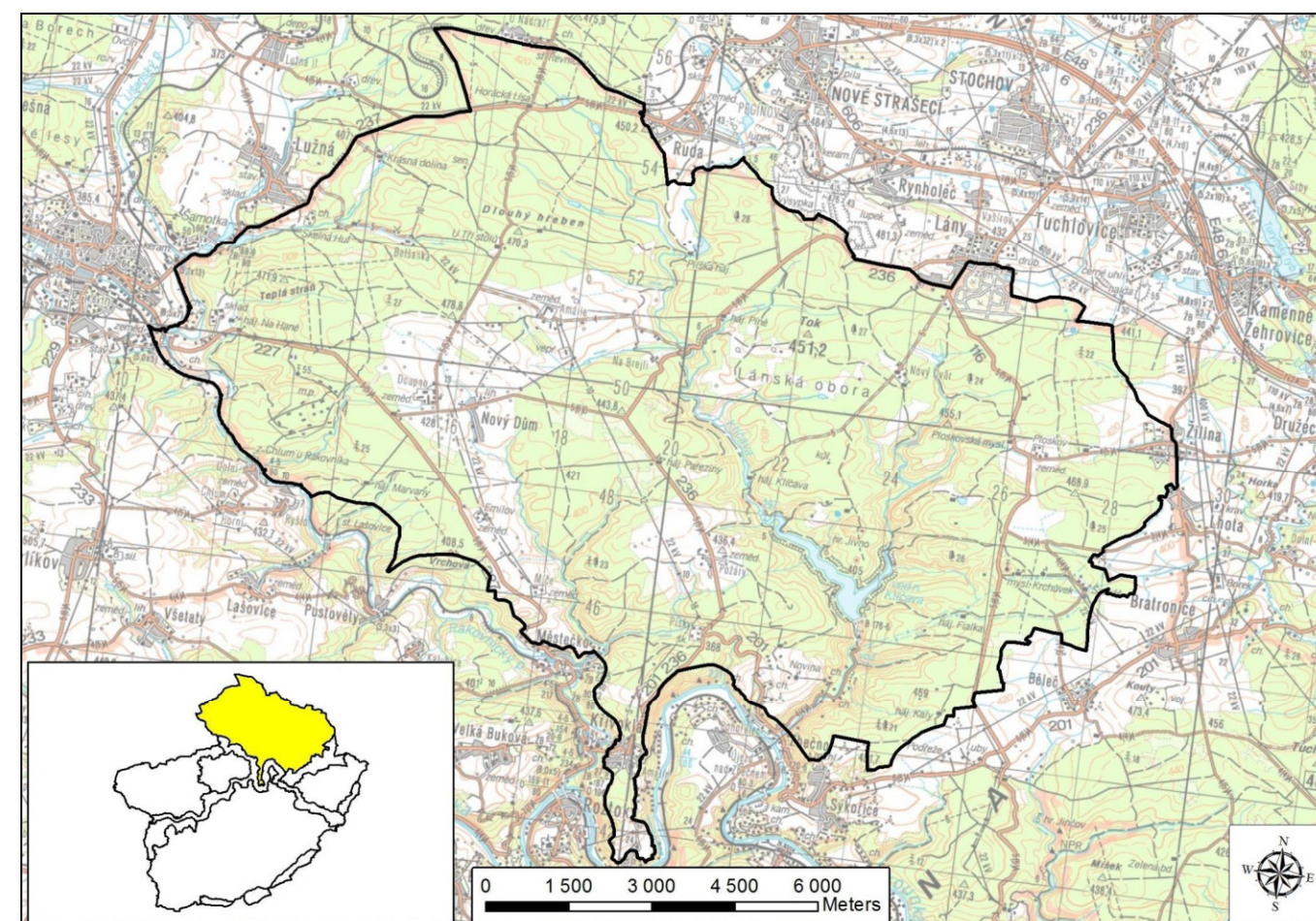
Pozitivní krajinné dominanty

- Kostel sv. Vavřince v Nezabudicích

obr. č. B.15: Jihozápadní část OKR ve vyšších partiích území na pravém břehu Tyterského potoka

OKR F – Lesní komplex Lány

Oblast rozkládající se v severní části CHKO. Jihozápadní hranici tvoří údolí Rakovnického potoka, na jihu údolí Berounky a na jihovýchodě široký souvislý pás odlesněné krajiny mezi Bratronicemi a Sýkořicemi. Naprostou většinu oblasti pokrývají rozlehlé lánské lesy, větší odlesněnou plochu tvoří pouze v povodí Ryšavy a Brejlského potoka. Menší odlesněné enklávy se vyskytují v okrajových částech. Větší část území náleží do geomorfologického okrsku Klíčavská pahorkatina, západní část tvoří okraj Pavlíkovské pahorkatiny (geomorfologický okrsek), východní část spadá do Loděnické pahorkatiny (geomorfologický okrsek). Okrajová část na severozápadě je již součástí Rakovnické kotliny (geomorfologický okrsek). Členitý pahorkatinný reliéf odvodňuje ve východní části Klíčava v zaříznutém údolí (především dolní tok) s přítoky, západní část přítoky v povodí Rakovnického potoka – zmíněná Ryšava, Skelnohuťský potok a řada menších. V nejvýchodnější části se nachází pramenná oblast Vůznice a přítoků Loděnice. Poměrně hojně jsou zastoupeny vodní plochy, mezi kterými vyniká vodní nádrž Klíčava zásobující pitnou vodou Kladno. Na Klíčavě a jejích přítocích stojí řada menších nádrží (Pílský rybník, U Ručiček), soustava menších rybníků je také na Kránodolinského potoce v severní části oblasti. Značnou část lesního komplexu zaujímá Lánská obora s lesy zvláštního určení – výskytem přírodovědně hodnotných stanovišť. V pramenné oblasti Klíčavy se vyskytují rašeliniště.

Kulturně-historickou charakteristiku území determinuje rozlehlost lesního komplexu – dominantní lesnické hospodaření, byť v značné části zdejších lesů je kladen důraz i na jiné funkce lesa, než pouze produkci dřeva. Jedinými sídly se souvislejší zástavbou v oblasti jsou Nový Dvůr a Žilina. V málo osídlené krajině se vyskytuje více fenoménů kulturně-historické povahy. V první řadě je nutné zmínit význam Lánské obory jako reprezentativního prostoru využívaného hlavou státu. Při hranici CHKO se nachází zámek Lány – letní sídlo prezidenta s přilehlým parkem. Důležitý znak tvoří i zmíněná Klíčavská přehrada – významné vodohospodářské dílo a největší vodní plocha na území CHKO. V méně

zastoupených zemědělských (historicky konstituovaných) plochách se vyskytují charakteristické zemědělské usedlosti – bývalé fürstenberské statky (Doupno, Amálie, Požáry aj.). Svěbytným prvkem je rovněž usedlost Novina nacházející se nad údolím Berounky. V severozápadní části oblasti při vstupu Rakovnického potoka se okraj území již dotýká urbanizovaného území Rakovníka.

obr. č. B.16: Východní část zemědělské enklávy v okolí dvora Amálie

Hluboké lánské lesy činí krajinu v severní a severovýchodní části CHKO velmi homogenní a uzavřenou. V pahorkatinném reliéfu nevystupuje výrazně žádná elevace, většina vrchů dosahuje typicky výše mezi cca 420 – cca 470 m n. m. Výraznější členění terénu s uplatněním vertikální dimenze představuje údolí Klíčavy (především pod přehradou) či údolí Rakovnického potoka pod Rakovníkem. Plošně převažuje horizontální měřítko krajiny, což je nejvýrazněji patrné ve vnitřních odlesněných polohách v okolí Nového Domu či na Požárech. Výjimečnou pozici má okrajová enkláva se statkem Novina, jež nabízí dálkové výhledy přes údolí Berounky. Dílčí otevřené působivé prostory se vyskytují i v rámci dominantní lesní matrice – drobné bezlesé většinou protáhlé enklávy při tocích Klíčavy i dalších toků. Cenný prvek reprezentují krajinářské úpravy v lánském zámeckém parku.

Na území OKR Lesní komplex Lány byly jako ZCHÚ vyhlášeny PR Prameny Klíčavy, PR Údolí Klíčavy a PR Svatá Alžběta.

obr. č. B.17: Pohled od Hučavky k jihovýchodu; v pozadí v údolí hrad Křivoklát a Amalín

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Mírně členitý pahorkatinný terén
- Vysoká lesnatost území se značným podílem přírodě blízkých lesů
- Hustá říční síť povodí Klíčavy a Rakovnického potoka
- Hojný výskyt stojatých vodních útvarů – vodní nádrž Klíčava, menší rybníky
- Pramenná oblast
- Výskyt cenných mokřadních stanovišť

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Historické zaměření na primární sektor – lesnictví, zemědělství; neindustrializace území
- Nízká osídlenost území
- Lánská obora – reprezentativní území významem přesahující CHKO

- Výskyt charakteristických izolovaných usedlostí – bývalých hospodářských dvorů v zemědělských enklávách
- Vodní nádrž Klíčava – významné vodohospodářské dílo
- Lány – zámek a park

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Homogenita krajiny formovaná rozlehlým lesním komplexem z větší části bez výraznější výškové členitosti
- Převažující horizontální dimenze krajiny
- Odlesněné enklávy zemědělské krajiny – specifické prostory otevřené krajiny
- Výskyt příznivě esteticky působících drobných uzavřených enkláv v rámci lesního komplexu
- Kompoziční krajinářské úpravy v lánském zámeckém parku
- Zachovalé harmonické vztahy a harmonické měřítko v krajině dané převažujícím přírodním charakterem území a absencí rušivých prvků

Pozitivní krajinné dominanty

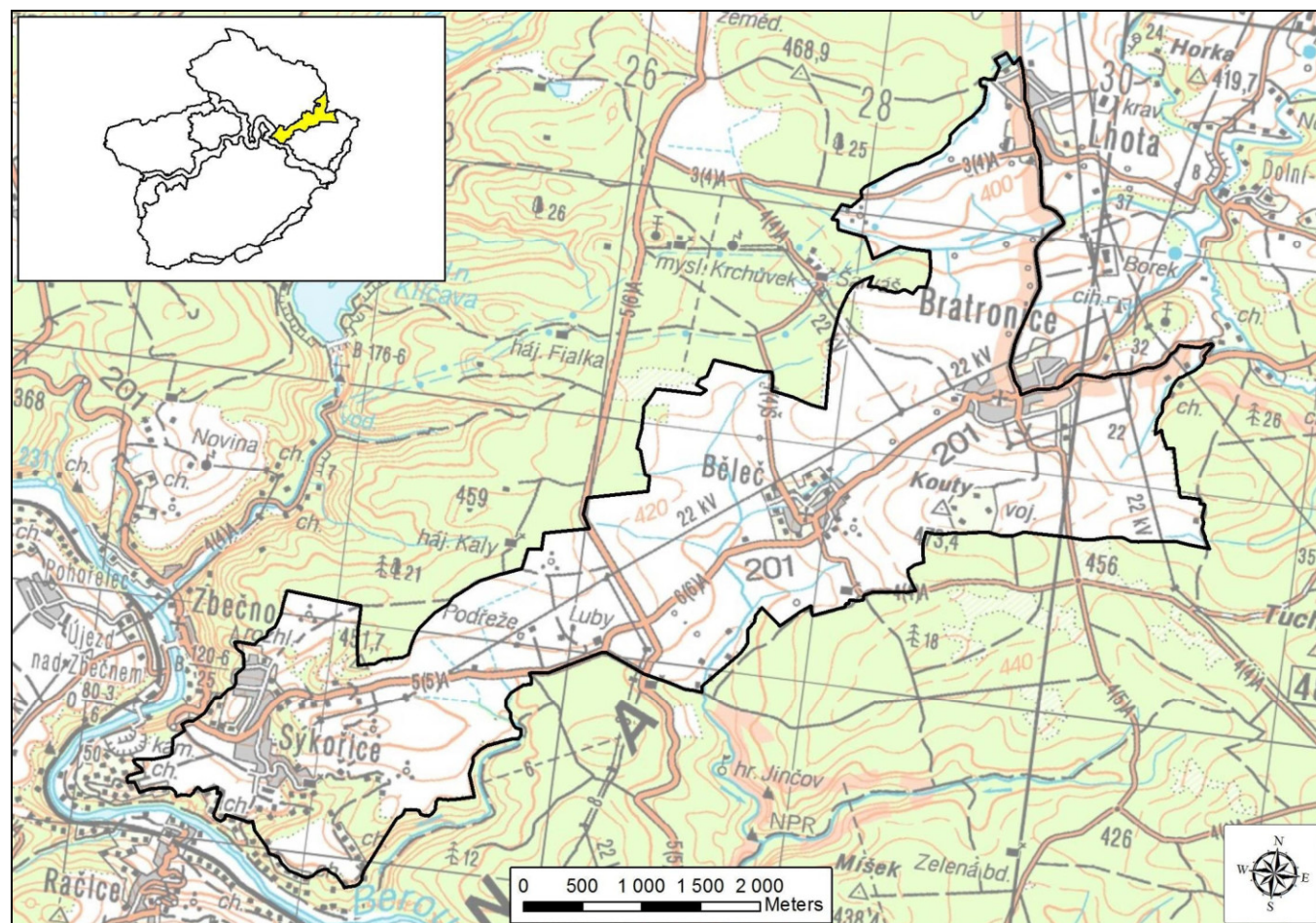
- Zámek Lány, kostel sv. Máří Magdalény v Novém Domě, zřícenina hradu Jivno

Negativní krajinné dominanty

- Doupno – účelový hospodářský areál

obr. č. B.18: Vodní nádrž Klíčava v pohledu z hráze

OKR G – Východ

Specifické území tvoří koridor mezi lesním komplexem Lány na severu a lesním komplexem Nižbor na Jihu. Široký pruh odlesněné krajiny v severní části Loděnické pahorkatiny se táhne od východní hranice CHKO u Bratronic až k údolí Berounky pod Sýkořicí. Oblast se generelně nesklání k údolí Berounky – nejvýchodnější část oddělená elevací Kouty (473,4 m n. m.) u Bratronic a Lhoty náleží do povodí Loděnice, střední část v okolí Bělče do povodí Vůznice odtékající do sousedního OKR (Lesní masív Nižbor – H), nejnižší část nad Sýkořicí rovněž oddělená od výše položeného segmentu menším hřbetem odvodňují drobné přítoky Berounky. Odlesněné polohy vyplňuje především orná půda, v členitějším terénu v okolí Sýkořice se na bilanci půdy podílí i lesy.

Vnitřně vertikálně členitý pruh území oddělující dva rozlehlé lesní celky tvoří zemědělsky využívanou krajinu – odlesněný pás v okolí cesty vedoucí od Prahy do královských lesů. Všechna (čtyři) sídla v oblasti reprezentují velké vsi s dochovanou původní hospodářskou zástavbou, která však byla v poválečném období výrazně doplněna obytnými domy. Nalevo od cesty (důležitá silnice II. třídy č. 201) ze Sýkořice do Bělče se zároveň vyskytují izolované hospodářské usedlosti (Podřeže, Luby). V okolí Sýkořice (blízkosti Berounky) zástavbu doplňují chatové osady.

Protáhlý segment krajiny tvoří více vizuálně oddělených prostorů (viz členění MKR v kapitole B.3). Východní část v okolí má charakter mělké otevřené kotliny (Lhoteckého potoka) s širokými výhledy do krajiny (i vně CHKO). Nejužší střední část v okolí Bělče je více sevřená mezi lesními okraji, i zde však jednoznačně převažuje horizontální měřítko krajiny. V obou těchto dílčích prostorech je krajina velkovýrobně obhospodařována s nízkým zastoupením rozptýlené zeleně. Níže pod Bělčí a dále k Sýkořici se krajina (i díky členitější morfologii) více diferencuje, plochy zemědělské půdy mají menší

plošný rozsah, přibývá mimolesní zeleň (sady). Sýkořice a jejich blízké okolí (především návrší východně od obce) jsou již v přímé vazbě s údolím Berounky a protějším břehem (OKR B).

obr. č. B.19: Dominantně zemědělská krajina ve střední části OKR; v pozadí Bělč

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Mírně členitý reliéf Loděnické pahorkatiny
- Mělká údolí pramenných částí toků ve východní části oblasti, zařízlá údolí drobných přítoků Berounky
- Převaha zemědělské půdy
- Lesní i mimolesní zeleň vázaná na vodní toky

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Zemědělská orientace území; dochovanost hospodářské zástavby v sídlech; izolované bývalé hospodářské usedlosti
- Výskyt plošně větších sídel v širším zázemí hlavního města – rozšířených o mladší obytnou zástavbu
- Důležitá dopravní trasa – silnici č. II/201
- Rekreační využití území – přítomnost objektů individuální rekreace

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Otevřenost krajiny, široká krajinná scéna v západní a východní části oblasti
- Dominantní uplatnění horizontální dimenze v krajině
- Hrubá krajinná struktura – velkovýrobní měřítko krajiny v převažující části území
- Výrazný projev sídel v krajinné scéně
- Rozptýlená zástavba statků mezi Sýkořicí a Bělčí
- Exponovaná pozice Sýkořice nad údolím Berounky; široké vizuální uplatnění východní části oblasti

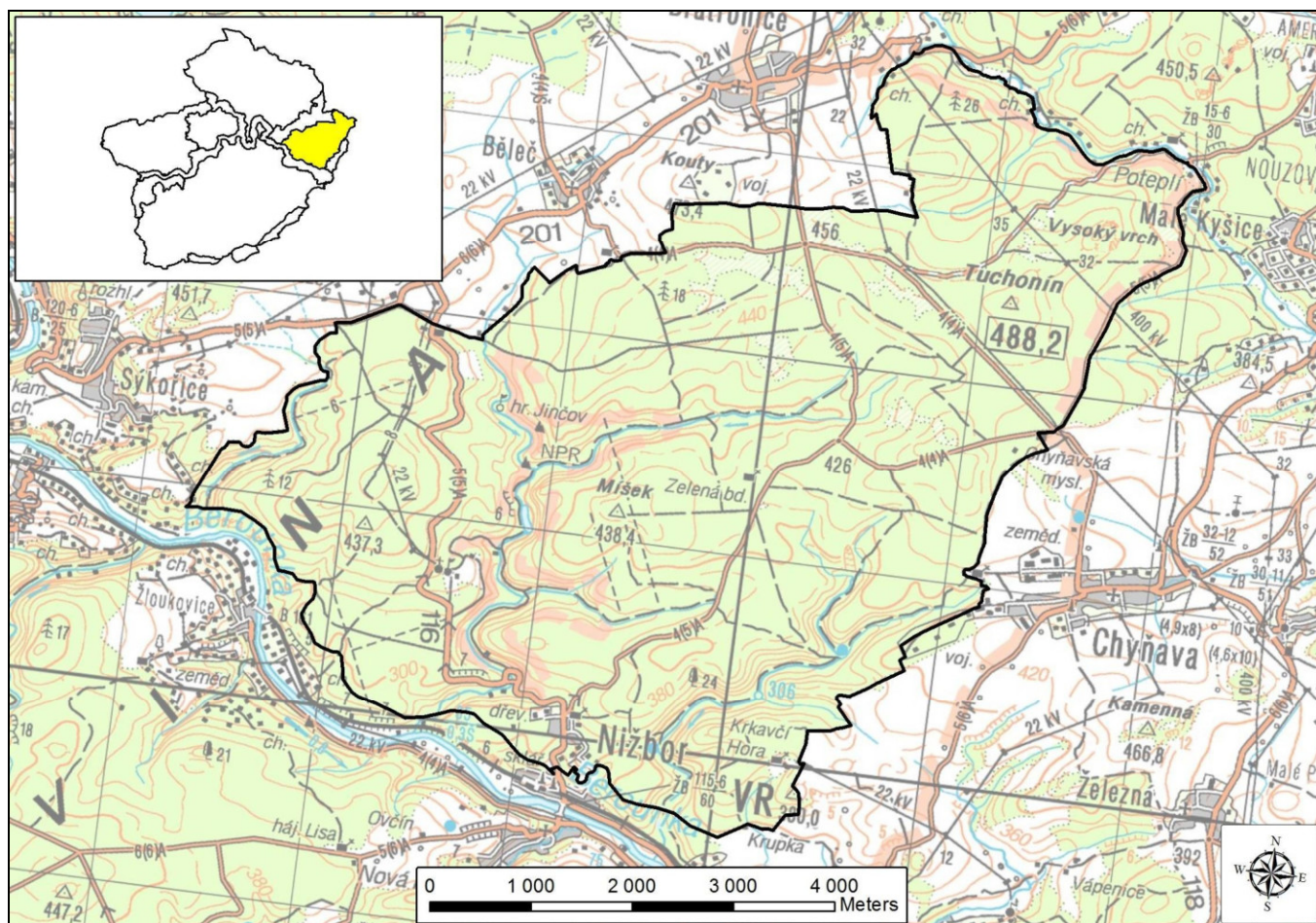
Pozitivní krajinné dominanty

- Kostel sv. Mikuláše v Bělčí, kostel Věch svatých v Bratronicích

Negativní krajinné dominanty

- Vojenský areál na vrchu Kouty

OKR H – Lesní komplex Nižbor

Souvisle lesnaté území na levém břehu Berounky nad Nižborem. Svažité k severovýchodu stoupající území náleží do Loděnické pahorkatiny. Větší část území odvodňuje Vůznice (s levostranným přítokem Benešákem) protékající velmi členitým zaříznutým údolím s výskytem erozních tvarů. Ne jejím toku se nachází několik menších nádrží. Z východní části oblasti vody odvádí Žlubinecký potok. Severovýchodní výše položená část oblasti za hřbetem Tuchonína (488,2 m n. m.) patří již k povodí Loděnice (potok Žlábek), která zde protéká při hranici oblasti (a CHKO). Zde vystupuje také skalnatá elevace Vysokého vrchu (486 m n. m.)

Primární ekonomickou aktivitou neosídleného území je přirozeně lesní hospodaření. Osídlení zde reprezentuje pouze severní část zástavby Nižbora (Žlubinec) při jižním okraji. Výrazné kulturně-historické dominanty představuje lovecký zámček Dřevíč a zřícenina královského hradu Jenčov.

Souvislé zalesnění oblasti – lesní interiér neposkytuje možnost učinění celistvějšího vjemu území. V rámci lesního celku se však vyskytují v hojné míře přírodovědně i esteticky hodnotné lokality – především údolí Vůznice s přítomností skalních tvarů či vodních útvarů, místy i drobné bezlesé enklávy (např. okolí Dřevíče). Vysoké lesnaté svahy se v ucelenějším pohledu uplatňují z vnějšku – především protějších svahů berounského údolí, odkud působí jako členitý avšak velmi kompaktní blok lesní krajiny. Východní část lesnaté oblasti se vizuálně rovněž uplatňuje v dálkových pohledech (vně CHKO).

Větší část údolí Vůznice byla vyhlášena národní přírodní rezervací.

obr. č. B.20: Pohled na nižborské lesy od Ovčína; níže v údolí Nižbor

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Svažité a členitý terén Loděnické pahorkatiny na levém břehu Berounky
- Plošná lesnatost
- Zaříznutá a členitá údolí přítoků Berounky – Vůznice, Žlubinecký potok
- Výskyt menších vodních ploch v údolí Vůznice
- Výskyt cenných morfologických tvarů menších forem – skaliska

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Dominantní lesnické využití půdy
- Neosídlenost území
- Zámek Dřevíč, zřícenina hradu Jenčov – významné kulturně-historické dominanty

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Homogenita krajiny daná souvislým lesním pokryvem
- Výskyt příznivě esteticky působících drobných odlesněných enkláv v rámci lesního komplexu
- Zřetelný přírodní charakter – nenarušenost území

Pozitivní krajinné dominanty

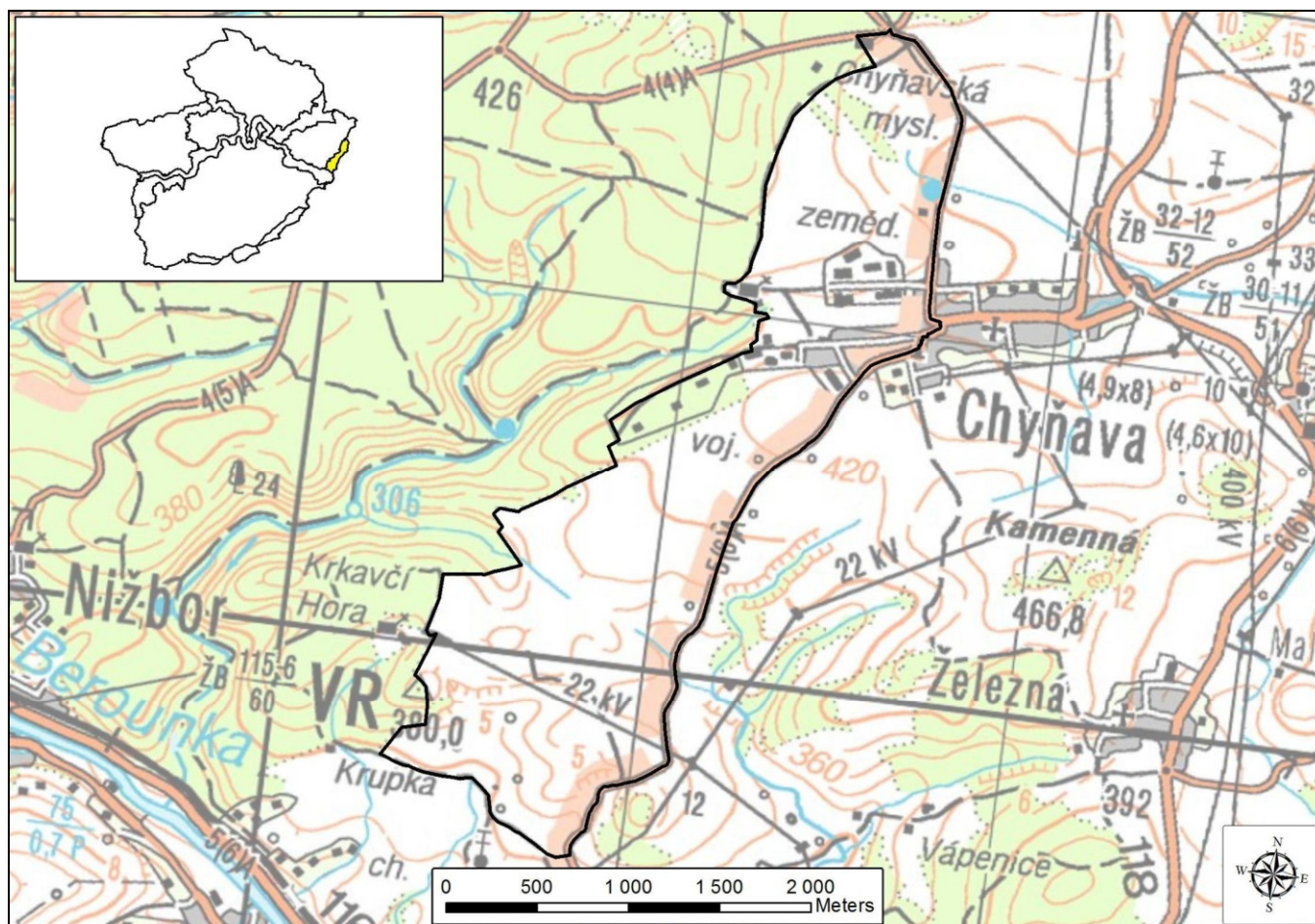
- Zámek Dřevíč, zřícenina hradu Jenčov

Negativní krajinné dominanty

obr. č. B.21 a č. B.22: Zřícenina hradu Jenčov a potok Vůznice na horním toku

OKR I – Jihovýchod

Menší segment zemědělsky obhospodařované krajiny nad levým břehem Berounky v jejím nejnižším úseku v rámci CHKO – nad Hýskovem. K severu či k severovýchodu stoupající terén se nachází v západní části Chýňavské vrchoviny (geomorfologický okrsek). V severní části prochází rozvodí mezi Berouňkou a Loděnicí, pramení zde drobné toky napájející obě uvedené řeky. Zeleň je zastoupena v menší míře, převažují plochy orné půdy. V členitějším terénu při jižní hranici oblasti se vyskytuje mimolesní zeleň.

Prostor mezi Hýskovem a Chyňavou má zemědělský ráz, jenž přechází za hranice oblasti (a CHKO). Jediné sídlo v oblasti – Chyňava v severní části zasahuje do CHKO pouze zčásti. Stojí zde však rozlehlý areál zemědělské výroby a také areál armády ČR (z větší části umístěný v lesním porostu).

Jižní část oblasti je pohledově velmi exponovaná. Uplatňuje se především v pohledech z protějšího břehu Berounky (od Zdejciny, z vyšších poloh nad Stradonicemi i vzdálenějších míst) jako dobře rozpoznatelné území navazující na lesní komplex Nižbor (OKR H) včetně nezalesněného horizontu položeného vysoko nad řekou. Přímo v oblasti nejsou významnější krajinářské hodnoty přítomny, zemědělsky obhospodařovaná krajina má velkovýrobní měřítko – hrubou krajinnou strukturu tvořenou velkými bloky orné půdy. Rozlehlá obec Chyňava je lokalizována již za údolní hranou, její uplatnění je lokální, což příznivě platí i pro účelový zemědělský areál v její západní části. Spodní část oblasti se svažitéjšími partiemi je členěna rozptýlenou zelení.

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Svažitý reliéf v okrajové části Chýňavské pahorkatiny – levostranné svahy údolí Berounky
- Pramenná oblast drobných přítoků Berounky a Loděnice
- Převaha zemědělské půdy
- Výskyt nelesní zeleně v jižní části oblasti

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Zemědělská orientace území

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Vysoká pohledová exponovanost území; silná vizuální vazba do údolí Berounky a na protější břeh
- Hrubá krajinná struktura; velkovýrobní měřítko krajiny
- Zřetelné ohraničení území na západní straně – okraj lesního komplexu Nižbor
- Rozptýlená zeleň ve svažitéjším terénu v jižní části oblasti

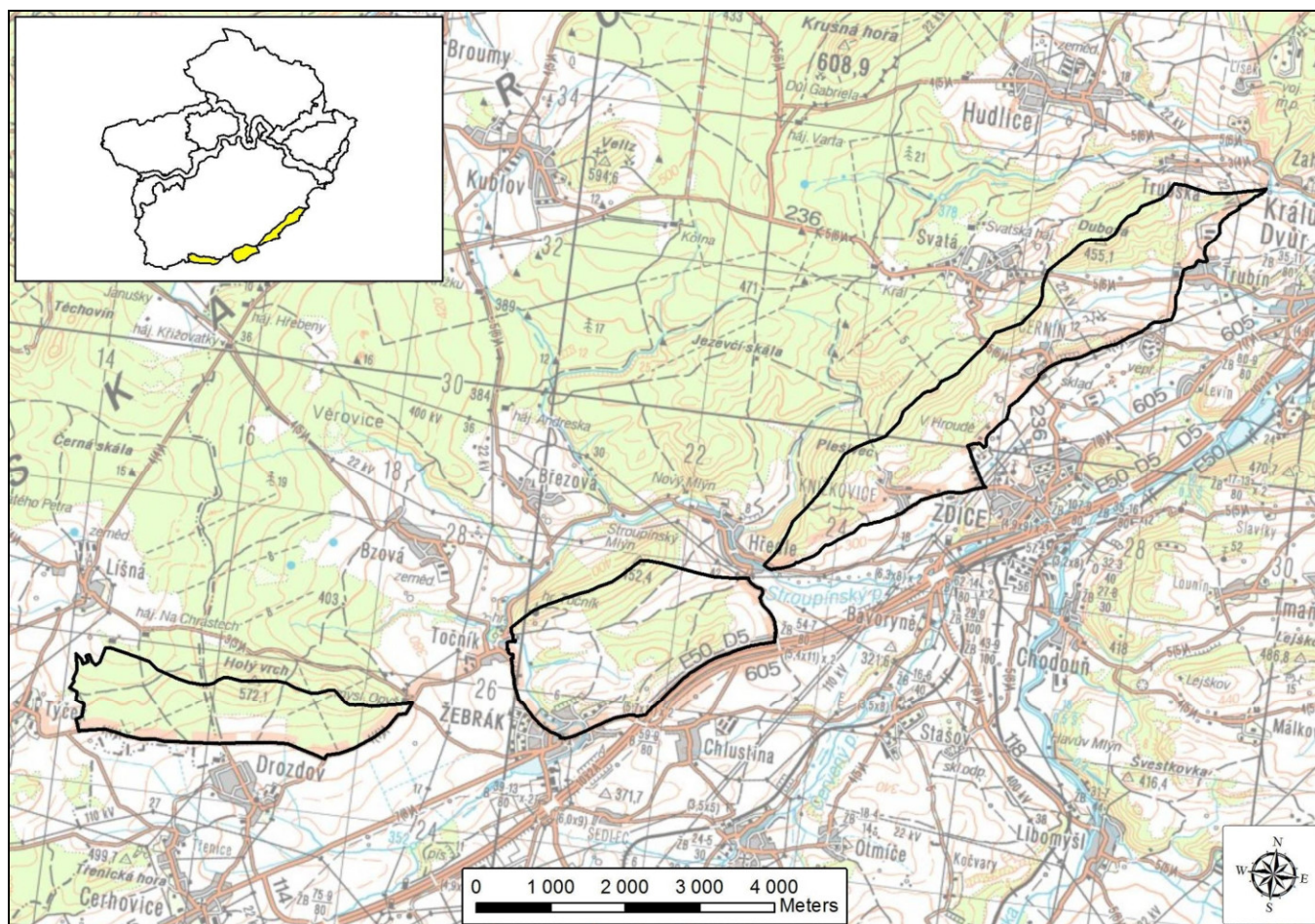
Pozitivní krajinné dominanty

Negativní krajinné dominanty

- Zemědělský areál v Chyňavě

obr. č. B.23: Zemědělsky využívaná krajina mezi Hýskovem a Chyňavou

OKR J – Jižní svahy

Oblast se specifickou polohou a členěná do tří segmentů se rozprostírá v jižní části CHKO. Jedná se o jižní či jihovýchodní svahy geomorfologického okrsku Brdatky (okrajová část podcelku Zbirožská vrchovina), které nejsou ve vizuální vazbě s vnitřní částí Křivoklátska, nýbrž jsou orientovány do Hořovické pahorkatiny. Do oblasti jsou zařazeny také lesnaté jižní svahy masívu Holého vrchu (572,1 m n. m.), jenž reprezentuje nejvyšší část oblasti. Mezi dalšími elevacemi (Zámecký vrch, Tkalce) vyniká nižší Trubínský vrch (371 m n. m.) severně od Trubína. Výrazná hřbetní struktura je z podstatné části zalesněna, především ve vrcholových partiích. Zemědělskou půdu v členitém reliéfu tvoří plochy orné půdy i travních porostů. V úzkém pruhu území nevyskytují významnější vodoteče (prameniště Počapelského potoka v severovýchodní části), hřbet Brdatek proráží tok Stroupínského potoka – v úzkém údolí oddělujícím východní a střední segment oblasti.

Hřbetu Brdatek dominuje hrad Točnick situovaný ve vrcholové poloze, jenž reprezentuje jednu z nejvýznamnějších kulturně-historických dominant celé CHKO. Úzký členitý pruh území je poměrně hustě osídlen, částí zástavby do oblasti zasahuje i město Žebrák, v jeho blízkosti prochází hranice oblasti (a CHKO) podél dálnice D5. Průmyslová zástavba Žebráku leží vně hranic CHKO. Z hlediska využití území dominuje lesní půda, zemědělské plochy vyplňují nejsouvisleji mělké pramenné údolí Počapelského potoka nad Trubínem. V okolí Žebráku, pod Točnickem a menším rozsahu i na dalších místech jsou rozšířeny sady.

Jižní okrajová část CHKO je pohledově velmi exponovaná. Výrazně se uplatňuje v pohledech z níže položené Hořovické pahorkatiny a při dobrých meteorologických podmínkách i z více vzdálených Brd. Protáhlý členitý hřbet v okrajové poloze Zbirožské vrchoviny - zalesněná hradba tvoří výrazný zelený horizont a zřetelně definuje (či odděluje) oblast celého Křivoklátska z jižních pohledů. Níže položené

partie se rovněž vyznačují členitostí – jak utvářením terénu tak i z hlediska struktury krajiny, kterou člení poměrně hojně zastoupená rozptýlená zeleň či sady. Zástavba sídel je lokalizována převážně při okraji oblasti v nejnižších polohách, její uplatnění je však v otevřené krajině výrazné. Většina z nich má dochovaný hospodářský charakter zástavby. Zjevný je však také rozvoj mladší zástavby v dobře dopravně dostupném území – v blízkosti dálničního tahu. Zcela unikátní je pak pozice hradu Točnick, jenž figuruje v hojných scenériích i dálkových výhledech a tvoří tak zřetelný identifikátor.

Na jižních svazích Trubínského vrchu byla vyhlášena stejnojmenná přírodní památka.

obr. č. B.24: Pohled z Třenické hory (rozhledny) k východu; v levé části hřbet Brdatek

Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky krajinného rázu:

- Členitý reliéf okrajové části Zbirožské vrchoviny – vysoký svažité lesnatý hřbet
- Převažující lesnatost
- Pramenná oblast drobných toků
- Vyšší podíl travních porostů na zemědělské půdě
- Hojný výskyt mimolesní zeleně

Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu:

- Historické zaměření na primární sektor – lesnictví, zemědělství
- Výskyt sídel s dochovanou hospodářskou zástavbou
- Hrad Točnick – významná kulturně-historická dominant
- Poloha v dosahu významné dopravní tepny

Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky krajinného rázu:

- Výrazná hřbetní struktura – vysoko položený lesnatý horizont oddělující prostor centrální části Křivoklátska
- Převaha vertikální dimenze krajiny; vysoká exponovanost výše položených částí území
- Dominanta hradu Točnick uplatňující se v hojných scenériích
- Větší počet prostorových dominant – elevací; Trubínský vrch
- Členění zemědělské půdy lesní i mimolesní zelení

Pozitivní krajinné dominanty

- Hrad Točnick, Holý vrch, Zámecký vrch, vrch Homole, vrch Plešivec, vrch Tkalce, Pravá hora, vrch Dubová

Negativní krajinné dominanty

- Zemědělský areál Trubín

B.3 Charakteristika míst krajinného rázu a delimitace pásem ochrany krajinného rázu

V následující tabulce je uveden výčet všech míst krajinného rázu včetně zařazení do oblasti krajinného rázu. V tabulce je rovněž uvedeno zařazení každého MKR do pásma odstupňované ochrany krajinného rázu. V souladu s metodickým listem AOPK (8.2) se jedná o následující pásma ochrany:

Pásma I – přísné ochrany krajinného rázu

Pásma II – zpřísněné ochrany krajinného rázu

Pásma III – běžné ochrany krajinného rázu

tab. č. 2: Delimitace pásem ochrany krajinného rázu v MKR – CHKO Křivoklátsko

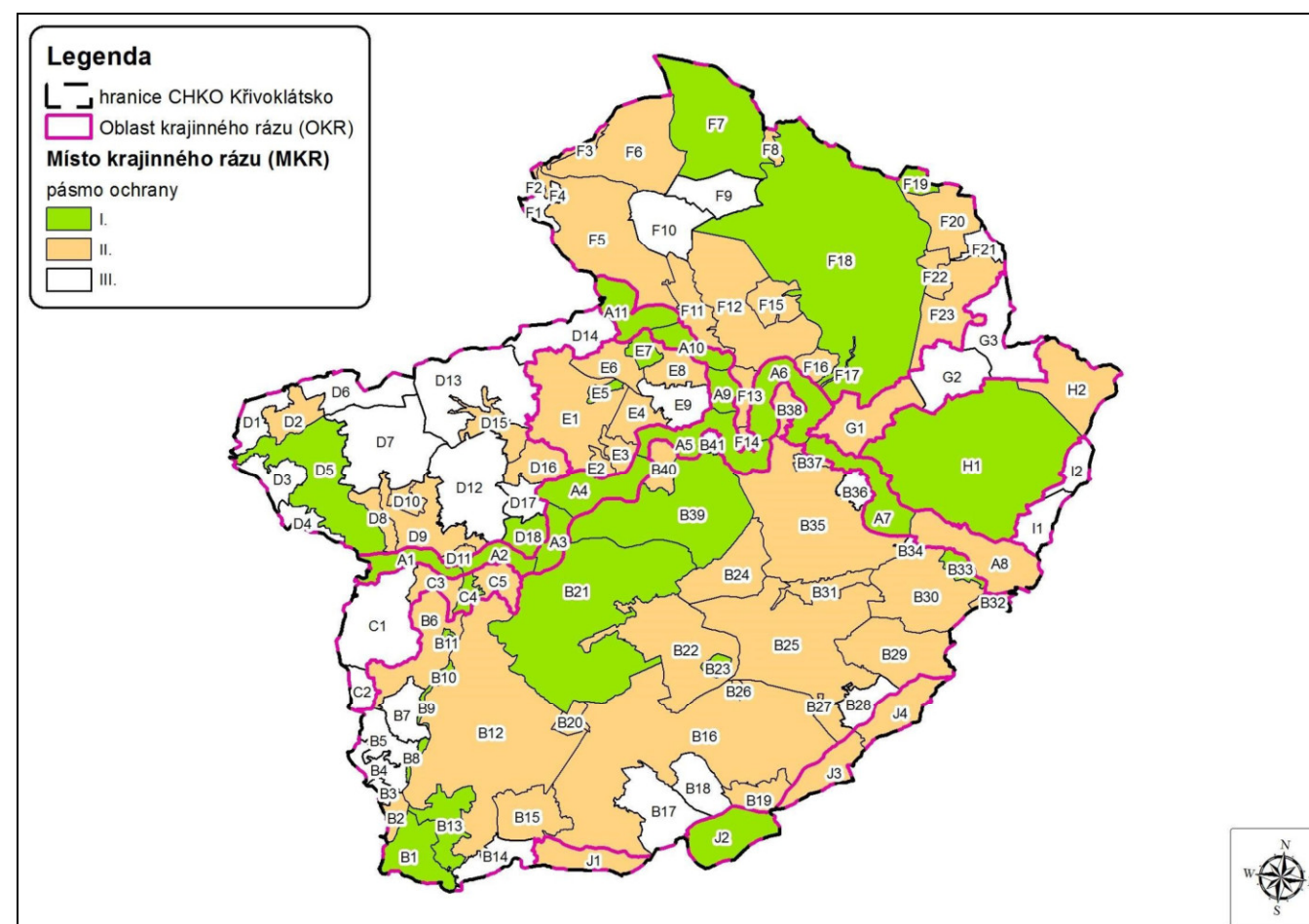
OKR A – Údolí Berounky a Rakovnického potoka		Pásma ochrany		
A.1	Zvíkovec - Čilá	I.	II.	III.
A.2	Pod Skryjemi	I.	II.	III.
A.3	Týřov	I.	II.	III.
A.4	U Rozvěděčika	I.	II.	III.
A.5	Branov - Častonice	I.	II.	III.
A.6	Velký meandr	I.	II.	III.
A.7	Račice - Žloukovice	I.	II.	III.
A.8	Nížbor - Hýskov	I.	II.	III.
A.9	Křivoklát	I.	II.	III.
A.10	Městečko	I.	II.	III.
A.11	Pustověty	I.	II.	III.
OKR B – Centrální část		Pásma ochrany		
B.1	Světovina	I.	II.	III.
B.2	Údolí Koželužky	I.	II.	III.
B.3	Hůrka	I.	II.	III.
B.4	Terešov - Třebnuška	I.	II.	III.
B.5	Svatý Vojtěch	I.	II.	III.
B.6	Lípa	I.	II.	III.
B.7	Ostrovec - Lhotka	I.	II.	III.
B.8	Údolí Zbirožského potoka – Sýkorův mlýn-Papírna	I.	II.	III.
B.9	Údolí Zbirožského potoka - Terežín-Ostrovecký mlýn	I.	II.	III.
B.10	Jankovský mlýn	I.	II.	III.
B.11	Údolí Zbirožského potoka - Podmokelský mlýn-Slapy	I.	II.	III.
B.12	Kohoutov	I.	II.	III.
B.13	Údolí Zbirožského potoka - Jablečno-Přisednice	I.	II.	III.
B.14	Zbiroh - Týček	I.	II.	III.
B.15	Líšná	I.	II.	III.
B.16	Peklo - Vraní skála	I.	II.	III.
B.17	Bzová	I.	II.	III.

B.18	Březová	I.	II.	III.
B.19	Hředle	I.	II.	III.
B.20	Janušky	I.	II.	III.
B.21	Týřov	I.	II.	III.
B.22	Broumy - Kublov	I.	II.	III.
B.23	Velíz	I.	II.	III.
B.24	Karlov	I.	II.	III.
B.25	Krušná Hora	I.	II.	III.
B.26	Kolná	I.	II.	III.
B.27	Osada Král	I.	II.	III.
B.28	Svatá	I.	II.	III.
B.29	Hudlice	I.	II.	III.
B.30	Otročiněves	I.	II.	III.
B.31	Nový Jáchymov	I.	II.	III.
B.32	Zdejcina	I.	II.	III.
B.33	Oppidum	I.	II.	III.
B.34	Horní Nížbor	I.	II.	III.
B.35	Červený kříž	I.	II.	III.
B.36	Horní Žloukovice	I.	II.	III.
B.37	Horní Račice	I.	II.	III.
B.38	Pohořelec	I.	II.	III.
B.39	Vysoký Tok	I.	II.	III.
B.40	Branov	I.	II.	III.
B.41	Horní Roztoky	I.	II.	III.
OKR C – Západ		Pásma ochrany		
C.1	Podmokly	I.	II.	III.
C.2	Mlečice	I.	II.	III.
C.3	Čilá	I.	II.	III.
C.4	Údolí Zbirožského potoka - Slapnice	I.	II.	III.
C.5	Skryje	I.	II.	III.
OKR D – Severozápad		Pásma ochrany		
D.1	Šípy	I.	II.	III.
D.2	Údolí Šípského potoka	I.	II.	III.
D.3	Slatina	I.	II.	III.
D.4	Chříč	I.	II.	III.
D.5	Javornice	I.	II.	III.
D.6	Rousínov	I.	II.	III.
D.7	Slabce	I.	II.	III.
D.8	Kostelík	I.	II.	III.
D.9	Údolí Slabeckého a Modřejevického potoka	I.	II.	III.
D.10	Sadlno	I.	II.	III.
D.11	Šlovice	I.	II.	III.

D.12	Hřebečnický	I.	II.	III.
D.13	Tytry	I.	II.	III.
D.14	Všetaty - Lašovice	I.	II.	III.
D.15	Horní část údolí Tyterského potoka	I.	II.	III.
D.16	Hracholusky	I.	II.	III.
D.17	Písařův vrch	I.	II.	III.
D.18	Týřovice	I.	II.	III.
OKR E – Lesní komplex Buková		Pásmo ochrany		
E.1	Údolí Všetatského potoka a Tyterského potoka	I.	II.	III.
E.2	Dolní část údolí Tyterského potoka	I.	II.	III.
E.3	Nezabudice	I.	II.	III.
E.4	Sázavský luh	I.	II.	III.
E.5	Malá Buková	I.	II.	III.
E.6	Pustovětské údolí	I.	II.	III.
E.7	Kalubice	I.	II.	III.
E.8	Údolí Trnavy	I.	II.	III.
E.9	Velká Buková	I.	II.	III.
OKR F – Lesní komplex Lány		Pásmo ochrany		
F.1	Rakovník - koupaliště	I.	II.	III.
F.2	Lišanský potok	I.	II.	III.
F.3	Skelná Huť	I.	II.	III.
F.4	Na Hané	I.	II.	III.
F.5	Marvány	I.	II.	III.
F.6	Belšanka	I.	II.	III.
F.7	Klíčavské luhy	I.	II.	III.
F.8	Nad Pílským rybníkem	I.	II.	III.
F.9	Amálie	I.	II.	III.
F.10	Nový Dům	I.	II.	III.
F.11	Emilov - Míče	I.	II.	III.
F.12	Ryzava	I.	II.	III.
F.13	Amalín	I.	II.	III.
F.14	Častonice	I.	II.	III.
F.15	Požáry	I.	II.	III.
F.16	Novina	I.	II.	III.
F.17	Klíčava - pod hrází	I.	II.	III.
F.18	Lánská obora	I.	II.	III.
F.19	Lány - zámecký park	I.	II.	III.
F.20	Pustá Dobrá	I.	II.	III.
F.21	Žilina	I.	II.	III.
F.22	Ploskov	I.	II.	III.
F.23	Krchůvek	I.	II.	III.

OKR G – Východ		Pásmo ochrany		
G.1	Sýkořice	I.	II.	III.
G.2	Běleč	I.	II.	III.
G.3	Bratronice	I.	II.	III.
OKR H – Lesní komplex Nižbor		Pásmo ochrany		
H.1	Vůznice	I.	II.	III.
H.2	Vysoký vrch	I.	II.	III.
OKR I – Jihovýchod		Pásmo ochrany		
I.1	Krkavčí hora	I.	II.	III.
I.2	Chyňava	I.	II.	III.
OKR J – Jižní svahy		Pásmo ochrany		
J.1	Holý vrch	I.	II.	III.
J.2	Točník	I.	II.	III.
J.3	Plešivec -Tkalce	I.	II.	III.
J.4	Trubín	I.	II.	III.

obr. č. B.25: Delimitace pásem ochrany krajinného rázu v MKR – CHKO Křivoklátsko

MKR A.1 Zvíkovec-Čilá

Úsek zaříznutého údolí Berounky na vstupu do CHKO. Řeka směřující k východu zde vytváří mírný pravotočivý zákrut – severní svahy jsou příkřejší, méně svažité pravý břeh je z větší části odlesněn (nabízí poutavé výhledy k řece). Po obou stranách toku je vyvinuta užší niva. Berounka zde přibírá několik přítoků – z pravé strany Lubnou, Podmokelský potok a bezejmenný drobný tok pod Hradištěm, zleva pak Javornici, Modřejovický potok a Slabecký potok. Níže po toku se v řece nachází protáhlý ostrov. Výrazným prvkem je břehová zeleň. Nelesní zeleň v podobě liniových formací člení také pravostranné svahy. Do údolí proniká zástavba – především v dolní části Zvíkovce (Kalinova ves) při hranici CHKO, jež v letní sezoně tvoří důležité vodácké centrum. Do blízkosti řeky zasahuje rovněž několik chatových osad především na levém břehu (U Bartoňů), na protějším břehu pod Hradištěm a Čilou (rybárna). Na levém břehu se nachází Kočkův mlýn (pozůstatek staré osady Drasovice zaniklé během husitských válek). V blízkosti bývalého mlýna (a pily) byl postaven jez. Výše proti proudu funguje rekreační areál. Větší část MKR má výrazně přírodní charakter.

obr. č. B.26: Údolí Berounky v pohledu z jižních svahů – z cesty od Zvíkovce do Hradiště

MKR A.2 Pod Skryjemi

Údolí Berounky přibližně mezi soutokem se Zbirožským potokem a soutokem se Skryjským potokem. Řeka zde protéká v pravotočivém zákrutu. Strmější svahy na levém břehu pod vrchem Mileč jsou téměř souvisle lesnaté, protějščí pravostranné svahy jsou povlovnější, zastoupení lesa a odlesněné půdy zde je rovnocenné. Oba břehy dotváří nesouvislá mimolesní zeleň. Z levé strany přitéká Chmelnický potok. Zejména v západní části MKR je vyvinuta širší niva. Zde stojí zbytky bývalého Čechova mlýna, pocházejícího z 16. století, kolem kterého vede rameno řeky, jež vytváří poměrně rozlehlý ostrov. V současnosti zde funguje malá vodní elektrárna (Šlovice) a také muzeum. Do údolí sestupuje zástavba Skryjí – u mostu ve více sevřené východní části MKR, po obou březích řeky se v hojné míře rozšiřuje chatová zástavba (mj. v závěrech údolí uvedených přítoků). Údolí v západní části MKR překračuje vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

obr. č. B.27 a č. B.28: Skryjský most a levobřežní travnatá niva při Berounce pod Skryjemi

Zásadní význam překračující měřítko ČR mají naleziště trilobitů a další prvohorní fauny vyhlášené jako přírodní památka Skryjsko-Týřovické kambrium rozkládající se po obou stranách údolí ve východní části MKR (ochrana paleontologické a geologické lokality kambriické fosilní fauny ve skryjsko-týřovické oblasti Barrandienu). Při východním okraji do MKR zasahuje NPR Týřov (blíže viz MKR A.3 či MKR B.21).

MKR A.3 Týřov

Segment údolí Berounky náležející k nejhodnotnějším a nejvíce reprezentativním prostorům celé CHKO. Mírně doleva se stáčejším údolím dominuje mohutná pravobřežní lesnatá hradba s výrazným obnaženým erozně členěným reliéfem Týřovických skal, jež tvoří jeden z nejcharakterističtějších prvků celého Křivoklátska. V jižní části MKR nad soutokem Berounky s Úpořským potokem stojí vpravo nad řekou zřícenina hradu Týřov. Královský hrad náležející k nejstarším hradům kastelového typu na našem území byl postaven ve 13. Století za vlády Václava I. Jako pustý je uváděn již roku 1575. Levostranný svah údolí má mírnější ráz, i ten je z větší míry zalesněn. Výrazná je nelesní zeleň v nivě. Nad soutokem s Úpořským potokem se nacházejí dva ostrovy. Do nivy pod Týřovem pronikla chatová zástavba, hojněji se vyskytuje výše ve svahu na levém břehu. V severní části MKR u řeky stojí památkově chráněná Kouřimecká rybárna, která je podobně jako celý úsek řeky pod Týřovem známa z literární tvorby Oty Pavla, jenž zde žil ke konci svého života.

obr. č. B.29: Údolní úsek Berounky před Týřovickými skalami (v pozadí)

Téměř celý pravý břeh řeky náleží do vyhlášené NPR Týřov, jejímž předmětem ochrany území jsou typická lesní společenstva Křivoklátska s výskytem tisu červeného a stepních lokalit Týřovických skal.

obr. č. B.30 a č. B.31: Údolí Berounky pod Týřovickými skalami; vpravo zřícenina hradu Týřov

MKR A.4 U Rozvědky

Část údolí Berounky s mírně členitým tokem a výskytem skalních tvarů mezi Kouřimeckou rybárnou a branovským přívozem. Převážně lesnaté údolí s širší odlesněnou nivou a poklidně plynoucí řekou v mírných zákrutech se otevírá pouze na levém břehu ve spodní části pod Nezabudicemi. Krajinnotvorný význam má rozptýlená zeleň v nivě toku – nesouvislá břehová zeleň. V místě soutoku Berounky a Tyterského potoka se rozkládá hojná rekreační zástavba (chaty) jdoucí až k Berounce – lokalita u Rozvědky na levém břehu řeky. V tomto místě stojí i známý hostinec nesoucí shodné jméno z knih Oty Pavla. Vyhledávaný hostinec postavený roku 1934 je v provozu doposud. Ve východní části se hranice MKR dotýká zástavby Nezabudic se sady při okraji. Při východní hranici v části Branova zvané v Luhu je zřízena pamětní síň Oty Pavla. Zdejší přívoz obsluhoval v meziválečném období a během II. světové války Karel Prošek, známý rovněž z literární tvorby Oty Pavla.

MKR A.5 Branov – Častonice

Úsek toku Berounky v nejčlenitější části na území CHKO, zhruba mezi Branovem a Častonice. Berounka zde přibírá zprava svůj největší přítok – Rakovnický potok. Řeka zde vytvořila několik výrazných hlubokých zákrutů s charakteristicky proměnlivou sklonitostí svahů na obou březích. Na obou stranách se střídají lesnaté partie a bezlesé polohy (pod Branovem, zástavba Roztok, pod Častonice i sevřenější a otevřenější části hlubokého údolí. Výrazný krajinářský (morfologický) fenomén představují Nezabudické skály – rozlehlá prudká stráň na levém břehu, z jejíž vrcholové části se nabízí jedinečné výhledy do údolí. Bohatě je zastoupena rozptýlená zeleň, kromě charakteristických břehových doprovodů vystupuje i výše do odlesněných svahů, nejviditelněji pod Branovem. Z dominantně přírodního charakteru krajiny vybočuje zastavěné území Roztok ve vrcholu pravotočivého meandru, které nabývá městského charakteru (výrobní areály, sídliště, výrazné hmoty objektů služeb či školy). Velmi zřetelné je i rekreační využití, jež reprezentuje zejména rozsáhlý rekreační areál v lokalitě Višňová v ohybu řeky na levém břehu. Místy se vyskytují chatové osady. V západní části MKR stojí na levém břehu Nezabudický mlýn, datovaný již k roku 1412. V západní části údolí prochází železnice – trať z Berouna do Rakovníka, jež zde opouští údolí Berounky a vstupuje do údolí Rakovnického potoka.

obr. č. B.32: Pohled do údolí Berounky z údolní hrany nad Nezabudickými skalami (proti proudu)

V MKR se nachází několik vyhlášených ZCHÚ. Na levém břehu naproti Branovu byla vyhlášena PR Nezabudické skály chránící jižní exponované skalnaté a suťové svahy s velkou diverzitou a jedinečnou herpetofaunou. V ohybu řeky naproti rekreačnímu areálu Višňová byla vyhlášena PR U Eremita, jejímž předmětem ochrany jsou typické suťové lipové javořiny s tiselem červeným v údolním fenoménu řeky Berounky. PR Na Babě na levém břehu pod soutokem s Rakovnickým potokem chrání přirozená stepní, lesostepní a lesní společenstva na jihozápadní expozici. V členitém zákrutu na pravém břehu (naproti

Častonice) ve východní části MKR se nachází vyhlášená PR Stříbrný luh s ochranou přirozených lesních ekosystémů severních expozic a lokalitou tisu červeného.

V lesích při západním okraji MKR stávala ve 14. a 15. století malá zemanská ves Pístný s tvrzí a dvorem, jež ke hradu Křivoklátku. Ves byla později vypálena a srovnána se zemí. Po roce 1550 je Pístný uváděn již jako pustá ves.

Na jižním břehu Berounky byla vyhlášena NPR Velká Pleš táhnoucí se až do nejvyšších partií nad údolím (Velká Pleš – 499 m n. m.). Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ ochrana stepních a lesostepních stanovišť s výskytem skal a skalních drovin s vzácnou florou a faunou. Na levém břehu se nachází vyhlášená PR Čertova skála chránící ekosystém suťových svahových lesů a skalních výchozů v zářezu Berounky s projevem říčního fenoménu a výskytem teplomilných druhů.

obr. č. B.33: Pohled po proudu řeky z mostu v Roztokách; v levé části snímku stará škola; řeku přetíná železniční most

MKR A.6 Velký meandr

Velice výrazně modelovaná část údolí Berounky – zaříznuté údolí v charakteristickém rozsáhlém meandrovitém ohybu – největším na území CHKO. Niva toku s hojnou rozptýlenou zelení je většinou jednostranná. Větší část toku lemují břehové porosty, v některých místech sestupuje lesní zeleň až k toku. V západní a severní části má údolí zřetelně přírodní charakter s hojným výskytem skalních tvarů (erozní svah s vyhlášenou PR Brdatka). Tato část je převážně lesnatá a více sevřená. Na levém břehu je zde rozšířena téměř souvisle rekreačních chat (Děče). Z hlediska zatížení krajiny chatovou zástavbou náleží MKR k nejvíce exponovaným na území CHKO. Niže po proudu (za ohybem) se lesnatost snižuje a vyskytuje se sídelní zástavba – Zbečno na levém břehu zasahující až k řece či níže položená část zástavby Újezdu nad Zbečnem. Závěr údolí v MKR tvoří aktivně těžený lom Sýkořice a rozlehlá chatová kolonie na levém břehu, protější lesnatý břeh se vyznačuje výskytem skalních tvarů. Plošné rozšíření chat nastalo na levém břehu severně od Újezda nad Zbečnem. Ve Zbečně se do Berounky vlévá Klíčava. Celý pravý břeh řeky kopíruje železniční trať z Berouna do Rakovníka.

Na levém břehu v ohybu řeky – nejsevernější části MKR byla vyhlášena PR Brdatka. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ je ekosystém suťových svahových lesů a skalních výchozů v zářezu Berounky s projevem říčního fenoménu a výskytem teplomilných druhů.

obr. č. B.34: Pohled do údolí Berounky ze svahů v PR Brdatka

MKR A.7 Račice – Žloutkovice

Poměrně osídlený a především zastavěný členitý úsek údolí Berounky mezi Račicemi a Žloutkovicemi. Údolí je zde oproti jiným úsekům méně zařízlé. Zřetelně více lesnatý (prakticky souvisle) je značně skalnatý levý údolní svah – okrajová část lesního komplexu Nižbor. Rozlehlé lesy se na pravém břehu rozšiřují (do rozsáhlého sousedního lesnatého MKR B.34) až pod Žloutkovicemi. Berounka zde z obou stran přibírá menší přítoky, mezi jinými Žloutkavu a Křížový potok (oba zprava). Zástavba Račic stoupá od řeky vysoko do svahu, Žloutkovice se rozkládají na svazích blíže řece. Výrazným rysem je masové rozšíření chatové zástavby (v celém úseku údolí) v mnoha často velkých osadách po obou stranách řeky – v údolní nivě i výše ve svazích. Počet objektů individuální rekreace zde mnohonásobně překračuje počet trvale obydlených staveb. Celým úsekem údolí prochází železniční trať z Berouna do Rakovníka, jež ve Žloutkovicích přechází z levého břehu na pravý.

Na levém břehu Berouny (naproti Žloutkovicím) se nachází PR Kabečnice vyhlášená k ochraně fragmentů stepních a lesostepních ekosystémů.

obr. č. B.35 a č. B.36: Skalnaté údolí Berounky s chatovou zástavbou pod Račicemi (vlevo) a u železničního mostu ve Žloutkovicích (levý břeh)

MKR A.8 Nižbor – Hýskov

Spodní část údolí Berounky na území CHKO. Horní část údolí má sevřený charakter s rozšířením lesů na levém břehu (východní část lesního komplexu Nižbor). Směrem po proudu se údolí rozšiřuje nejvýrazněji pak na levém břehu v okolí Hýskova bezprostředně před hranicí CHKO. Pravý údolní břeh je z většiny odlesněný, především z důvodu rozšíření zástavby Nižbora (včetně Stradonic), levý břeh je bezlesý již v úseku před Hýskovem. Tok doprovází z větší části břehové porosty, výše v odlesněných svazích se vyskytuje nelesní zeleň či členitá lesní zeleň. Do Berounky se zde vlévá několik přítoků, mezi jinými Vůznice, Žlubinecký potok (zleva) či Habrový potok zprava (v Nižboru). Obě výše uvedená rozlehlá sídla se v krajině velmi výrazně projevují. Dominantu Nižbora reprezentuje barokní zámek s kostelem Povýšení sv. Kříže ve velmi exponované poloze na ostrohu nad soutokem Berounky s Habrovým potokem. V místě zámku stál hrad, jenž byl založen pravděpodobně Přemyslem Otakarem II. již roku 1265 a sloužil jako lovecké sídlo českých panovníků. V zástavbě Nižbora figurují další dominanty – areál sklárny či bytová zástavba, čímž údolí získává urbanizovaný charakter. Zástavbu sídel doplňují chatové osady rozšiřující se od řeky do svahu ve spodní části údolí. Na pravém břehu je trasována železnice z Berouna do Rakovníka – souběžně se silnicí č. II/116.

obr. č. B.37: Údolí Berounky u Hýskova (hranice CHKO) – pohled ze západního břehu

MKR A.9 Křivoklát

Méně rozlehlá téměř zcela lesnatá enkláva Rakovnického potoka nad soutokem s Berounkou. Rakovnický potok protéká v nejspodnějším úseku velmi členitým úzkým údolím a výraznými zákruty či meandry. Odlesněné plochy nevelkého rozsahu se vyskytují v úzké údolní nivě či nejnižších partiích údolních svahů. Z větší části jsou zastavěny údolní (zřetelně morfologicky predisponovanou) částí obce Křivoklát – Budy s výraznou zástavbou převážně rodinnými domy. Na ostrožně na levém břehu stojí hrad Křivoklát – zásadní kulturně-historická dominanta celorepublikového významu. Královský hrad nechal postavit Přemysl Otakar II. již roku 1110 na místě staršího přemyslovského hradiště. Do současné podoby byl přestavěn za panování Václava IV. a Vladislava Jagellonského. Hrad v exponované poloze se vizuálně uplatňuje údolím Rakovnického potoka do severních směrů. Údolím Rakovnického potoka vede rovněž železnice z Berouna do Rakovníka a také silnice č. II/227.

MKR A.10 Městečko

MKR vymezené v členitém zaříznutém údolí Rakovnického potoka nad Křivoklátem. Níže položenou část vyplňuje poměrně rozlehlá zástavba obce Městečko rozkládající se po obou březích toku a rozšiřující se proti proudu Ryšavy, jež se zde do Rakovnického potoka vlévá zleva a také Trnavy – pravostranného přítoku. V horní více lesnaté části regulovaný Rakovnický potok přibírá Panklův Luh, rovněž zleva. V horní části toku je široká niva toku nezastavěná (pastviny), dále po proudu se zužuje a vyznačuje se bohatou rozptýlenou zelení. Tato část údolí má přes úpravy toku zachovalý přírodní ráz. Zástavba Městečka se vizuálně uplatňuje pouze v rámci údolí, resp. jeho blízkých odlesněných partií. Údolím Rakovnického potoka je trasována železnice z Berouna do Rakovníka, zčásti zde prochází rovněž silnice č. II/227.

obr. č. B.38: Spodní úsek údolí Rakovnického potoka s hradem Křivoklát; blíže v údolí Městečko

MKR A.11 Pustověty

Převážně lesnaté MKR rozkládající se v zaříznutém údolí Rakovnického potoka zhruba od Loučného mlýna (vně CHKO) až po pravotočivý zákrut toku pod Pustověty. Rakovnický potok zde napájí několik menších přítoků (Hluboký Luh, Matoušův Luh, Pastuší Luh zleva, Lašovický potok zprava). Krajinný pokrov formují ve zcela dominantní míře lesní porosty pokrývající svažité partie. Okolí toku je však téměř souvisle po celé jeho délce odlesněno, zejména v dolní části (zde regulovaného) toku se vyskytují rozlehlé odlesněné enklávy vyplněné travními porosty. Výrazně se zde uplatňuje doprovodná zeleň podél toku a také menší lesní porosty, členité lesní okraje (výběžky) souvislých svahových porostů, občasné solitéry či skupiny stromů. MKR má zřetelně zachovaný přírodní rámeček a harmonický charakter. Obec Pustověty v údolní poloze se v širších výhledech neuplatňuje. Horizontálně členitý tok Rakovnického potoka sleduje železniční trať z Berouna do Rakovníka.

obr. č. B.39: Soutoková oblast Rakovnického potoka a Lašovického potoka

MKR B.1 Světovina

Lesnaté území s členitým terénem v jihozápadním cípu CHKO. Téměř zcela souvisle lesnatý prostor vymezuje ze západní strany úzké odlesněné údolí Koželužky, z východní a severní strany údolí Zbirožského potoka (přechod lesa a níže položených odlesněných (popř. osídlených) partií). MKR dominují lesnaté elevace Světoviny (560 m n. m.) a Čertovy skály (656,7 m n. m.) s výskytem hojných skalních tvarů (horolezecké terény) ve střední části a vrch s dominantou zbirožského zámku v jihovýchodní části. Zástavba se rozkládá při jižní hranici (Švabín) s převahou účelových objektů (mj. areál hasičského záchranného sboru). V jihovýchodním cípu zasahuje na území MKR (i CHKO) rekreační zástavba navazující na Chotětín. Zmíněný zámek Zbiroh situovaný v exponované vrcholové poloze vznikl na místě původního opevněného hradu založeného počátkem 13. století. Za jeho zakladatelem se považuje Břetislav ze Zbiroha. Hrad později vyměnil mnoho majitelů (rod Drslaviců (Děpolt ze Zbiroha), král Přemysl Otakar II., rod Rožmberků, král Zikmund, rod Kolovratů, rod Lobkoviců, císař Rudolf II.). Na konci 60. let 19. století baron Bethel Heinrich Strousberg nechal hrad přebudovat na zámek v novorenesančním stylu. Zásadní význam MKR rovněž spočívá ve výrazném vizuálním uplatnění především vně hranic CHKO, čemuž napomáhá dominantní zámek jako zřetelný identifikátor.

Na severních svazích se nachází PP Jalovce na Světovině, jejímž předmětem ochrany jsou jedinci jalovce obecného pravého na ploše bývalých pastvin.

MKR B.2 Údolí Koželužky

MKR se rozkládá v nejspodnějším úseku údolí Koželužky včetně soutoku se Zbirožským potokem – při jihozápadní hranici CHKO. K severu tekoucí tok Koželužky, jenž formuje větší část východní hranice MKR, prošel v odlesněné zaříznuté kotlině úpravami koryta. Levostranné údolní svahy tvoří rozlehlé plochy zemědělské půdy, v nivě toku převažují travní porosty. V exponované poloze na svazích se rozkládá kompaktní zástavba obce Drahoňův Újezd s dominantou kostela sv. Jakuba. Na Koželužce stojí bývalý Rudův mlýn (U Buštů), výše proti proudu se rozšiřuje chatová zástavba. Převážně uzavřené MKR se vyznačuje přítomností estetických hodnot, z výše položených míst severně od Drahoňova Újezdu také výhledy do odlesněného údolí Zbirožského potoka a dále k východu.

obr. č. B.40: Soutoková oblast Koželužky a Zbirožského potoka z výše položených partií na levém břehu Koželužky; v pravé části snímku Drahoňův Újezd

MKR B.3 Hůrka

Téměř souvisle zalesněné MKR při západní hranici CHKO. Svažité terén tvoří levostranné lesnaté svahy Zbirožského potoka a jeho bezejmenného levostranného přítoku. Od nejvyššího místa – vrchu Hůrka (484,5 m n. m.) se terén ještě dále (vně hranic CHKO) zdvihá.

MKR B.4 Terešov – Třebnuška

Převážně odlesněné území na levém břehu Zbirožského potoka obklopené lesními celky s členitými okraji táhnoucí se až k západní hranici CHKO. Východní část MKR odvodňuje bezejmenný přítok Zbirožského potoka, na kterém stojí menší sídlo – Třebnuška (část Drahoňova Újezdu). Před ústím toku protékajícím v zaříznutém lesnatém údolí stojí areál Sýkorova mlýna – náležející rodu Sýkorů již více než 400 let. Při mlýně pracuje pila. Západní část MKR protéká Terešovský potok pojmenovaný po vsi, částečně zde zasahující do CHKO – s dominantou zámku (již vně CHKO). Území v okrajové části CHKO má zřetelný ráz zemědělské krajiny obhospodařované ve velkých plochách. Z tohoto rámce vybočuje údolní dno Zbirožského potoka s úzkou travnatou nivou a nelesní zelení. V jihovýchodní části se nachází aktivně provozovaný lom Třebnuška, díky poloze v sevřeném údolí bez zásadnějšího vlivu na charakter krajiny v MKR či v širším územním měřítku.

obr. č. B.41: Pohled od silnice č. II/235 k severovýchodu; v pravé části snímku západní okraj Třebnušky

MKR B.5 Svatý Vojtěch

Lesnaté území rozkládající se mezi Zbirožským potokem (východ) a Terešovským potokem (západ) při západní hranici CHKO. Svažité území stoupá od obou toků k návrší Svatého Vojtěcha (491,6 m n. m.), kde stojí stejnojmenná barokní kaple se zvoničkou. V jihozápadní části se nachází elevace Chlumce (489 m n. m.).

MKR B.6 Lípa

Okrajová severozápadní část centrálního masívu nacházející se na přechodu Vlasecké vrchoviny a Radečské vrchoviny. Západní svahy na levém břehu Zbirožského potoka stoupají do lesnatých elevací Černé skalky (468,3 m n. m.) v severní části, nejvyššího bodu Lípy (503,5 m n. m.), popř. méně výrazné

Dlouhé jámy (424, 3 m n. m.) v jihozápadní části, jež se výrazně uplatňují ze západních pohledů. V jihozápadní části protéká v zaříznutém údolí Mlečický potok (levostranný přítok Zbirožského potoka), jež zde přibírá Vejvanovský potok. Soutoková oblast obou toků se vyznačuje přítomností erozních tvarů (skaliska).

Na níže položených severovýchodních svazích Lípy byla vyhlášena PR Lípa chránící jedinečnou ukázkou balvanitých sutí se společenstvem lipových javořin.

MKR B.7 Ostrovec – Lhotka

Rozlehlé území uzavřené ze všech stran lesními porosty. Ve východní lesnaté části se mírně zvlněný terén sklání do údolí Zbirožského potoka. Větší převážně plochá část MKR má zemědělský charakter – velkovýrobně obhospodařované krajiny bez většího výskytu rozptýlené zeleně (včetně doprovodů cestní sítě). Vegetační formace se rozšiřují ve výběžcích od údolí. Trvalou přítomnost zemědělského hospodaření dokládá dochovaná hospodářská zástavba sídel – Lhotky v jižní části a Ostrovce v severní části, jež společně tvoří jednu obec. Ostrovec má status vesnické památkové rezervace. Soudobým dokladem dominantní zemědělské funkce je výrobní areál v izolované pozici mezi oběma sídly (blíže ke Lhotce). Při jihovýchodním okraji – v údolí Zbirožského potoka je rozšířena chatová zástavba (osada Terezín). Z plochého návrší mezi Ostrovcem a Lhotkou se otevírají dálkové pohledy k severozápadu na dominantní výrobní areál v Mlečicích.

obr. č. B.42: Zemědělský charakter enklávy v okolí Lhotky (pravá část snímku) a Ostrovce (levá část snímku); v pozadí vrcholy Vlastecké vrchoviny

MKR B.8 Údolí Zbirožského potoka – Sýkorův mlýn-Papírna

Členitý úsek odlesněné nivy při toku Zbirožského potoka – v prostoru bývalého Kalousova mlýna (Papírny) až po Kozův mlýn. Rovinatý sevřený prostor na dně údolí členěný do několika menších enkláv vyplňují travní porosty. V úsecích, kde má tok oboustrannou nivu, jej provází výrazný vegetační doprovod. Důležitým prvkem na dně údolí jsou dva rybníky s náhony, jež sloužily oběma uvedeným mlýnům. V severní níže položené části jsou na obou březích potoka rozšířeny objekty individuální rekreace, skryté v hojné zeleni.

obr. č. B.43: Sýkorův mlýn v pohledu z protější strany údolí Zbirožského potoka

MKR B.9 Údolí Zbirožského potoka – Terezín- Ostrovecký mlýn

Úzký protáhlý prostor v údolí Zbirožského potoka rozkládající se od severního okraje chatové osady Terezín až k soutoku s Vejvanovským potokem. Plochý terén převážně levostranné nivy Zbirožského potoka vyplňují travní porosty. Zachovalý harmonicky působící úsek údolí je málo zastavěn. V jižní části stojí účelová rekreační zástavba – letní tábořiště. Areál vlastního Ostroveckého mlýna se nachází v severní části při soutoku Zbirožského potoka s drobným levostranným přítokem pramenicím u nedalekého Ostrovce. K mlýnu vede poměrně dlouhý náhon při levém okraji nivy, jež ústí do drobné nádrže v blízkosti mlýna.

obr. č. B.44: Niva Zbirožského potoka pod Ostroveckým mlýnem

MKR B.10 Jankovský mlýn

Kratší úsek údolí Zbirožského potoka v okolí Jankovského či Podostroveckého mlýna, uváděného již koncem 16. století. Převážně odlesněná enkláva zde vystupuje v pravostranné části údolí i výše do svahů. Na dně údolí s převahou luk se zřetelně uplatňuje doprovodná zeleň podél Zbirožského potoka a také náhonu vytékajícím z drobné nádrže při jižní hranici MKR. Kromě Jankovského mlýna stojí v údolí několik samot – ve vazbě na rozptýlenou zeleň.

obr. č. B.45: Odlesněný členitější úsek údolí Zbirožského potoka v okolí Jankovského mlýna

MKR B.11 Údolí Zbirožského potoka – Podmokelský mlýn-Slapy

Menší údolní odlesněná enkláva v okolí Podmokelského mlýna a hájovny Slapy. V západní části jsou odlesněny rovněž nižší svahové partie. Nevelký prostor člení výrazná doprovodná zeleň podél Zbirožského potoka a také místního mlýnského náhonu. Harmonické místo má zřetelný přírodní ráz, který formují vedle lesní i bohaté nelesní zeleně plochy travních porostů – louky. Místem prochází místní silniční komunikace tvořící důležitou spojnici obou břehů údolí, de facto jedinou pod Přísednicí.

obr. č. B.46: Niva Zbirožského potoka v okolí Podmokelského mlýna (v pravé části snímku)

MKR B.12 Kohoutov

Plošně velmi rozsáhlé téměř zcela lesnaté území v povodí pravostranných přítoků Zbirožského potoka, jehož údolí tvoří západní hranici MKR. Rozhledlé MKR sahá na jihu až ke Zbirohu, na severu až ke Skryjím. Z členitého generelně k západu klesajícího terénu (nejstrměji na východních svazích údolí Zbirožského potoka) vystupuje řada více či méně výrazných lesnatých elevací. Při jihovýchodní hranici se nachází nejvyšší vrchol celého CHKO – Těchovín (616,7 m n. m.). Místy se vyskytují skalní tvary. Mezi zmíněnými drobnými přítoky představují největší Jablečský potok a Ostrovecký potok pramenící v blízkosti Kohoutova, jenž tvoří úzkou protáhlou údolní sníženinu ve střední části MKR. Souvisle lesnatý neosídlený prostor člení pouze drobné bezlesé enklávy.

Ve střední části MKR byla vyhlášena NPR Kohoutov, jež chrání významná pralesovitá bučiny s přirozenou druhovou skladbou. V severní části MKR se výše do svahů údolí Zbirožského potoka rozšiřuje PR Jezírka, jež reprezentuje významné paleontologické naleziště a geomorfologicky cenné území s vysokou biodiverzitou.

MKR B.13 Údolí Zbirožského potoka – Jablečno – Přisednice

Odlesněné údolí regulovaného Zbirožského potoka mezi severní částí Zbiroha (Františkovem) a soutokem s Koželuzkou. Zaříznuté údolí Zbirožského potoka je zde odlesněno i ve vyšších svahových partiích. Údolím v severní části prochází hranice mezi Hudlickou vrchovinou a Vlasteckou vrchovinou. Jižní část MKR je hustě osídlena a zastavěna hmotově i funkčně diferencovanou zástavbou Zbiroha včetně měřítkem výrazných výrobních provozů. V zastavěném území severní části Zbiroha se nachází také několik rybníků. V severní části kotliny se za levostranným ohybem potoka rozkládá místní část Přisednice. Výše ve svahu na pravém břehu stojí Jablečno – drobná víska s dochovanou urbanistickou strukturou okrouhlice a objekty lidového stavitelství (vesnická památková zóna). Svažitéjší okolí Jablečna reprezentuje velkoplošně obhospodařovanou zemědělskou krajinu, bezprostředně na sídlo navazují sady. Markantní prvek v krajinné struktuře tvoří rybník Jablečno při okraji lesního masívu. Pod Jablečnem se do Zbirožského potoka zprava vlevo Jablečský potok. V rámci odlesněného údolí se uplatňují výrazné prvky lesní i mimolesní zeleně, v úseku pod Zbirohem se podél Zbirožského potoka táhne lesnatý pás rozšiřující s místy i do svahů. Vyskytují se izolované zarostlé skalní útvary. Dolní část údolí má již homogennější zemědělský charakter s nesouvislou zelení podél Zbirožského potoka. Výše uvedenou sídelní zástavbu zde doplňují chatové osady. Severní část MKR – okolí Jablečna v exponované poloze se vizuálně uplatňuje z dálkových pohledů – od západu (Drahoňova Újezdu). MKR prochází silnice č. II/235.

obr. č. B.47: Pohled z pravostranné části údolí Zbirožského potoka k západu; níže Přisednice; v pozadí Drahoňův Újezd

MKR B.14 Zbiroh – Týček

MKR situované při hranici CHKO východně od Zbiroha. Větší část zvolna k jihozápadu ukloněného území má zemědělský ráz – výše položená východní a střední část MKR. Západní část protékána Zbirožským potokem má odlišný charakter – rozkládá se zde typologicky značně diferencovaná městská zástavba Zbiroha včetně historického jádra. Plošná zástavba města stoupající do svahu se z východních směrů zřetelně uplatňuje. Ve východní části se při hranici MKR (a CHKO) nachází obec Týček se zřetelně zachovalým jádrem s hospodářskou zástavbou a pozdější zástavbou včetně rekreačních chat v severní části. Velké bloky zemědělské půdy jsou lokálně členěny rozptýlenou zelení, především v okolí pravostranného bezejmenného přítoku Zbirožského potoka.

obr. č. B.48: Zbiroh s dominantou zámku v pohledu z východního břehu Podzbirožského rybníka

MKR B.15 Líšná

Rozhledlá zemědělská enkláva v mírně k východu stoupajícím terénu, v jejímž středu stojí ves Líšná. Území v pramenné oblasti Pařezího a Líšenského potoka (zřetelně regulované zdrojnice Jablečského potoka) je téměř po celém obvodu vymezeno lesními porosty – s výjimkou jihozápadní části. Krajinnou strukturu tvoří převážně velké plochy orné půdy i pastvin, místy členěné rozptýlenou zelení ve formě remízů, skupin stromů, nesouvislých doprovodů vodotečí a cest či solitérů. Původní hospodářská zástavba Líšné s velkými hmotami statků dochovaného výrazu na nepravidelné návsi zaujímá mimořádné postavení v rámci celé CHKO. V ostrém kontrastu s historickou částí sídla je rozlehlý výrobní areál v severní části s několika kravíny. Oddělená část Letná se zástavbou mnohdy rekreačně využívaných usedlostí menšího měřítká má naopak kompaktní charakter.

Při severozápadní hranici MKR stojí zřícenina hradu Řebřík. Šlechtický hrad byl založen koncem 13. století, již ke konci 15. století byl však opuštěn. Při hradu stávala obec Řebříky, z níž se zachoval jen kostel sv. Petra a Pavla uváděný již v roce 1348.

obr. č. B.49: Rozhledlá zemědělská enkláva v okolí Líšné v pohledu od zříceniny hradu Řebřík (sz. okraj)

MKR B.16 Peklo – Vraní skála

Rozhledlé téměř zcela lesnaté neosídlené MKR zaujímaví jižní část Křivoklátských lesů. Jedná se o území v povodí Litavky – Pekelský potok, Bzovský potok, Kublovský potok, Pařezový potok, Vraní potok. Z vrchovinného reliéfu vystupují výrazné elevace s často vypreparovanými (skalnatými) vrcholovými partiemi (kamýky) – mezi jinými Jouglovka (562,9 m n. m.), Černá skála (587,8 m n. m.), Čertova skála (583,4 m n. m.), Výrovka (518,6 m n. m.) či výrazná Vraní skála (536 m n. m.). Hojně

zastoupené skalní útvary však jsou rozšířeny i mimo vrcholové polohy. Homogenní krajinný pokryv člení nepočtené bezlesé enklávy (Petrovka, Velké pastviště v západní části). Specifický prvek tvoří koridor vedení velmi vysokého napětí (400 kV) trasovaný ve dvou segmentech přibližně ve střední části MKR.

Výše uvedená skalnatá elevace Jouglavka - buližníkový kamýk s původní florou a faunou při severozápadní hranici MKR byla vyhlášena přírodní rezervací. Rovněž zmíněná Vraní skála – buližníkové suky s typickou florou a faunou byla vyhlášena jako přírodní památka.

MKR B.17 Bzová

Zemědělsky využívané území při jižní hranici CHKO. Z jihozápadní strany MKR ohraničuje velmi výrazný hřbet Brdatek (geomorfologický okrsek) s dominantou hradu Točnick (blíže viz MKR J.2). K jihovýchodu ukloněné území je ohraničeno ze severní a východní strany údolím Bzovského potoka, jenž se vlévá zleva do Stroupínského potoka obtékající Zámecký vrch (hřbetní elevace s hradem Točnick při jihozápadním okraji). Pod Točnickem se do Stroupínského potoka rovněž zleva vlévá Pekelský potok, na kterém stojí několik rybníků. Na uvedené vodoteče protékající v mělkých údolích je vázána zeleň v podobě členitých širokých pásů. Větší část MKR tvoří rozlehle bloky zemědělské půdy, převážně orné. Otevřená krajina umožňuje z výše položených severních partií daleké výhledy do jižních směrů. Mimolesní zeleň se omezeně vyskytuje v okrajových částech – liniové formace, ojediněle jsou přítomny solitérní dřeviny. Místy je patrná historická parcelace zemědělské půdy. Obec Bzová s kompaktní zástavbou hospodářských usedlostí (později doplněných obytnými domy) a výrobním areálem v exponované poloze na jižním okraji dokládá trvalý zemědělský charakter území.

V jižní části MKR při hranici CHKO se v údolí Stroupínského potoka nachází zástavba obce Točnick s dominantou zříceniny hradu Žebrák. Hrad Žebrák byl založen ve 2. polovině 13. století v blízkosti významné obchodní trasy. Za vlády Jana Lucemburského se stal hradem královským. Po výstavbě hradu Točnick ke konci 14. století jeho význam upadal. V polovině 16. století je uváděn jako opuštěný. Zřícenině hradu vévodí charakteristická okrouhlá věž. Menší sídelní enkláva se nachází při jihozápadní hranici MKR (Pod Opyšem).

obr. č. B.51: Krajinná scéně v pohledu od jižního okraje vévodí zámecký vrch s hradem Točnick; v pravé části snímku Holý vrch

MKR B.18 Březová

Z větší části odlesněná enkláva ohraničená prakticky po celém obvodu lesní zelení. Na jižní či jihovýchodní straně MKR zřetelně vymezuje lesnatý hřbet Brdatek – hřbet Zámeckého vrchu (452,4 m n. m.). Generelně k jihovýchodu ukloněné území obtéká ze západní strany Bzovský potok, z východní strany pak Pařezový potok se skalnatým údolím (Údolí ticha). Oba potoky tekoucí se zleva vlévají do Stroupínského potoka, jež protéká při severním úpatí Zámeckého vrchu. Území má zřetelný zemědělský ráz s převahou orné půdy. Zemědělské plochy v ne zcela typicky velkovýrobním měřítku doplňuje hojná lesní či mimolesní zeleň v tvarově rozmanitých enklávách vázaných místy na terénní nerovnosti, nejvíce rozšířených ve východní části při pravém břehu Pařezového potoka. Krajina v MKR s převahou horizontální dimenze má i tak převážně otevřený charakter. Zřetelný hospodářský charakter je patrný i na

starší zástavbě Březové, která byla v poválečné období rozšířena a v současnosti se dále rozšiřuje o další obytné domy. Severní částí MKR je trasováno vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

MKR B.19 Hředle

Odlesněné údolí, resp. prolom Stroupínského potoka strukturním hřbetem Brdatek. MKR se rozšiřuje rovněž do odlesněných poloh proti proudu Vraniho potoka, který se zde do Stroupínského potoka zleva vlévá. Větší část údolního dna při toku Stroupínského potoka vyplňuje zástavba obce Hředle, zřetelně predisponovaná terénní morfologií. Na výraznou hospodářskou zástavbu navazuje výše na toku chatová osada. V prostoru mezi historickou a rekreační částí sídla tvoří v sevřeném údolí výraznou architektonickou dominantu vícepodlažní objekt zdravotnického zařízení. Výše proti proudu stojí u potoka Stroupínský mlýn. Svažité polohy volné krajiny využité především zemědělsky (orná půda i travní porosty) člení hojná a výrazná zeleň, silněji na levém břehu Stroupínského potoka. Na protějším svahu je částečně patrná historická parcela zemědělské půdy. Prolomem je trasováno vedení velmi vysokého napětí překonávající zde severovýchodní okraj Zámeckého vrchu.

MKR B.20 Janušky

V měřítku celé CHKO nevelká odlesněná enkláva uzavřená v hlubokých křivoklátských lesích. Zřetelně až geometricky okolními lesy ohraničený rovinný segment otevřené krajiny je z naprosté většiny tvořen nečleněnými plochami pastvin. Jediný zřetelnější dělicí prvek představuje místní komunikace s oboustranným vegetačním doprovodem. Homogenní prostor znatelněji nečlení ani ojedinělé skupiny dřevin či menší remízy. Při uvedené komunikaci stojí trojice samot. Severní částí prochází vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

obr. č. B.52: Enkláva Janušky v pohledu ze severního okraje

MKR B.21 Týřov

Souvislé velmi rozlehlé území rozkládající se na pravém břehu Berounky – výše nad údolím v povodí Úpořského potoka. Osu členitého lesnatého terénu s řadou elevací tvoří zaříznuté údolí Úpořského potoka vlévající se do Berounky pod hradem Týřov. V jihozápadní části na rozhraní Vlastecké vrchoviny a Hudlické vrchoviny překračuje terén 600 metrů nadmořské výšky (Vlastec 661,7 m n. m.). Jedno z jádrových území Křivoklátských lesů s plošným rozšířením cenných lesních společenstev je neosídleno. Ojediněle se vyskytují drobné enklávy se samotami (Jelenec, Písky). Západní částí MKR vede odlesněný koridor vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

obr. č. B.53: Pohled z hradu Týřov směrem do údolí Úpořského potoka

Celé údolí Úpořského potoka napříč MKR včetně spodního úseku údolí Prostředního potoka (levostranný přítok) je vyhlášeno jako plošně rozsáhlá NPR Týřov, vyhlášená za účelem ochrany typických lesních společenstev Křivoklátska s výskytem tisu červeného a stepních lokalit Týřovických skal.

MKR B.22 Broumy – Kublov

Západní část rozlehlé členité enklávy uvnitř Křivoklátských lesů – pod vrchem Velíz. Území tvoří pramennou oblast – pramení zde Kublovský potok či přítoky Úpořského potoka, na nichž byly vybudovány menší vodní nádrže. Krajina velkého měřítka, jež umožňuje výhledy na vzdálené lesnaté dominanty, má dominantní zemědělský ráz. Krajinná struktura je však poměrně členitá, tvořená jednak plošně diferencovanými plochami orné půdy i významně zastoupených travních porostů a zároveň menšími lesními enklávami. Prakticky v celé ploše se v obrazu krajiny příznivě uplatňují solitérní dřeviny či tvarově rozmanité liniové formace zeleně, vytvářejí místy uzavřené či polouzavřené dílčí prostory (západní okraj MKR). Zcela specifické postavení zaujímá vrch Velíz (samostatné MKR).

obr. č. B.54: Zemědělsky obhospodařovaná krajina v okolí Broum; v pozadí okraj Vlastecké vrchoviny s Těchovínem a Vlastcem

V MKR se nacházejí dvě sídla většího plošného rozsahu – Kublov a Broumy. Původní hospodářská zástavba sídel byla doplněna a rovněž v současnosti se rozšiřuje o novodobou obytnou zástavbu. Přetrvávající zemědělský charakter území dokládají výrobní areály při obou obcích.

Při jižní hranici MKR se nachází vypreparovaný buližníkový hřbet – Zdická skalka vyhlášená jako přírodní památka.

MKR B.23 Velíz

Na území CHKO unikátní území tvořené výraznou lesnatou elevací vystupující vysokou nad okolní bezlesou krajinu. Zásadní význam místa spočívá rovněž v oblasti kulturně-historické. S výjimkou podvrcholové části na severní straně zcela lesnatý vrch reprezentuje jeden z nejvyšších vrcholů Křivoklátska (594,6 m n. m.). Díky své solitérní poloze tvoří zřetelnou prostorovou dominantu s uplatněním v širokém krajinném měřítku.

S Velízem jsou spojeny jedny z prvních dokladů osídlení na území CHKO sahající až na přelom 10. a 11. století. Archeologickými doklady zde však byla přítomnost člověka prokázána již v pravěku. Pojmenování vrchu je zřejmě spojeno s pohanským bohem Velesem, v počátcích slovanského osídlení vrchol představoval pohanské obětiště. Dle záznamů ze starých kronik tu byl na konci 10. či na počátku 11. století Vršovci zajat Přemyslovský kníže Jaromír. Na památku své záchrany nechal v tomto místě vystavět kapli sv. Jana Křtitele později přestavěnou na stejnojmenný kostel. Benediktinské probošství založené zde ve 14. století bylo Husity vypáleno. Kostel byl v 18. století upraven do barokní podoby. Při kostele se nachází hřbitov. V blízkosti stojí několik stavení. Místo má mimořádný duchovní rozměr.

obr. č. B.55: Velíz od západu; na úpatí Kublov

MKR B.24 Karlov

Severovýchodní část rozlehlé zemědělské enklávy uvnitř Křivoklátských lesů. Pramení zde menší toky – Hořejší potok (pravostranný přítok Úpořského potoka) a regulovaný Karlovský potok se dvěma menšími rybníky a také jeho levostranný přítok. Oproti větší západní části mnohem méně osídlené území s geometrizovanější krajinnou strukturou. Přesto i zde je v poměrně hojné míře zastoupena hojná zeď, vázaná především na uvedené vodoteče. Výrazným rysem jsou odlesněné lučnaté svahy při severovýchodní hranici MKR umožňující výhledy do jižních a západních směrů s dominantou Velíze a hřbetu Krušné hory. Osídlení reprezentuje drobná zemědělská ves Karlov s ústředním prvkem v podobě dochovaného jedinečného hospodářského dvora na kruhovém půdorysu. V severním cípu MKR se nachází Leontýnský zámek postavený roku 1820 v klasicistním stylu. Zámek obklopuje park. Celý areál včetně novostaveb slouží veřejným potřebám.

obr. č. B.56: Karlov z cesty od Kublova (jihozápadu)

MKR B.25 Krušná Hora

Plošně rozsáhlý lesnatý prostor – pramenná oblast Habrového potoka a Dibeřského potoka. Území dominuje a dělí výrazný protáhlý hřbet Krušné hory dosahující v nejvyšší části nadmořské výšky přes 600 metrů (608,9). V okrajových částech hřbetu uplatňujícího se v dálkových výhledech se nachází vrchol Velkého Čihátka (534,1 m n. m.) – na jihozápadě a Hudlického vrchu (522,3 m n. m.) – na severovýchodě. V masívu Krušné hory byly historicky těženy železné rudy. V poválečném období zdejší hlubinná těžba patřila k nejvýznamnějším rudným dolům barrandienské pánvi. Dobývání bylo ukončeno ve druhé polovině 60. let. V neosídleném území se vyskytují ojedinělé samoty (Varta, Habrový potok).

MKR B.26 Kolná

Drobnější bezlesá enkláva jižně od silnice z Kublova do Svaté. Ve střední části enklávy stojí výrazná hmota hájovny Kolna s hospodářskými objekty. Mírně se k jihu svažující terén s travními porosty člení rozptýlená zeleň. Při silnici na severním okraji stojí památkově chráněná alej s jeřáby břeky

MKR B.27 Osada Král

Izolovaná menší osídlená enkláva při silnici č. II/236, jež je součástí obce Svatá. Větší část k severu ukloněného území vyplňuje zemědělská půda (orná i louky). V západní části, kde pramení drobný pravostranný přítok Dibeřského potoka, se ve výhledu k severu uplatňuje Hudlická skála. Nesouvislá vzhledově rozmanitá zástavba v drobné enklávě je mladšího data. Ve zdejší hájovně, po níž je osada pojmenována, se zrodila myšlenka ustavení organizace Sokol, když se zde roku 1860 spřátelili Jindřich Fügner s Miroslavem Tyršem.

obr. č. B.57: Osada Král; v pravé části snímku v průhledu Hudlická skála

MKR B.28 Svatá

Morfologicky členité území na přechodu Hudlické vrchoviny a Brdatek, jejichž výrazný lesnatý hřbet území vymezuje z jihu a jihozápadu. Větší část odlesněného území se svažuje k východu či k severovýchodu. Při východní hranici MKR pramení menší levostranný přítok Počapelského potoka, jenž sedlem mezi Pravou horou a Dubovou (součástí hřbetu Brdatek) vytéká do údolí Litavky. Západní část MKR zaujímá zástavba obce Svatá rozšiřující se i do nižších poloh. Plochy orné půdy i pastvin člení poměrně hojná nelesní zeleň – liniové formace především v níže položené východní části MKR. Sedlem mezi Pravou horou a Tkalci prochází silnice č. II/286.

MKR B.29 Hudlice

Jižní část rozsáhlého odlesněného území v okolí Hudlic a Trubské při jihovýchodní hranici CHKO. Otevřená krajina se rozkládá v mělkém údolí Libockého potoka, jenž zde pramení a Dibeřského potoka, do něhož se Libocký potok v jihovýchodní části MKR zleva vlévá. Morfologicky členité území vyplňují často velké plochy zemědělské půdy. V MKR je přítomna i lesní zeleň – okraje či výběžky okolních lesních porostů. Vyskytují se menší lesní enklávy, především ve vazbě na uvedené vodní toky. Rozptýlená zeleň je hojněji rozšířena ve východní části s větším zastoupením travních porostů.

obr. č. B.58: Pohled z vrcholu Hudlické skály k východu

Obec Hudlice v exponované svažité poloze v západní části MKR reprezentuje jednu z větších obcí na území CHKO. Výrazným prvkem na jejím jihozápadním okraji je vypreparovaná buližníková skála (487,1 m. n. m.) pojmenovaná po obci. Dominantu sídla vedle kostela sv. Tomáše tvoří rozlehlý areál zemědělské výroby v severní části. Menší ves Trubská při jižní hranici MKR je rovněž situována v exponované poloze nad pravým břehem Dibeřského potoka.

Nad levým břehem Libockého potoka ve východní části MKR byla vyhlášena PP Stará Ves, jejímž předmětem ochrany jsou teplomilná a vápnomilná společenstva skalních stepí.

MKR B.30 Otročiněves

Území lesozemědělského charakteru v údolí Habrového potoka nad Nižborem. Větší lesní celky vyplňující jihovýchodní a severovýchodní část MKR doplňují členité lesní enklávy převážně na levém svažitéjším údolním svahu Habrového potoka. Při toku – v nivě tak vznikají drobné luční enklávy uzavřené lesní zelení. Živější obraz mají i výše položené partie nad levým břehem se zastoupením rozptýlené zeleně a členitých lesních okrajů. Jižní část MKR se k toku sklání pozvolněji a je více homogenní z hlediska využití půdy (velké plochy orné půdy). Vlastní členitý tok doprovází s výjimkou zastavěného území souvislý doprovod. V dolní části již nedaleko od Nižbora, před vstupem potoka do úzkého zaříznutého lesnatého údolí, se nachází soustava několika menších rybníků. Obec Otročiněves se nachází v pravostranném ohybu toku a rozšiřuje se dále do údolí drobného pravostranného přítoku.

obr. č. B.59: Pohled do údolí Habrového potoka ze silnice od Hudlic

MKR B.31 Nový Jáchymov

Odlesněné údolí Habrového potoka v okolí Nového Jáchymova. V rámci MKR se na toku nacházejí dva rybníky – Prostřední a Monstranský, přičemž Habrový potok má své jméno od Prostředního potoka níže, nad Prostředním potokem nese označení potok Karlovský. Ze značné části zastavěné údolí je viditelně asymetrické, což se projevuje zásadním způsobem na využití půdy. Severní svažité svahy jsou souvisle lesnaté (náleží do MKR B.35), jižní méně sklonité svahy pokrývají z větší části pastviny členěné liniovými pásy zeleně, popř. několika málo soliréry. Výrazného projevu v protáhlém údolním MKR dosahuje zástavba Nového Jáchymova, jež vystupuje ve východní části MKR výše do svahu (až k lesnímu okraji). Na východním okraji MKR zástavbu uzavírá areál bývalé těžby Krušná Hora náležející již správně pod Otročiněves, ležící níže po proudu. Na západním okraji navazuje na obytnou zástavbu Nového Jáchymova početná zástavba rekreačních chat. Z prostoru mezi oběma výše uvedenými rybníky (Stará Ohrada) se rozšiřuje i do vyšších údolních poloh na pravém břehu Habrového, resp. Karlovského potoka.

MKR B.32 Zdejcina

Menší prostor situovaný ve vyšších partiích pravostranné části nejspodnějšího úseku berounského údolí (v rámci CHKO). K severu či k severovýchodu svažité zemí se nachází v exponované poloze, jež zejména z východní části nabízí výhledy přes údolí Berounky. Lesním porostem ze západní a jižní strany ohraničený prostor se vyznačuje hojným zastoupením i vnitřní lesní zeleně – vázané mj. na údolí drobných pravostranných přítoků Berounky, jež zde pramení. Ve svahu Pod Zdejcinou (exponovaná místní část Berouna) tvoří výrazné prvky nesouvisle porostlé meze oddělující jednotlivé plochy luk. Členitá liniová zeleň se vyskytuje i v jiných částech MKR.

MKR B.33 Oppidum

Návrší mezi údolími Berounky na východě a údolím Habrového potoka na západě. Odlesněný prostor, resp. jeho nejvyšší polohy s vrchem Hradiště (380,1 m n. m.) poskytují široké výhledy prakticky do všech světových stran. Z velké většiny tvoří krajinný pokryv travní porosty, členěné v okrajových částech výběžky lesních porostů či oddělenými liniovým formacemi.

Území v exponované poloze má zásadní kulturně-historický význam. Bohatými archeologickými doklady je zde doloženo pravěké – keltské osídlení spadající do laténské kultury (mladší doba kamenná). Ve své době bylo stradonické oppidum významným obchodním a výrobním centrem, jež prosperovalo i díky dostupným surovinám, které se nacházely v okolí, především železné rudy. S oppidem na Závisti bylo jediným, které disponovalo privilegiem razit mince. Zánik oppida spadá cca do let 40 – 25 př. n. l.

obr. č. B.60: Prostor bývalého hradiště v exponované poloze nad pravým břehem Berounky

MKR B.34 Horní Nižbor

Odlesněné území ve výše položené pravostranné části Berounského údolí nad Nižborem. Zvolna k východu či k severovýchodu sklánějící se terén má zemědělské využití. Z ostatních světových stran území obklopují lesní porosty. Ornou půdu v plošně méně rozlehlém MKR dělí silnice z Nižbora do Roztok. V severozápadní části vytéká z menšího rybníčku u hájovny Lisa drobný pravostranný přítok Berounky.

MKR B.35 Červený kříž

Plošně rozsáhlé lesnaté území rozkládající se mezi tokem Berounky, Habrovým potokem a silnicí č. II/236. Území odvodňují pravostranné přítoky Berounky v zařízených údolích, z nichž k větším patří především Žloutava či Křížový potok. Z převážně plochého lesnatého terénu vystupují mírné elevace. Vertikálně čletnitější je severozápadní část s elevacemi Kamenných vrchů (489,1 m n. m.). V téměř zcela souvisle lesnatém neosídleném území se lokálně vyskytují menší bezlesé enklávy (Pustá Seč na horním toku Žloutavy).

Uvnitř hlubokých lesů v jižní části MKR byla vyhlášena PR Červený kříž. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ je genofond přirozených společenstev subkontinentálních doubrav s mochnou bílou. Hojně jsou zastoupeny památné stromy.

MKR B.36 Horní Žloutovice

Odlesněná výše položená část berounského údolí nad Žloutovicemi – na pravém břehu mezi tokem Žloutavy na severu a Křížového potoka na jihu. S výjimkou směru do údolí je MKR ohraničeno lesními okraji. Mírně svažité území, ve východní části téměř rovinaté, se vyznačuje značnou homogenitou zemědělsky intenzivně využívané krajiny. V jižní části protékají dvě menší vodoteče – pravostranné přítoky Berounky, jejichž zařízená údolí vyplňuje lesní zeleň. Při okrajích lesních porostů je rozšířena zástavba, z velké části rekreační (chaty). Lesnaté údolí jižněji se nacházejícího potoka (protékající kolem Žloutovické hájovny) vytváří oddělený segment – dílčí uzavřený prostor v jižní části MKR. Otevřený prostor výše nad řekou poskytuje výhledy přes údolí Berounky na protější lesnaté svahy nižborského lesního komplexu a do severních směrů.

obr. č. B.61: Mírně stoupající zemědělsky využitý svah nad pravým břehem Berounky a Žloutovicemi

MKR B.37 Horní Račice

Svažité území v exponované poloze ve vyšších partiích pravostranných svahů berounského údolí. Lesními okraji z větší části zřetelně ohraničený prostor má v západní nejsvažitéjší části zemědělský charakter (velké plochy pastvin), střední část vyplňuje výše položená zástavba Račic, východní část spoluutváří lesní porost (oddělující nižší a výše položené údolní partie) společně se zástavbou sloužící k rekreaci (chaty). Vizuálně velmi exponované území (především jeho západní nezastavěná část) nabízí široké výhledy přes údolí Berounky.

MKR B.38 Pohořelec

V rámci CHKO specifický prostor zaujímající vrcholové plató nad údolím Berounky, uvnitř „velkého meandru“ (MKR A.8). Ploché terén výše nad údolím je dlouhodobě zemědělsky využíván – v současnosti především pastvinářsky. Krajinný pokryv je poměrně homogenní, místy se do vrcholové pláně rozšiřují výběžky lesních porostů na svazích údolí. Rozptýlená zeleň je zastoupena omezeně. V severní části MKR se rozkládá Újezd nad Zbečnem čili Pohořelec (část Zbečna), jehož zastavěné území se v aktuálním období rozšiřuje. Otevřený prostor v exponované poloze poskytuje široké výhledy do severních, východních a jihovýchodních směrů.

obr. č. B.62: Pohled k východu ze šije velkého meandru (jižně od Pohořelce)

MKR B.39 Vysoký Tok

V naprosté většině lesnaté území rozprostírající se výše nad pravým břehem Berounky přibližně mezi silnicí č. II/236 na východě, Velkou Pleší na západě a Karlovou vsí na jihu. Území odvodňuje několik drobných přítoků Berounky, největším z nich je Klučná pramenicí v jedné z mála odlesněných enkláv při lovecké chatě Emilovna (postavenou roku 1863 Fürstenberg). Tok Klučné protéká v zařízeném údolí, po jehož obou stranách se nachází několik výrazných elevací. Ve východní části MKR se jedná především o Dlouhý Hřeben (518,8 m n. m.), v západní části pak Vysoký Tok (545,5 m n. m.), Štulec (539 m n. m.) či Velkou Pleš (499 m n. m.) v západním cípu aj.

Při jižní hranici MKR v menší odlesněné enklávě stojí obec Karlova Ves s dochovaným uličním půdorysem a zástavbou převážně štítově orientovaných usedlostí. Při severní hranici MKR na levém břehu Klučné se nachází historicky přítomná odlesněná enkláva, při jejímž východním okraji se v poválečném období rozšířila chatová zástavba.

Jihovýchodní svahy ve vrcholové části Vysokého Toku byly vyhlášeny přírodní rezervací. Předmětem ochrany PR Vysoký tok jsou vrcholové porosty s otevřenými travinobylinnými společenstvy. V západním cípu do MKR zasahuje NPR Velká Pleš (viz MKR A.4).

MKR B.40 Branov

Odlesněná enkláva ve vyšších partiích v pravostranné části údolí Berounky pronikající do Křivoklátských lesů. Nejvýraznějším prvkem k severu svažitého území je obec Branov. Větší část sídla má dochovanou urbanistickou strukturu kombinující ulicový a návesní typ. Ve spodní části sídla vytéká z menší nádrže drobná vodoteč – přítok Berounky. Volnou krajinu v okolí obce tvoří zemědělské plochy v drobnější struktuře. Svažitá výše položená jižní část MKR je více členitá, vyskytují se zde mešni lesní porosty a hojná diferencovaná rozptýlená zeleň – porosty mezí, solitéry. Protéká tudy rovněž menší přítok Berounky, pramenící ve výše se rozkládajících lesích. Nižší položené partie jsou z hlediska využití půdy ucelenější. Rozptýlená zeleň se vedle uplatňuje až na přechodu do nejnižší části údolí a podél výše uvedené drobné vodoteče, kde se rozšířila chatová zástavba. Otevřené polohy poskytují atraktivní výhledy v rámci údolí Berounky.

obr. č. B.63: Ploché terén výše položených partií údolí Berounky pod Branovem

MKR B.41 Horní Roztoky

Výše položená část údolí Berounky v horní části zástavby Roztok a jejího odlesněného okolí. S výjimkou jihovýchodní části zvolna klesající území je ze značné části zastavěno obytnou (městskou) i rekreační zástavbou. Dominantou území je výrobní podnik Permon s vertikálou komína, jež se uplatňuje v četných dálkových výhledech. V jižní části MKR vymezené členitým lesním okrajem je rozšířena chatová zástavba. Nezastavěné plochy, umožňující výhledy do údolí Berounky, vyplňují z větší části travní porosty.

MKR C.1 Podmokly

Otevřená zemědělská krajina na jižním břehu Berounky při západní hranici CHKO. Východní hranici MKR tvoří západní okraj rozlehlých křivoklátských lesů. Zřetelný zemědělský charakter má především plošší jižní část MKR s velkými plochami orné půdy a s minimálním zastoupením členících prvků. Severní část MKR svažující se k toku Berounky je z hlediska využití půdy méně homogenní. K tomu přispívají zaříznutá údolí zde pramenících pravostranných přítoků Berounky – Lubné a Podmokelského potoka, od nichž se rozšiřuje lesní zeleň v poměrně velkých celcích. Obhospodařované plochy zde mají menší měřítko. Celkově nízký je výskyt rozptýlené zeleně.

Zhruba ve střední části MKR se nachází zemědělská obec Podmokly s vyhlášenou vesnickou památkovou zónou, jejíž rozlehlá zástavba se rozšiřuje na mírné návrší. Výrazný prvek prostorových vztahů v krajině s převahou horizontální dimenze představuje areál zemědělské výroby na jihovýchodním okraji sídla. V exponované poloze při východní hranici MKR stojí Bučiny – drobná sídelní enkláva dnes sloužící převážně k rekreaci. V severovýchodním cípu stojí menší obec Hradiště se zřetelně dochovaným hospodářským charakterem zástavby doplněných směrem k Berounce o chatovou zástavbu.

obr. č. B.64: Rovinatější okolí Podmokel v jižní části s homogenním využitím půdy

Severně od Podmokel při toku Podmokelského potoka byl v roce 1771 učiněn nález velkého počtu zlatých keltských mincí (tzv. podmokelský poklad).

obr. č. B.65: V členitější krajině severně od Podmokel je hojněji zastoupena lesní zeleň

MKR C.2 Mlečice

Okrajová část CHKO při její západní hranici nacházející se mezi Mlečickým potokem na severu a Vejvanovským potokem na jihu. Mlečický potok protéká v mělké sníženině, údolí Vejvanovského potoka je naopak zařízlé. Soutok obou potoků se nachází při východní hranici MKR, kterou tvoří výběžek křivoklátských lesů. K východu se sklánějící území tvoří několik rozlehlých lánů.

Obec Mlečice ležící na hranici CHKO (silnice č. II/235) má v jádrové části zřetelně dochované návesní půdorys s převážně štítově orientovanými usedlostmi. Výrazně negativní prvek v zástavbě sídla i širších vztazích tvoří areál zemědělské velkovýroby v jižní části sídla – uplatňující se v dálkových pohledech.

MKR C.3 Čilá

Pravostranný úsek výše položeného údolí Berounky západně od nejspodnějšího úseku Zbirožského potoka. Z východní strany MKR ohraničuje lesnaté údolí drobné vodoteče tekoucí na okraji obce Hradiště. Větší část svažitého území v těsném kontaktu s údolím Berounky vyplňují plochy orné půdy i pastvin. Místy se vyskytuje rozptýlená zeleň, výrazné jsou členité lesní formace na údolní hraně. Výhledy do severních směrů přes údolí Berounky na protější vysoký lesnaté svahy poskytují velmi hodnotné krajinné scenérie.

Zástavba Čilá se nachází ve svažitém terénu v severovýchodní části MKR. Plošnou velikost sídla významně zvětšila rekreační zástavba rozšiřující se především západním a severozápadním směrem až k toku Berounky.

MKR C.4 Údolí Zbirožského potoka – Slapnice

Hluboce zaříznuté údolí Zbirožského potoka ve své spodní části nad soutokem s Beroučkou. Ačkoliv zde mají údolní svahy značný sklon, podíl lesnatých a odlesněných partií je rovnocenný. Souvisle lesnaté jsou východní svahy údolí, na západních svazích naopak převažují travní porosty členěné výraznými liniovými prvky zeleně (meze). Z odlesněných partií lze přehlédnout velkou část údolí – území zachovalého přírodního rázu. V členitém obtížně přístupném, avšak atraktivním terénu se rozšířila hojná

chatová výstavba – bezprostředně při toku s úzkou údolní nivou i výše ve svazích. V jižní části MKR se na pravém břehu Zbizožského potoka nachází areál dětského tábora.

Objekt historické zástavby v údolí reprezentuje bývalý mlýn Slapnice, poslední z řady mlýnů na Zbizožském potoce. Při mlýně byl vybudován náhon využívající rovněž dvou menších nádrží.

obr. č. B.66: Hluboce zaříznuté údolí Zbizožského potoka v nejspodnějším úseku

MKR C.5 Skryje

Větší enkláva zemědělské krajiny ohraničená křivoklátskými lesy na východě a severu, údolím Berounky na severu a údolím Zbizožského potoka na západě. K severu sklánějící se izolované území vyplňují poměrně velké plochy většinou orné půdy, z menší části travní porosty. Jednotlivé plochy nejsou členěny, rozptýlená zeleň doprovází pouze cestní síť, popř. drobné vodoteče v níže položené severní části MKR pod Skryjemi. Prostor působí celkově příznivě, především v severní části nabízí výhledy velmi hodnotné lesnaté scenérie údolí Berounky. Západní částí MKR prochází vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

obr. č. B.67: Partie nad údolní hranou pod Skryjemi; v pozadí Týřovické skály

Obec Skryje rozkládající se v dolní části MKR je v obecném povědomí známa především v souvislosti s nedalekými nalezišti trilobitů a další prvohorní fauny. V obci se nachází muzeum Joachima Barranda, který stál u zrodu těchto výzkumů. Byla zde vyhlášena vesnická památková zóna.

V severovýchodní části zasahuje do MKR vyhlášená PP Skryjsko-týřovické kambrium – k ochraně paleontologické a geologické lokality kambrické fosilní fauny ve skryjsko-týřovické oblasti Barrandienu.

obr. č. B.68: Výše položená část enklávy nad Skryjemi poskytuje rovněž hodnotné širší výhledy

MKR D.1 Šípy

Zemědělsky využitá území v severozápadním cípu CHKO – součást většího zemědělsky využívané krajiny. MKR vymezuje okraj lesního komplexu rozšířeného v údolí Javornice a Šípského potoka, jejího levostranného přítoku. Homogenní krajinný pokryv tvořený velkými plochami orné půdy člení v jižní části členité lesnaté údolí drobného levostranného přítoku Javornice. Výrazný prvek v otevřené krajině s převahou horizontálního měřítka tvoří vedení velmi vysokého napětí protínající celé MKR přibližně v severojižním směru.

Při hranici zasahují do MKR (a CHKO) tři sídla – Milíčov, Šípy a Krakovec se zříceninou stejnojmenného hradu. Hrad je situován na ostrožně při soutoku Šípského potoka a Krakoveckého potoka. Založen byl roku 1381 a měl velmi reprezentativní charakter odpovídající spíše zámku. Gotický hrad byl renesančně přestavěn. Přibližně 100 let probíhají na hradu zajišťovací práce.

obr. č. B.69: Severozápadní cíp CHKO protíná vedení VVN 400 kV; níže v údolí Šípského potoka zřícenina hradu Krakovec

MKR D.2 Údolí Šípského potoka

Zaříznuté lesnaté údolí Šípského potoka pod Krakovcem. Výše na toku Šípský potok přibírá zleva Dubský potok. V blízkosti jejich soutoku stojí Jankovic mlýn, jehož historie sahá až do počátku 15. století. Při mlýnu se nachází dva menší rybníky. Plochy bezlesí se vyskytují minimálně, zalesněna je i úzká údolní niva.

MKR D.3 Slatina

Odlesněný prostor ohraničený s výjimkou západní strany (hranice CHKO) okrajem lesního komplexu vyplňujícího údolí Javořice. Zemědělsky využitá území zasahující do CHKO tvoří pouze okrajovou část rozlehleho celku velkovýrobně obhospodařované krajiny. Velké bloky orné půdy v plošším terénu nejsou zřetelněji členěny. Zeleň absentuje rovněž při drobném přítoku Javornice s upraveným korytem, jenž pramení západně od Slatiny. Severní částí MKR prochází vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

Na hranici CHKO se nachází obec Slatina zřetelně hospodářského charakteru. V socialistické éře byl postaven v izolované poloze severně od sídla dominantní areál zemědělské velkovýroby. Velmi jednotně působí Lhota – menší sídlo s objekty lidové architektury (vesnická památková zóna) situované v mělkém údolí – pramenné oblasti drobného pravostranného přítoku Javornice.

MKR D.4 Chříč

Severovýchodní část enklávy zemědělské krajiny (z jihu omezená hranicí CHKO) nacházející se mezi lesnatými údolím Javornice a Chříčského potoka (již vně CHKO). Ploché výše nad údolím Berounky se rozkládající území má monofunkční zemědělské zaměření s velkými bloky orné půdy bez výraznějšího členění mimolesní zelení. Exponované území na přechodu Radnické vrchoviny a

Pavlíkovské pahorkatiny nabízí dálkové výhledy do jižních směrů přes údolí Berounky a také jedinečné pohledy do údolí Berounky proti proudu řeky – vně CHKO.

V severozápadní části zasahuje do MKR částí své zástavby – historickými dominantami kostela, zámku a přilehlého dvora obec Chříč. V rámci MKR se výrazněji uplatňují výrazné hmoty hal v novodobém areálu při východní okraji obce (již vně CHKO).

MKR D.5 Javornice

Členité zaříznuté údolí Javornice na území CHKO – spodní část toku. Součástí MKR jsou i lesnaté elevace v nejvyšších částech údolí (Hradiště, Dlouhý hřeben na pravém břehu, Ostrý vrch na levém břehu). Jeden z největších (levostranných) přítoků Berounky protékající v hlubokém údolí přibírá několik drobných přítoků. Větším přítokem je pouze Šípský potok (viz MKR D.2), vlévající se do Javornice zleva v severní části MKR. Naprostou většinu strmých údolních svahů pokrývají lesy, odlesněny jsou dílčí travnaté partie údolní nivy. Při toku Javornice se nachází několik mlýnů či loveckých chat – v horní a střední části toku (v rámci MKR). Po proudu se jedná Uhrovic mlýn (připomínaný již roku 1327), hrázděný Machův mlýn při soutoku s Šípským potokem, lovecká chata Marek, bývalý Kubův mlýn, hájovna Čertovec.

Ve spodní části toku nad levým břehem byla vyhlášena PR Dubensko chránící zachovalé suťové svahové lesy s tisem červeným.

D.6 Rousínov

Mělké odlesněné údolí Rousínovského potoka a jeho pravostranného přítoku Dubského potoka, jež zde oba pramení. MKR při severozápadní hranici CHKO představuje severozápadní segment (v rámci CHKO) plošně zemědělsky obhospodařované krajiny. Dominantně zemědělsky využitá území člení pouze lesní zeleň podél k západu tekoucího Rousínovského potoka pod Rousínovským a na levém břehu Dubského potoka, jež přechází v souvislou lesní zeleň (údolí Šípského potoka). Zemědělskou půdu tvoří většinou velké plochy orné půdy bez výraznějšího členění nelesní zelení, ojediněle se vyskytují menší remízy. Ve východní části se v otevřené krajině uplatňuje elevace – chlum Hůrka (491,8 m n. m.) s vrcholovým remízem. V jeho blízkosti území protíná vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

Osídlení vedle Rousínova s dochovanou strukturou hospodářských usedlostí podél obdélné návsi a kostelem Narození Panny Marie (vesnická památková zóna) tvoří menší zemědělské osady – Zhoř v severozápadní části a Nová Ves ve východní části MKR.

obr. č. B.70: Mělké údolí Rousínovského potoka; Rousínov v pravé části snímku

D.7 Slabce

Rozlehlé zemědělsky využitá území v pramenné oblasti Modřejovického a Slabeckého potoka, jež tvoří jihovýchodní hranici MKR. Ze západní strany vymezuje území souvislá lesní zeleň údolí Javornice,

k jihu MKR přechází do lesozemědělské krajiny s lesnatými údolími výše uvedených toků. Na severu je území ohraničeno plochým hřbetem s vrchem Hůrka (491,8 m n. m.) oddělujícím údolí Rousínovského potoka. Otevřený čitelný pozvolna k jihu klesající prostor umožňuje dálkové výhledy do jižních směrů. Krajina má hrubou strukturu prakticky bez členění plošně rozsáhlých lánů i ploch pastvin. Mimolesní zeleň reprezentují pouze doprovodné, avšak výrazné formace podél liniových prvků – především cestní sítě. Zřetelný prvek prostorových vztahů s převahou horizontálního měřítka tvoří vedení velmi vysokého napětí (400 kV) procházející východní částí MKR.

Obec Slabce představuje největší sídlo – městys v severozápadní části CHKO. Dominantou obce je empírový zámek s přilehlým parkem v romantickém stylu. Do volné krajiny, zejména západních směrů se uplatňují výrazné hmoty účelového výrobního areálu v jižní části sídla. Západně od Slabců se při toku Modřejovického potoka nachází zemědělsky orientované místní části Slabců – Modřejovice a výše položený Svinařov. Mezi oběma sídly se podél toku Modřejovického potoka rozšiřuje širší lesní porost.

obr. č. B.71: Plochá velkovýrobně obhospodařovaná krajina severně od Slabců (pohled ze silnice č. II/233 k západu)

D.8 Kostelík

Úzká odlesněná protáhlá enkláva severojižního směru jižně od Modřejovic – mezi lesnatými údolími Javornice na západě a Modřejovického potoka na východě. S výjimkou severní strany lesními okraji zřetelně ohraničené území tvoří větších ploch orné půdy či travních porostů. Z východní strany zasahují do lučních ploch výběžky lesa. K jihu ukloněné území umožňuje dálkové výhledy přes údolí Berounky. Prakticky v ose celého MKR prochází silnice č. II/233.

Obec Kostelík s hospodářskou zástavou rozloženou převážně podél průjezdní cesty a s vazbou na blízké lesnaté partie se nachází v jižní části MKR. Ves drobného měřítka s kaplí sv. Máří Magdalény a objekty lidové architektury na menší návsi byla v jihovýchodní části doplněna o zástavbu rekreačních chat.

obr. č. B.72: Specificky formované protáhlé území severně od Kostelíka

D.9 Údolí Slabeckého a Modřejovického potoka

Souvisle lesnaté území zaříznutých údolí Modřejovického potoka, Slabeckého potoka s výjimkou jejich horních úseků. Ve východní části MKR protéká Chmelnický potok. Zalesněné jsou rovněž členitá údolní dna levostranných přítoků Berounky. Výše na toku Slabeckého potoka stojí rekonstruovaný Slabecký mlýn. V době jeho výstavby – těsně po první světové válce se jednalo o první mlýn na našem území poháněný elektřinou.

MKR D.10 Sadlno

Odlesněné MKR nacházející se mezi údolím Modřejovického potoka na západě a Slabeckého potoka na východě, resp. výše položených úseků jejich údolí. K jihu ukloněné území představuje izolovaný zřetelně vymezený (lesní okraje) a (polo)uzavřený prostor. Severní část tvoří plochý odlesněný terén jižně od Slabců. Krajinný pokryv je velmi homogenní – tvoří jej de facto rozlehlá pastvina rozdělená místní komunikací. Členicí prvky reprezentují pouze drobný remíz při severní hranici a liniová zeleň při východní hranici – na pravostranných svazích Slabeckého potoka.

V jižní části MKR stojí osamělá usedlost Sadlno – bývalý hospodářský dvůr postavený v místě zaniklé vsi údajně již ve 14. Století, podle jiných zdrojů až po roce 1702.

MKR D.11 Šlovice

Menší izolovaná enkláva nad lesnatým levostranným svahem údolí Berounky. Odlehlé místo s nečleněnými plochami luk i orné půdy je po celém obvodu ohraničeno lesními okraji. Ve východní části se nachází drobné sídlo – Šlovice se zástavbou několika hospodářských usedlostí a navazujícím sadem. Patrná je rovněž rekreační funkce, kterou slouží rekreační středisko a architektonicky výrazný objekt zotavovny uplatňující se zřetelně v pohledech z protější strany údolí (oba při jižním okraji MKR). Při východním okraji MKR prochází vedení velmi vysokého napětí (400 kV).

obr. č. B.73: Enkláva v okolí Šlovic výše nad levým břehem řeky v pohledu přes údolí (od Čilé)

MKR D.12 Hřebečnický

Rozlehlé ploché či mírně skloněné území zemědělského rázu převážně v pramenné oblasti Slabeckého potoka a Karáskova potoka. Na tocích stojí menší vodní nádrže. Zřetelněji je tento – velkovýrobní charakter zemědělské krajiny patrný ve východní a především severovýchodní části MKR, kde se vyskytují rozlehlé obhospodařované plochy bez přítomnosti členicích prvků. Západní část je méně jednotvárná, v krajinné struktuře se uplatňují menší lesní celky a zeleň vázaná na horní úsek Slabeckého potoka a jeho levostranný přítok. V jižní části s mírnými elevacemi a se zastoupenými travními porosty mají obhospodařované plochy menší měřítko. I zde však patrná absence rozptýlené zeleně omezené na horní úsek Karáskova potoka, popř. hustou cestní sítí (silnice č. II/201).

V jižní části MKR na toku Karáskova potoka se nachází obec Hřebečnický s historickou dominantou zámku. Výraznější účinek vyvolává účelový areál se skladovými objekty v jihozápadní části obce. Níže po proudu Karáskova potoka stojí u rybníka Karáskův mlýn. Část Újezdec se zástavou rozloženou okolo menší návsi je situována v mělké sníženině pramenné oblasti drobného toku. V severní výše položené části MKR rovněž v pramenné oblasti (drobného přítoku Tyterského potok) se nacházejí Novosedly. V převažující zástavbě hospodářských usedlostí vyniká oddělený zemědělský objekt výrazného měřítka v nejvyšší části.

MKR D.13 Tytry

Plošně rozsáhlé území, jehož osu tvoří údolí Tyterského potoka severně od Tyter doprovázené členitou lesní zelení. Zřetelně zemědělský ráz má především část na východním břehu Tyterského potoka

s rozlehlými plochami orné půdy. Výrazným prvkem v ploché otevřené krajině zde je ovocná alej při silnici do Skřivaně. Západní část MKR má rovněž zcela dominantní zemědělský ráz, místy krajinou strukturu člení lesní zeleň vázaná na pravostranné přítoky Tyterského potoka a občasná remízy – mj. na vrcholu Hůrky (490, 5 m n. m.) v severozápadní části MKR.

V rozlehlém MKR se nacházejí větší venkovská sídla s dochovanou hospodářskou zástavbou – Tytry, Skupá, Panoší Újezd či Skřivaň. V okrajových částech všech uvedených sídel stojí účelové areály zemědělské výroby (v případě Panošího Újezdu již vně CHKO). Z tohoto rámce vybočují Malé Slabce – drobné sídlo s převážně rodinnou zástavbou v jihozápadní části MKR.

obr. č. B.74: Plochá velkovýrobní obhospodařovaná krajina při hranici CHKO západně od Všetat

MKR D.14 Všetaty - Lašovice

Zemědělsky orientované území při hranici CHKO rozkládající se od Všetatského potoka na západě až k údolí Rakovnického potoka na východě. Ploché mírně k východu se sklánějící terén tvoří severovýchodní výběžek rozlehlé otevřené zemědělské krajiny v severozápadní oblasti (krajinného rázu) CHKO. Z jižní strany území zřetelně ohraničuje severní okraj lesního komplexu Buková. Naprostá většina území je velkoplošně obhospodařována, pouze v plochách pastvin v okolí Lašovic v severovýchodní části MKR se vyskytují liniové vegetační formace.

V západní části MKR v mělkém údolí Všetatského potoka s dvěma menšími rybníky stojí Všetaty. Rozlehlá zemědělsky založená obec s dominantou zámku byla doplněná novodobou obytnou zástavbou. Ve východní části MKR se v terénní sníženině zde pramenícího Lašovického potoka nachází menší Lašovice. Zástavbě predisponované touto morfologií dominuje areál zemědělské výroby jihovýchodně nad vsí.

obr. č. B.75: Mírně zvlněná otevřená krajina západně od Všetat

MKR D.15 Horní část údolí Tyterského potoka

Údolí Tyterského potoka a jeho pravostranného přítoku – výše položená lesnatá část údolí nad Valachovem. Lesnatými výběžky se území rozšiřuje i dále od toku – k Novosedleckému kopci v jihozápadní části či k Malým Slabcům (Skupský les) na severozápadě. Při toku se vyskytují menší i větší odlesněné luční enklávy. Na pravém břehu v blízkosti bývalého Tyterského mlýna, kde v současnosti stojí několik rekreačních chat, se otevírá ve svažitém terénu větší zcela uzavřená enkláva orné půdy.

MKR D.16 Hracholusky

Rozlehlý výběžek zemědělské krajiny v exponované poloze na levém břehu Berounky. V území pramení drobný pravostranný přítok Tyterského potoka, území tak má charakter mělkého odlesněného údolí. Výrazněji terén stoupá do severních svahů (Novosedlecký kopec, 461,6 m n. m.), odkud se nabízejí daleké výhledy přes údolí Berounky a z nejsevernější části také k severu ke Skřivani. Otevřený prostor ohraničený ze třech světových stran lesními okraji z větší části vyplňují velké plochy pastvin, místy členěné řadou mezí. Souvislá zeleň doprovází vodní tok ve východní části MKR. Výrazným prvkem je památný jasan v exponované poloze na severním horizontu.

Obec Hracholusky tvořená dvěma úzce spojenými částmi se díky údolní poloze v pramenné části drobného toku uplatňuje pouze omezeně.

obr. č. B.76: Hracholusky v mělkém pramenném údolí drobného přítoku Berounky; v pozadí Novosedlecký kopec

MKR D.17 Písařův vrch

Plošně rozsáhlý lesní celek nad levým břehem Berounky odvodňovaný bezejmenný přítokem Berounky. Souvisle lesnaté území bez zřetelnější prostorové dominanty je zcela bez osídlení.

MKR D.18 Týřovice

Téměř zcela okolními lesy uzavřená krajinářsky hodnotná enkláva pastvin v exponovaném prostoru výše nad levým břehem Berounky. Na západním okraji MKR se nachází elevace Týřovského vrchu se zalesněnou vrcholovou částí. Zvolna k východu klesající území nabízí ve výhledech esteticky velmi hodnotné scenérie včetně nejhodnotnějších částí údolí Berounky (NPR Týřov). Do otevřeného prostoru vnikají výběžky lesních porostů ze zalesněných nižších partií údolí Berounky přecházející do členitých liniových formací (severovýchodní část MKR). Územím prochází silnice č. II/201, jež zde opouští svojí údolní trasu

obr. č. B.77: Esteticky hodnotná kulturní krajina mezi Týřovicemi a Hřebečnický

V okrajové části – nad hranou údolí Berounky se nachází Týřovice – menší sídlo s hospodářskou zástavbou a přítomností objektů lidové architektury.

Do jižní části MKR zasahuje vyhlášená přírodní památka Skryjsko-Týřovické kambrium (ochrana paleontologické a geologické lokality kambriické fosilní fauny ve skryjsko-týřovické oblasti Barrandienu).

MKR E.1 Údolí Všetatského potoka a Tyterského potoka

Rozlehlé lesnaté území v povodí dolního úseku Tyterského potoka tvořící cca západní polovinu lesního komplexu Bučina (OKR E). Zaříznuté údolí Tyterského potoka (levostranného přítoku Berounky) se nachází v jižní části, velká část MKR tak leží na jeho levém břehu. Z levé strany Tyterský potok přibírá více přítoků protékajících rovněž v zaříznutých údolích, z nichž největší je Všetatský potok. V údolí se dříve těžila vápenitá a kyzová břidlice používaná k výrobě sádry. V údolí jsou dosud patrné pozůstatky této těžby – haldy vytěžených břidlic, místy i polozasypané štolý.

V úzké údolní nivě Tyterského potoka, popř. i Všetatského potoka se vyskytují menší luční enklávy. V Habrovém loužku (úsek odlesněné nivy) se nachází pozůstatky bývalého mlýna. Další bývalý mlýn stojí dále níže po proudu.

Na severním strmém úbočí vrchu Valachov (411 m n. m.) – nad pravým břehem Tyterského potoka v západní části MKR se nachází vyhlášená PP Valachov. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ jsou druhotné minerály síry na stěnách bývalé štolý.

MKR E.2 Dolní část údolí Tyterského potoka

Několik menších odlesněných enkláv ve spodní části údolí Tyterského potoka (nad Rozvědčikem). Jednotlivé enklávy dělí širší pásy dřevin vázané místy na tok. Největší enkláva v západní části MKR s ornou půdou stoupá výše do svahu. Z vyšších poloh se odtud nabízí dálkové výhledy směrem po proudu Berounky. Níže položené drobnější enklávy v nivě Tyterského potoka mají luční charakter. V širším úseku rovinaté odlesněné nivy v severní části MKR se nachází samota (hájojna) označovaná jako Gypsárna – místo dřívější výroby sádry ze suroviny těžené v údolí Tyterského potoka.

MKR E.3 Nezabudice

Otevřená zemědělská enkláva nacházející se nad levým břehem Berounky. Přejít do nižších partií údolí Berounky je zde volný – méně sklonité svahy nejsou pokryty lesní zelení. Struktura zemědělsky využívaných ploch (převaha orné půdy) ve svažitém území je poměrně členitá – větší počet ploch diferencované velikostí. S výjimkou uvedené údolní strany MKR ohraničuje členitý lesní okraj. Mimolesní zeleň je zastoupena řídko (cestní síť), nejčastěji v okrajových částech sídla – Nezabudice. V jeho blízkosti se nachází rovněž několik menších sadů. Odlesněné území stoupá poměrně vysoko do údolí. Krajinářsky velmi atraktivní scenérie se nabízejí i z níže položených partií – přes údolí Berounky.

Nezabudice zaujímají níže položený prostor MKR. Zástavbě sídla dominuje kostel sv. Vavřince. Na jižním okraji se do volné krajiny rozšiřuje účelová zemědělská zástavba.

obr. č. B.78: Ploché terén nad údolní hranou u Nezabudic; na protější straně údolí Berounky Štulec

MKR E.4 Sázevský luh

Souvisle lesnaté neosídlené území rozkládající se výše nad levým břehem Berounky severně od Nezabudic. Západní a severní okraj MKR tvoří silnice z Nezabudic do Velké Bukové. Homogenní morfologicky členité území prořezávají drobné přítoky Berounky.

MKR E.5 Malá Buková

Protáhlá enkláva zemědělské krajiny v centrální části lesního komplexu Bučina – po celém obvodu ohraničená lesními okraji. V území pramení bezejmenný levostranný přítok Tyterského potoka, jenž protéká podél jižního okraje enklávy. K severu terén poměrně zřetelně stoupá. Velká většina je intenzivně obhospodařována (orná půda), při pravém břehu uvedené vodoteče se rozšiřují travní porosty.

Zřetelným rysem území je historicky konstituovaný rozptýlený charakter zástavby zastoupený několika málo usedlostmi či (bývalými hájovkami). Krajinný pokryv je zřetelně homogenní, nelesní zeleň se vyskytuje pouze v blízkém okolí samot, popř. při cestní síti (východní část MKR).

obr. č. B.79: Roztroušená zástavba Malé Bukové – pohled ze západní části enklávy k východu

MKR E.6 Pustovětské údolí

Lesnaté území v povodí Pustovětského potoka rozkládající se na výše položených svazích údolí Rakovnického potoka. Pustovětský potok protéká ve výrazném terénním zářezu až k Pustovětům, kde se vlévá do Rakovnického potoka. V jižní části MKR, jehož hranici tvoří silnice ze Všetat do Velké Bukové, se nachází nejvyšší vrch Čepina (469,2 m n. m.). Stejný název (Čepiny) nese i hájovna v blízkosti uvedené silnice.

MKR E.7 Kalubice

Zemědělská enkláva s převahou travních porostů položená výše nad pravým břehem Rakovnického potoka. Prakticky po celém obvodu lesy obklopené území klesá k východu či k severovýchodu. V okrajových částech člení většinou rozlehlé plochy zemědělské půdy rozptýlená zeleň – relikty mezí či občasně solitéry. Souvislejší zeleň je vázána na drobné vodoteče – pravostranné přítoky Rakovnického potoka, jež zde pramení.

Přibližně ve středu harmonicky působící enklávy stojí ve sníženině – pramenné oblasti jedné z drobných vodotečí Kalubice. Menší sídlo s neporušenou hospodářskou zástavbou a přilehlými sady působí v zemědělsky využívané krajině velmi příznivě.

obr. č. B.80: Zemědělsky využívané území v nelesní enklávě u Kalubic (v levé části snímku)

MKR E.8 Údolí Trnavy

Převážně lesnaté území na západních svazích Rakovnického potoka – nad Městečkem. Osu území tvoří krátký potok Trnava, jenž jím protéká téměř v celé své délce. Na jeho dolním toku jsou jeho levostranné méně sklonité svahy odlesněny – travní porost. Dvě menší odlesněné enklávy se nacházejí v severní části MKR.

MKR E.9 Velká Buková

Rozlehlá zemědělská enkláva rozprostírající se v exponované poloze nad soutokem Berounky s Rakovnickým potokem. Území představuje pramennou oblast menších toků. V severozápadním cípu MKR pramení Trnava – pravostranný přítok Rakovnického potoka, na které zde stojí menší rybník. Z jižní části MKR odtékají drobná vodoteč přímo do Berounky. Z velké části ploché území se více svažuje ve východní a jižní části. Z naprosté většiny je využito k zemědělské produkci v různých velikých plochách orné půdy, méně pastvin. Členící zeleň je zastoupena minimálně (cestní sítí), do prostoru zasahují četné výběžky okolních lesních porostů, jež území ohraničují po celém obvodu. Otevřená krajina poskytuje z exponovaných pozic dálkové výhledy do jižních, místy i severních směrů.

V centru MKR se nachází obec Velká Buková s protáhlou zástavbou v západovýchodním směru. Historická – jádrová část obce s hospodářskou zástavbou je dnes situována na východním okraji. Dominantním prvkem zástavby je účelový výrobní areál při jižním okraji. Při východním okraji MKR se vyskytuje chatová zástavba (u lesa).

obr. č. B.81: Severozápadní část rozlehlé zemědělské enklávy v okolí Velké Bukové

MKR F.1 Rakovník – koupaliště

Níže položené údolní partie na soutoku Rakovnického potoka (na jeho vstupu do CHKO) a nejspodnějšího úseku Lišanského potoka. Z pravé strany zde Rakovnický potok přibírá Jalový potok. Širší odlesněná niva je z hlediska využití půdy značně diferencována. V severozápadní části u soutoku obou přítoků s Rakovnickým potokem zasahuje do MKR účelová zástavba města Rakovník – čistírna odpadních vod. V severovýchodní části se nachází zahrádkářská kolonie. Prostor mezi nimi vyplňuje Nový rybník využívaný jako městské koupaliště. Okolí Lišanského potoka nad koupalištěm včetně bočního ramene vytváří rozlehlý mokřad. Větší část území tvoří plochy zemědělské půdy (orné i luk) členěné tokem Rakovnického potoka s hodnotným břehovým doprovodem a také cestní sítí. Níže položená část údolí (v rámci MKR) má však již výrazně přírodní charakter hluboké lesnaté údolní sníženiny.

V území je přítomna v několika menších enklávách také obytná zástavba včetně chatových kolonií. Na Rakovnickém potoce stojí několik bývalých mlýnů – Hradcův, Zábranský či Papírna na soutoku s Teplou strání, přitékající zleva. Níže se nacházející Kohoutův mlýn již leží vně hranic CHKO.

Západní hranici MKR (i CHKO) zde tvoří železniční trať z Berouna do Rakovníka. Severní částí MKR prochází silnice č. II/227

MKR F.2 Lišanský potok

Odlesněná převážně pravobřežní niva a blízké mírné pravostranné svahy Lišanského potoka při hranici CHKO. Z velké části podmáčené území nivy s upraveným korytem potoka včetně bočního ramene je z východní strany vymezeno levostranným lesnatým svahem nad Lišanským potokem, ze západní strany tvoří hranici (MKR i CHKO) železniční trať z Berouna do Rakovníka. Ze severu tvoří hranici MKR (i CHKO) silnice č. II/237. Břehy potoka lemují vegetační doprovod, liniové formace se vyskytují i jinde v travnaté nivě. Dvě menší vodní plochy zde byly vybudovány jako krajinnotvorné opatření.

V severní části MKR u silnice č. II/207 stojí areál bývalého mlýna – Hamr.

obr. č. B.82: Údolí a niva Lišanského potoka na vstupu do CHKO; v popředí mlýn Hamr

MKR F.3 Skelná Hut'

Protáhlé území v okrajové poloze (při hranici) CHKO tvořené odlesněným údolím Skelnohuťského potoka ve svém nejspodnějším úseku – nad soutokem s Lišanským potokem. V úzkém prostoru mezi silnicí č. II/237 (severní hranice MKR) a lesnatým okrajem jižních svahů údolí, při kterém z větší části protéká Skelnohuťský potok, se nachází pestrá mozaika ploch. Tu reprezentují (po proudu toku) plochy orné půdy, sady, chatová osada, travní porosty s početnými křovinatými mezemi, les či vodní plocha (rybník Bartoň) se sádkami.

obr. č. B.83: Rybník Bartoň v pohledu z hráze

MKR F.4 Na Hané

Menší svažité enkláva při dolním toku Teplé Stráně. Zemědělskou půdou z větší části vyplněné území je téměř po celém obvodu ohraničeno lesním porostem. Uzavřenému prostoru dominuje průmyslový areál při severozápadním okraji. Vedle průmyslové zástavby (dříve vojenský areál) zde rovněž funguje čistírna odpadních vod a stojí obytná zástavba s přílehlou zelení a loukami. V místě bývalé lesovny Na Hané je menší rybník. Při jižním okraji MKR vede silnice č. II/207.

obr. č. B.84: Uzavřená nelesní enkláva Na Hané

MKR F.5 Marvány

Rozhledlé lesnaté území v povodí levostranných přítoků Rakovnického potoka, jichž zde většina i pramení. Směrem po proudu (Rakovnického potoka) se jedná o Teplou Stráň, Hanou, Hluboký luh, Matoušův luh, Pustoší luh a jiné menší. Generelně k západu skloněné území na přechodu Klíčavské pahorkatiny (součást Brdské oblasti) a Pavlíkovské pahorkatiny (součást oblasti Plzeňská pahorkatina) zasahuje až k hranici CHKO, kterou zde tvoří železniční trať z Berouna do Rakovníka procházející údolím Rakovnického potoka, jehož tok již však leží vně CHKO. V nejvyšší východní části MKR se nacházejí nad zařízými údolními výše uvedených toků ploché elevace – Špičák (467 m n. m.), Kopečka (428,3 m n. m.) či Vrchová (408,5 m n. m.).

V lesnatém zcela neosídleném území s ojedinělou odlesněnou enklávou v blízkosti hájovny Marvány je umístěn armádní areál. Území protíná silnice č. II/227.

MKR F.6 Belšanka

Plošné rozsáhlé lesnaté území v povodí Skelnohuťského potoka. Severní část MKR odvodňuje Krásnodolinský potok, který se do Skelnohuťského potoka zprava vlévá při východní hranici CHKO. Homogenní vegetační kryt narušují pouze lokálně menší odlesněné polohy nejčastěji v blízkosti uvedených toků. Výše nad údolními toků má terén mírnější charakter s méně výraznými elevacemi. Pramenná oblast Krásnodolinského potoka se vyznačuje výskytem cenných mokřadních biotopů (rašeliniště).

obr. č. B.85: Vstupní část do areálu Belšanka v údolí Skelnohuťského potoka

Na toku Krásnodolinského potoka stojí soustava menších rybníků – v lokalitě Krásná dolina (s hájovnou). V tomto místě byly nalezeny pozůstatky smolařské dílny z 15. století. V údolí výše nad soutokem Skelnohuťského potoka a Krásnodolinského potoka stojí skryt průmyslový areál – Belšanka. Původně zde fungovala elektrárna pro blízké uhelné šachty, poté se vyrábělo dřevěné uhlí a v závěru 20. století byl areál využíván jako skladiště. V okolí byla v meziválečném vedena lesní úzkokolejka odvázející moud z blízkých fürstenberských dolů.

MKR F.7 Klíčavské luhy

Lesnatá nejsevernější část CHKO v pramenné oblasti Leontýnského potoka, jenž tvoří jednu z hlavních zdrojnic Klíčavy. Z mírně členitého území odvádějí vody v mělkých údolích k východu či k jihovýchodu tekoucí potoky. Kromě zmíněné Leontýnského potoka – Prvního luhu rovněž Druhý luh a v jižní části MKR ještě Karlův luh. Charakteristickým a cenným přírodním rysem je hojný výskyt mokřadních stanovišť – rašelinišť či slatí, nejčastěji v okolí uvedených vodotečí. Na Leontýnském potoce stojí dva rybníky (Horní a Dolní Kracle), menší rybník byl také vybudován na Druhém luhu.

Plošně zalesněné území není osídleno. Menší sídelní enkláva se nachází v jihozápadní části MKR – Tři Stoly na hranici se sousedním MKR F.6. Severní částí MKR prochází silnice č. II/237 u níž stojí v menší odlesněné enklávě samota Horácká Lísa.

V severní části MKR byla vyhlášena PR Prameny Klíčavy chránící mokřadní biotop prameniště s výskytem rašelinišť, slatí a přirozených porostů s břízou a olší.

MKR F.8 Nad Pilským rybníkem

Jižní výběžek odlesněné krajiny v okolí Nového Strašecí a Rudy vnikající do CHKO až k Pilskému rybníku, jež je rovněž součástí MKR. Při východním okraji protéká Klíčava, od jejíhož pravého břehu se terén zvedá. Tok Klíčavy v úzké lučnaté nivě i blízký kanál doprovází vzrostlá zeleň. Větší část území tvoří plocha orné půdy dělená pouze přístupovou komunikací k Pilskému rybníku (Prostřední cesta). Uzavřený prostor je zřetelně ohraničují blízké lesní okraje.

obr. č. B.86: Odlesněná (pravostranná) část údolí Klíčavského potoka nad Pilským rybníkem (při vstupu do CHKO)

MKR F.9 Amálie

Severní či severovýchodní část rozlehlé zemědělské enklávy rozkládající se od Městečka na jihu až k údolí Klíčavy. K východu skloněné území náleží k povodí Klíčavy, do které odvádí vody zde pramenící menší toky, jež prošly zřetelnými regulačními zásahy. V západní části MKR – v pramenné oblasti Brejlského potoka se nachází rozlehlá bažantnice pod správou Kanceláře prezidenta republiky (sloužící reprezentativním účelům). V rámci bažantnice se na toku nachází několik menších rybníků, soustava několika drobných nádrží byla vybudována níže po jeho proudu při jižní hranici MKR. Převažující plochy zemědělské půdy jsou členěny občasnou zelení při cestní síti či vodotečích. Výraznější projev mají 4 remízy pravidelného půdorysu ve východní polovině MKR.

obr. č. B.87: Severní část rozlehlé zemědělské enklávy severně od Městečka; lesní porost vlevo – bažantnice pod správou prezidentské kanceláře; pohled ze silnice z Doupna do Třtic k východu

Vznik vlastní enklávy se odehrál počátkem 19. století (1805), kdy byly vykáceny rozlehlé plochy bučin. Zhruba ve střední části se nachází někdejší fürstenberský statek velkého měřítka – Dvůr Amálie vybudovaný v klasicistním slohu již roku 1830. U dvora bylo v poválečném období přistaveno několik obytných budov. Volně v krajině stojí několik účelových hospodářských staveb.

MKR F.10 Nový Dům

Střední část rozlehlé zemědělské enklávy rozkládající se od Městečka na jihu až k údolí Klíčavy. V území pramení toky Ryšavy a Hané – levostranné přítoky Rakovnického potoka. K jihu skloněné zemědělsky využitě území (orná půdy) tvoří mozaika různě velkých ploch členěných zelení při komunikaci (ovocné aleje), jež společně vytváří zřetelně geometrizovanou krajinnou strukturu. Tento charakter posilují i remízy rovněž zřetelně geometrického půdorysu. Výrazný vegetační prvek představuje rovněž členitá doprovodná zeleň při toku Ryšavy v jižní části MKR – v okolí obce Nový Dům.

V jižní části MKR se nachází obec Nový Dům se zachovaným urbanistickým ulicovým uspořádáním ve své jižní části. V okrajové části severní části sídla stojí kostel sv. Maří Magdaleny, jenž se v otevřené krajině uplatňuje. Dominantní (negativní) pozici v prostoru s určující horizontální dimenzí zaujímá neudržívaný statek Doupno (včetně účelové plechové haly) nacházející se v místě bývalého fürstenberského hospodářského dvora (tzv. zámek).

obr. č. B.88: Doupno v pohledu o hájovny Maxov (od jihozápadu)

MKR F.11 Emilov – Míče

Jižní část rozlehlé zemědělské enklávy rozkládající se od Městečka na jihu až k údolí Klíčavy. Při východním okraji MKR – na přechodu do lesního porostu protéká Ryšava. Terén od ní k západu mírně stoupá, v západní části MKR má však již plochý charakter. Na západním okraji vede silnice č. II/227. Při toku Ryšavy se vyskytují travní porosty, převažují však plochy orné půdy. Zastoupení zeleně je nízké, místy se vyskytují liniové porosty jdoucí napříč severojižně orientovaným MKR. Jižní část MKR (nad Městečkem) je od zbytku území oddělena mírným návrším Hučavka (396,2 m n. m.) a výběžky lesních porostů.

Zástavbu v území reprezentují samoty, nejvýrazněji bývalé hospodářské dvory Emilov a Míče. Bývalý panský dvůr Emilov v severní části MKR je dnes opuštěn, více než 300 let starý dvůr Míče ve střední části MKR byl zadaptován ke komerčním účelům.

obr. č. B.89: Pohled ze svahů Hučavky k severu; v popředí Míče

MKR F.12 Ryzava

Rozsáhlé téměř souvisle lesnaté území v povodí levostranných přítoků Ryšavy. Větší z těchto přítoků reprezentují Ryzava či Požárský potok, jež zde i pramení. Nad zařízlymi údolními vystupují výraznější elevace – U Lípy (425 m n. m.) či Sklada při jihovýchodní hranici MKR (452,5 m n. m.). Značná část území má plochý charakter, především jeho severní část. V jižní části území zasahuje až k údolní hraně Berounky (V Brdatce).

V jižní části MKR se nachází Písky či Píska – místní část Křivoklátska s areálem střední lesnické školy v bezprostřední vazbě s okolními lesy. Územím prochází ve dvou segmentech silnice č. II/236, resp. tvoří jeho východní hranici a v jižní části silnice č. II/201.

MKR F.13 Amalín

V severojižním směru protáhlé území vymezené na základě své specifické polohy – výše položená část hřbetu mezi údolím Berounky na východě a Rakovnického potoka na západě. Využití půdy v MKR je rozmanitější, tvoří jej homogenní plochy. V severní části se nachází uzavřená luční enkláva, na kterou navazuje lesní porost, jenž přechází v zástavbu Amalína. Amalín představuje část Křivoklátska – sídlo ze všech stran bezprostředně obklopených zelení s dominantou kostela sv. Petra, jež se uplatňuje i v dálkových pohledech (údolím Rakovnického potoka). Jižní část MKR s vrchem Sokolí (399,4 m n. m.) má opět lesnatý charakter.

obr. č. B.90: Dálkový výhled do údolí Rakovnického potoka z odlesněné enklávy severně od Amalína; v pozadí rozlehlá zemědělská enkláva mezi Městečkem a Novým Domem

MKR F.14 Častonice

MKR menšího měřítka zaujímající převážně jižně orientované svahy v levotočivém zákrutu údolí Berounky. Svažité území pokryté plochami luk i orné půdy je silným vizuálním kontaktem s protějším atraktivním břehem údolí (PR Stříbrný luh). Severní výše položená část je bohatší na rozptýlenou zeleň, členitější jsou zde rovněž okraje lesních porostů. Zalesněná elevace Baba (404,4 m n. m.) v severní části MKR tvoří jihovýchodní výběžek vyhlášené PR Na Babě, chránící přirozených stepních, lesostepní a lesní společenstva na jihozápadní expozici. Zástavba Častonice zasahuje do MKR pouze svým okrajem při jižní hranici.

obr. č. B.91: Severní okraj Častonice v pohledu z cesty z Amalína; v pozadí protější svahy údolí Berounky (PR Stříbrný luh)

MKR F.15 Požáry

Zemědělská enkláva uzavřená v hlubokých křivoklátských lesích – v pramenné oblasti Požárského potoka a jeho krátkých levostranných přítoků. V rámci zcela okolními lesy uzavřené enklávy vystupují dvě mírné elevace – v severozápadní a jihovýchodní (Požáry) části. Struktura zemědělských ploch s velkou převahou orné půdy je značně geometrizovaná, zřetelně především v severní části. Výraznější zeleň tvoří pouze širší doprovody zde pramenících vodotečí.

Původní starý panský dvůr Požáry (Fürstenberské panství) v jihovýchodní části MKR byl přestavován do kruhového půdorysu (obdobně jako Karlov), z nedokončené přestavby zůstalo pouze torzo. V blízkosti statku dnes stojí obytná zástavba a především výrazné stavby kravínů pod správou České zemědělské univerzity. Přilehlé pastviny člení mimolesní zeleň.

obr. č. B.92: Enkláva v okolí Požárů v pohledu z jihovýchodní části

MKR F.16 Novina

Exponovaná enkláva zaujímající výše položené partie nad levým břehem Berounky. V blízkosti středu enklávy se nachází vrchol elevace Novina (390,5 m n. m.) s izolovanou hospodářskou usedlostí, která je rozeznatelná i ze vzdálených pohledů. Z výše položených částí území se nabízí široká krajinná scéna – pohledy přes údolí Berounky do centrální části Křivoklátska. Naprostou většinu převažující zemědělské půdy tvoří pastviny. Znatelně je zastoupena rozptýlená zeleň v rozmanitých formách, více západní části MKR. Při jižní hranici se do MKR ve terénní sníženině drobného zde pramenícího přítoku Berounky rozšiřuje lesní porost z údolí. V tomto porostu stojí chatová osada, další se nachází při severním okraji MKR. Západní částí MKR – údolím zmíněného bezejmenného potoka je trasována silnice č. II/201.

obr. č. B.93: Zemědělská enkláva v okolí usedlosti Novina v pohledu z PR Brdatka (severně od Amalína)

MKR F.17 Klíčava - pod hrází

Specifická enkláva zaujímající úzkou odlesněnou údolní nivu ve spodním úseku údolí Klíčavy – pod hrází vodní nádrže Klíčava. Sevřená protáhlá území oklopené vysokými lesnatými svahy uzavírá v severní části 50 metrů vysoké těleso přehradní hráze. Značná část travnatého údolního dna je zastavěna rekreačními objekty rozšiřujícími se i výše do svahů (chaty, ubytovací zařízení). Architektonickou dominantu tvoří provozní objekt vodní nádrže Klíčava (úpravna).

obr. č. B.94 a č. B.95: Hráz vodní nádrže Klíčava a objekt úpravny níže po toku

MKR F.18 Lánská obora

Velmi rozsáhlé území v povodí dolního toku Klíčavy a jejich především levostranných přítoků. Území se rozkládá od údolí Berounky v jižní části až po severní hranici CHKO u Lán. Hranice MKR v rámci CHKO tvoří silniční komunikace – č. II/236 v západní části, č. II/106 ve východní části. K větším přítokům Klíčavy protékající v hluboce zaříznutém údolí patří zejména Pílský potok a Lánský potok. Říční síť v celém MKR čítá řadu menších vodotečí. Hojně se vyskytují menší vodní nádrže – rybníky, především v povodí Lánského potoka. Mezi nimi dominuje vodní nádrž Klíčava se zatopenou plochou přes 70 ha. Na levém skalnatém břehu nad přehradou stojí zříceniny hrádku Jívno, uváděného od poloviny 16. století jako pustého.

Větší část rozlehlého lesnatého území s hojným výskytem bezlesých enkláv náleží do Lánské obory, jednoho z nejcennějších území v CHKO. Jižní část MKR je díky modelaci říční sítě zřetelně členitější, severní pramenná část má plošší charakter. Krajinářsky hodnotné dílčí prostory představují odlesněné enklávy s vysokou hustotou solitérních listnáčů – nejhojněji v soutokové oblasti Klíčavy a Pílského potoka. Odlesněná je prakticky celá niva Klíčavy nad vodní nádrží.

Současná podoba Lánské obory souvisí s aktivitami rodu Fürstenberků. Po roce 1731, kdy se křivoklátské panství stalo jejich majetkem, vytvořili oboru pro vysokou zvěř – z původní větší obory, jež patřila Valdštejnům. V roce 1921 oboru od Fürstenberků odkoupil stát jako letní sídlo prezidentů. Zčásti nepřístupná obora spravovaná Kanceláří prezidenta republiky tak plní důležitou reprezentační funkci. V severozápadní části vedl koncový úsek Lánské koněpřežky (až do lokality Píně), druhé nejstarší veřejné železnice na evropském kontinentu.

V údolí Klíčavy při severozápadní hranici MKR se nachází vyhlášená PR Údolí Klíčavy. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ je Komplex druhově velmi bohatých vlhkých luk v nivě potoka místy s navazujícími suchými trávníky na přilehlých svazích a dochovalé lesy s kruštíkem modronachovým. Přírodní rezervace Svatá Alžběta zaujímající výše položené svahy nad pravým břehem Klíčavy chrání přirozené lesní porosty na hlubších půdách severní expozice.

MKR F.19 Lány - zámecký park

Zámek Lány – oficiální letní sídlo prezidentů s přilehlým parkem nacházející při severní hranici CHKO. V severozápadní části zasahuje do MKR zástavba Lán. Většinu území zaujímá komponovaná parková krajina v anglickém stylu. Park byl založen kolem roku 1770. Jeho stávající podobu formoval po I. světové válce architekt J. Plečnik. Dominanta barokního zámku se nachází při severní hranici MKR v ose zámeckého parku. V její blízkosti stojí rokokový kostel Nejsvětějšího Jména Ježíš. V parku pramení Zámecký potok (povodí Loděnice), na kterém byl postaven rybník pro vodní ptactvo.

MKR F.20 Pustá Dobrá

Lesnaté území v pramenné oblasti Výskyty – pravostranný přítok Loděnice. Mírně k východu se svažující zemí při severní hranici CHKO je neosídleno. Jeho západní hranici tvoří silnice č. II/116. Souvislý lesní pokryv narušuje pouze drobná mýtina na levém břehu Výskyty. V blízkosti hájovny Pustinka stojí těžní věž nad výdušnou jámou Pustinka náležející k dolu Buchlovice-Nosek.

MKR F.21 Žilina

Výběžek zemědělské krajiny zasahující do CHKO v severovýchodní části. Mírně se k východu svažující území vyplňují velké bloky orné půdy. V jihozápadním výběžku MKR se vyskytují louky. Zde pramení rovněž drobný tok, doprovázený pásem zeleně. Zastoupení členicí zeleně v obhospodařované krajině je minimální. V jihovýchodní části MKR se nachází obec Žilina – vcelku rozlehlé rozšiřující se sídlo bez výraznější dominanty.

obr. č. B.96: Rovinatý zemědělsky využitý prostor v okrajové poloze při východní hranici CHKO u Žiliny

MKR F.22 Ploskov

Uzavřená polní enkláva při bývalém panském statku situovaná v rozvodné oblasti Klíčavy a Loděnice. MKR ohraničuje po celém obvodu lesní porost, který se v sedle mezi Žilinským vrchem a Novým Mýtem vytváří úzký koridor, čímž vznikají v rámci MKR dva oddělené dílčí prostory. V severní části s převahou pastvin, kde pramení levostranný přítok Lánského potoka, stojí u menšího rybníku usedlost Ploskov doplněná několika rodinnými domy. Jižní část protékána Lhoteckým potokem (pravostranný přítok Loděnice) má ryze zemědělský charakter s vyšším zastoupením orné půdy.

V uzavřeném prostoru se vedle porostních okrajů příznivě uplatňuje liniová zeleň, mezi kterou vyniká kaštanová alej (Ploskovská kaštanka) při silnici č. II/116, jež protíná MKR v severojižním směru.

obr. č. B.97: Jižní část enklávy v okolí Ploskova; Ploskovská kaštanka v levé části snímku

MKR F.23 Krchůvek

Východní okrajová část lánského lesního komplexu. Území je pramenou oblastí přítoků Loděnice (Lhotecký potok), v jižní části pramení přítoky Vůznice – levostranného přítoku Berounky. Při tocích se vyskytují často podmáčené polohy. Z mírně členěného k východu ukloněného terénu vystupují ploché elevace – Žilinský vrch (468,9 m n. m.), Krchůvek (472 m n. m.). Souvisle lesnaté území je neosídleno. Drobná odlesněná enkláva se nachází při hájovně Šarváš. Při východním okraji na pravém břehu Lhoteckého potoka stojí skanzen věnovaný historii výroby dřevěného uhlí a dalších řemesel spojených s lesem.

MKR G.1 Sýkořice

K údolí Berounky se svažující území tvoří nejnižší položenou (jiho)západní část odlesněného koridoru mezi lánským a nižborským lesním komplexem. Výše položená východní část má zřetelnější zemědělský ráz s izolovanými harmonicky působícími usedlostmi doprovázenými krajinnotvornou zelení (Luby, Podřeže). Pramení zde drobný tok se zřetelně regulovaným korytem. Níže se struktura krajiny dělí do více ploch a to i díky větší členitosti terénu. Podél drobného přítoku Berounky se z údolí rozšiřují lesní porosty, zástavba, plochy pastvin členěné řadami mezí. V plochách polí se místy vyskytují formace mimolesní zeleně (v rámci celého MKR). Území je situováno ve velmi exponovaném prostoru nad levým břehem Berounky – uplatňuje se v četných výhledech z protějšího břehu, zároveň poskytuje pohledy na opačný břeh (především v dolní části).

Obec Sýkořice lokalizovaná v členitém terénu v jihozápadní části MKR se vyznačuje vzhledově diferencovanou zástavbou různého stáří s převahou mladších domů. Historická část vsi se nachází v dolní části. Níže pod ní stojí v izolované poloze areál zemědělské výroby. Početné jsou chatové osady. Územím prochází silnice č. II/201.

obr. č. B.97: Pohled ze silnice č. II/116 k západu; v popředí Podřeže

MKR G.2 Běleč

Dominantně zemědělsky využitá území vyplňující přibližně střední část odlesněného koridoru mezi lánským a nižborským lesním komplexem. Mírně zvlněná krajina v mělké kotlině prameně oblasti Vůznice má charakter velkovýrobně obhospodařovaného území. Otevřené území s velkými plochami orné půdy není zřetelněji členěno mimolesní zelení reprezentovanou doprovodem podél cest a ojedinělými liniovými formacemi. V tomto ohledu se vymyká jihovýchodní část MKR – okolí toku Vůznice, kde se nachází rovněž chatová zástavba.

Obec Běleč na kompaktním půdorysu zaujímá zhruba střed MKR. Uplatnění sídla bez výraznější prostorové dominanty omezuje hojná sídelní zeleň. Územím prochází silnice č. II/201. Západní okraj MKR tvoří silnice č. II/116.

MKR G.3 Bratronice

Východní část odlesněného koridoru mezi lánským a nižborským lesním komplexem rozšiřující se při hranici CHKO k severu k obci Lhota. V severní části protéká mělkým údolím Lhotecký potok doprovázený břehovou zelení. Mírné údolní svahy pokrývají téměř výhradně plochy orné půdy bez významnějšího zastoupení členící zeleně, která se s výjimkou několika drobných vegetačních prvků omezuje na cestní síť.

Obec Bratronice a Lhota představují poměrně rozlehlá sídla se značným podílem mladší obytné zástavby. Do CHKO zasahují svojí západní polovinou. Dominantu Bratronic tvoří kostel Všetech svatých. V jihozápadní části MKR se nachází na mírném návrší Kouty (473,4 m n. m.) rozlehlý vojenský areál skrytý v hojné zeleni.

obr. č. B.98: Pohled od východního okraje Bratronic k severu; v pozadí Lhota

MKR H.1 Vůznice

Větší část lesního komplexu Nižbor (OKR H) zaujímající svažité polohy na levé straně údolí Berounky. Přírodní osu území tvoří velmi členité, skalnaté a zaříznuté údolí Vůznice, do níž se v severní části vlévá potok Benešák (Benešův luh). Východní část území odvodňuje Žlubinecký potok. Nad zařízlé údolní deprese vystupují četné ploché elevace, mezi jinými Janův vrch (387,1 m n. m.), Holý vrch (401,2 m n. m.), Míšek (438,4 m n. m.), Koš (383,1 m n. m.), Tlustá hora (416 m n. m.), Skalka (434,7 m n. m.) ad. Nejvýše položená severní či severozápadní část MKR má již plošší charakter. Rozlehlý lesnatý prostor není osídlen, při jižním okraji se do MKR rozšiřuje zástavba Nižbora (část Žlubinec).

obr. č. B.99 a č. B.100: Skalnaté údolí Vůznice s hodnotnými habrovými porosty (vpravo)

V menší odlesněné enklávě nad zařízlým údolím Vůznice (levým břehem) stojí barokní zámek Dřevíč, postavený na počátku 18. století Fürstenberky. Výše proti proudu rovněž na levém břehu se nacházejí pozůstatky malého královského hradu Jenčov, založeného pravděpodobně Václavem II.

Téměř celé zaříznuté údolí Vůznice společně s dolním úsekem údolí Benešáku bylo vyhlášeno rozsáhlou národní přírodní rezervací, jež chrání především přirozená lesní a lesostepní společenstva Křivoklátska.

MKR H.2 Vysoký vrch

Výše položená severovýchodní část lesního komplexu Nižbor ve východním cípu CHKO. Území odvodňuje potok Žlábek, jenž náleží do povodí Loděnice. Údolí Loděnice tvoří východní hranici MKR. Ze svažitého terénu vyčnívají mírné elevace Tuchonína (488,2 m n. m.) a skalnatého Vysokého vrchu (486 m n. m.). Neosídlené území napříč protíná odlesněný koridor vedení velmi vysokého napětí (400 kV). Část MKR náleží do přírodního parku Povodí Kačáku.

MKR I.1 Krkavčí hora

Zemědělsky využitá území při východní hranici CHKO rozprostírající výše nad údolím Berounky, jeho levém břehu. Ze západní strany území vymezuje okraj nižborského lesního komplexu. K severu či severovýchodu stoupající terén vyplňují z větší části plochy orné půdy. Pouze jižní část na přechodu nad údolní hranou se vyznačuje hojnější přítomností mimolesní zeleně (porostlé meze). Tyto partie jsou vizuálně velmi exponované, poskytují dálkové výhledy do západních směrů i do nejspodnějšího úseku údolí Berounky na území CHKO.

MKR I.2 Chyňava

Okrajová část CHKO v pramenné oblasti Chyňavského potoka – pravostranného přítoku Loděnice. Zemědělsky využitá území s ornou půdou i pastvinami tvoří okrajovou část zemědělské krajiny rozkládající se za východní hranici CHKO. V severní části vystupují do prostoru výběžky z nižborských lesů, které vymezují MKR ze západní strany.

Obec Chyňava zasahuje do MKR svojí západní částí, kterou uzavírá účelový vojenský areál rozšiřující se do nižborských lesů. Dominantou území je rozlehlý výrobní areál v severozápadní části obce s početnými účelovými objekty výrazného měřítka, jenž se uplatňuje ve větší části MKR.

obr. č. B.101: Zemědělská krajina v okolí Chyňavy (v levé části snímku jihozápadní okraj zástavby); v pozadí Tuchonín

MKR J.1 Holý vrch

Výrazný lesnatý hřbet v jižní – okrajové části CHKO, resp. jeho jižně orientované svahy. Území se vizuálně uplatňuje vně CHKO – do údolí Stroupínského potoka před jeho vstupem do CHKO. Vrcholové části – lesnatému horizontu dominuje elevace Holého vrchu (572,1 m n. m.) a menší Opyše (516,2 m n. m.) ve východní části. S výjimkou obdélné plochy zemědělské půdy v nižších svahových partiích, je hřbet souvisle zalesněn.

MKR J.2 Točnick

Jihozápadní okraj Brdtek (geomorfologický okrsek) – Zámecký vrch (452,4 m n. m.) s dominantou hradu Točnick. Území se rozšiřuje jižně od hřbetu vytvářejícího typický lesnatý horizont, kde se nachází mělká terénní sníženina vymezená z jižní strany mírným hřbetem s vrchem Šibenec (401,8 m n. m.). Obě hřbetní struktury jsou zalesněny. Při západním okraji MKR protéká Stroupínský potok, jenž později obtéká ze západu Zámecký vrch. Pravostranná část údolí (v CHKO) se vyznačuje členitým a rozmanitým krajinným pokryvem. Kromě lesní i mimolesní zeleně se zde vyskytují rozlehlé sady, jež jsou rozšířeny také na jižních svazích Zámeckého vrchu pod hradem Točnick. Zbylou část území vyplňuje zemědělská půda se značným podílem pastvin.

V okrajové velmi exponované části hřbetu stojí hrad Točnick, jedna z nejvýraznějších kulturně-historických dominant celé CHKO i širšího okolí. Vizuální uplatnění hradu nastává v dálkových pohledech z rozličných směrů. Hrad nechal postavit český král Václav IV. na konci 14. století. Začátkem 17. století již byl opuštěn a po třicetileté válce nebyl nově obydlen. V jihozápadní části do MKR zasahuje svojí zástavbou město Žebrák. Jižní či jihovýchodní hranice MKR sleduje dálnici D5.

obr. č. B.102: Pohled od Myslivny Opyš k severovýchodu; v pravé části snímku Zámecký vrch s hradem Točnick; na vzdáleném pozadí ve střední části snímku Velíz

MKR J.3 Plešivec – Tkalce

Jižně či jihovýchodně orientované svahy Brdtek od vrcholu Homole (426,3 m n. m.) přes Plešivec (495,2 m n. m.) až po Tkalce (504,6 m n. m.) – nejvyšší bod celého hřebenu. Svažité exponované území nad údolím Stroupínského potoka (zde již opět vně CHKO), reps. Litavky, nad které vystupuje o více než 200 metrů. MKR má přibližně rovnocenné zastoupení lesnatých a odlesněných poloh. Zalesněná je především vrcholová část (lesnatý horizont) a výše položené svahové partie. Zemědělské plochy – pastviny vyplňují nižší polohy, vystupují však i výše do svahů, kde tvoří svažité uzavřené enklávy. Tyto enklávy místy člení mimolesní zeleň, hojně se naopak vyskytuje ve východní části MKR.

V údolí drobného bezejmenného toku, pramenícího na svazích, se nacházejí Knížkovice. Sídlo bez výraznější dominanty se díky údolní poloze a blízké lesní zeleni vizuálně v širším okolí neuplatňuje. Při jihovýchodní hranici do MKR zasahuje okrajová zástavba Zdic (část V Hroudě).

obr. č. B.103: Pohled od severního okraje Zdic (silnice č. II/236) k severozápadu; v levé části snímku Tkalce

MKR J.4 Trubín

Jižně a jihovýchodně orientované svahy okrajové (severovýchodní) části hřbetu Brdatek. Vrcholovou část hřbetu tvoří v západní části Pravá hora (459 m n. m.), ve východní části pak Dubová (455,1 m n. m.). Obě hřbetní zalesněné elevace odděluje úzké sedlo, kterým protéká drobná vodoteč, který dále pokračuje při spodním okraji lesa rozkládajícího se na svazích Dubové. Již vně hranic CHKO se vlévá zleva do Počapelského potoka, jenž pramení v západní části MKR. Jižní stranu údolí Počapelského potoka v jeho pramenné oblasti tvoří mírný lesnatý hřbet Hřibce (384,5 m n. m.) při hranici MKR (a CHKO). Odlesněné údolí Počapelského potoka vyplňují plochy orné půdy i pastvin – v kontrastu s lesnatým hřbetem Brdatek. Početná je v údolí i na hřbetu Hřibce zastoupena mimolesní zeleň (porostlé meze, sady). Níže po proudu má území již měřítko velkoplošně obhospodařovaných ploch. Východní okraj MKR tvoří plochy lesa s členitým okrajem a svažitéch zemědělsky využívaných ploch.

obr. č. B.104: Pohled ze silnice z Černína do Svaté (II/236) k východu; ve střední části snímku Černín a hřbet Hřibců

V jihozápadní části MKR se nachází Černín (část Zdic), jehož zástavba převážně původních usedlostí je rozložena v členitém terénu podél silnice č. II/236. Obec Trubín při východní hranici MKR zasahuje do CHKO pouze dílčí částí v okolí fotbalového hřiště. Severovýchodně od obce stojí rozlehlý výrobní zemědělský areál.

Nad Trubínem se zvedají jižní strmé skalnaté svahy Trubínského vrchu (371 m n. m.), na nichž byla vyhlášena PP Trubínský vrch. Předmětem ochrany tohoto ZCHÚ je přítomný ekosystém skalní stepi.

obr. č. B.105: Terénní sníženina pod svahy Dubové – pramenná oblast Počapelského potoka; v pravé části hřbet Hřibců

B. 4 Podmínky ochrany krajinného rázu – návrh opatření a limitů

Jednotlivá místa krajinného rázu byla jako plošně nejmenší jednotky prostorové diferenciace zařazena podle přítomnosti či koncentrace cenných znaků či hodnot (rysů) krajinného rázu do tří pásem odstupňované ochrany. Přítomnost cenných rysů krajinného rázu v příslušném MKR a jeho zařazení do pásma přísné či zpřísněné ochrany s sebou nese pochopitelně také větší nároky a potřebu stanovení přísnějších opatření či regulativů této ochrany.

Pásma přísné ochrany krajinného rázu (I)

Do pásma přísné ochrany krajinného rázu jsou zařazeny krajinářsky nejhodnotnější části CHKO. K těmto územím patří nejčastěji údolní partie všech významnějších toků se zachovalými (byť nezřídka modifikovanými) přírodními znaky – především údolí Berounky s výjimkou nejspodnějšího úseku toku, dále Rakovnického potoka, Zbirožského potoka či Javornice. Tyto kotlinové polohy se kromě základní údolní modelace vyznačují lokálním výskytem hojných erozních tvarů, vysokou lesnatostí se zastoupením stanovištně odpovídajících taxonů a také přítomností dokladů dřívějšího využívání krajiny (mlýny). Největšího plošného rozsahu v pásmu přísné ochrany dosahují rozlehlá lesnatá území – nejhodnotnější části Křivoklátských lesů s areály dřevin odpovídajícími přirozené druhové skladbě, často členěné rovněž zaříznutými údolními toků. K těmto územím náleží lesy v pravostranné části údolí Berounky v okolí Týřova, Velké Pleše či Vysokého Toku, dále Lánské lesy v povodí Klíčavy (Lánská obora, Klíčavské luhy) a větší část Nižborských lesů (povodí Vůznice a Žlubineckého potoka). Uvedená území se rovněž vyznačují přítomností rozlehlých zvláště chráněných území. Mimo tyto části území do I. pásma ochrany krajinného rázu patří také místa, jež kromě hodnotných přírodních rysů mají zásadní význam kulturně-historický. Taková území reprezentují výrazné elevace se zbirožským zámekem či hradem Točnick, vrch Velíz, oppidum Stradonice a také zámecký park v Lánech. Pásma přísné ochrany krajinného rázu tvoří cca třetinu plochy CHKO.

Pro území (MKR) zařazená do pásma přísné ochrany krajinného rázu jsou stanoveny následující obecné podmínky či doporučení:

- Zachovat stávající ráz území vyznačující se především mimořádně cennými či jedinečnými přírodními hodnotami – především výraznou říční modelací a lesnatostí jako zásadním a typickým znakem v měřítku oblastí i míst krajinného rázu a s výrazným vizuálním působením
- Dbát zachování hodnotných vizuálních vazeb spoluvytvářených výraznými přírodními znaky a také dlouhodobým kultivováním území včetně pozice a projevu sídel v obrazu krajiny
- V dlouhodobém výhledu udržet velkoplošný lesní pokryv jako dominantní krajinnou složku primárně formující oblast Křivoklátska; posilovat přirozenou druhovou skladbu v hospodářských lesích
- Důsledně chránit pohledově exponované partie území, zejména (odlesněné) terénní hrany, hřbety (horizonty) vymezující jednotlivá místa i oblasti krajinného rázu
- Vyloučit zásahy do lesních okrajů – zachovat zřetelné historicky konstituované přechody odlesněných poloh a okolních lesů; posílit porostní okraje (pláště se zastoupením diferencované zeleně)

- Vyloučit či v maximální míře eliminovat zásahy do cenných přírodních partií území (vodní útvary, rašeliniště, hodnotné vegetační doprovody toků, skalní tvary) snižujících jejich hodnotu či projev
- Zabránit vzniku nových (umělých) krajinných dominant; nesnižovat pozici stávajících dominant především kulturně-historického významu
- Novou výstavbu realizovat v historicky konstituovaném plošném rozsahu sídel, s výjimkou odůvodněných případů vyloučit novou výstavbu mimo jejich zastavěná území
- Nerozšiřovat zástavbu objektů individuální rekreace
- V přípravné fázi potenciálních či již navrhovaných záměrů provést jejich kauzální posouzení

Pásmo zpřísněné ochrany krajinného rázu (II)

Do pásma zpřísněné ochrany krajinného rázu náleží rovněž harmonicky utvářené části CHKO či takové, v kterých se harmonické vztahy a harmonické měřítko vyskytují v převažující míře. Většinu území v pásmu zpřísněné ochrany tvoří souvislé území na pravém berounském břehu zahrnující plošně rozsáhlé souvislé lesnaté partie s rozlehlými zemědělskými enklávami (okolí Kublova, Broum, Karlova, Hudlic či Otročiněvsí). Do II. pásma ochrany krajinného rázu patří rovněž značná část lánských lesů na levém břehu Rakovnického potoka a při východní hranici CHKO, opět včetně zemědělských enkláv (Ploskov, Požáry) a lesnatých svahů na levém břehu údolí Berounky (Bučina, údolí Slabeckého a Modřejovického potoka), i zde s mezilesními enklávami (Kostelík, Sadlno). Specifickou částí CHKO je její jižní okraj – jižně či jihovýchodně orientované svahy hřebenu Brdatek, z větší části rovněž zařazené do II. pásma ochrany krajinného rázu. Pásmo zpřísněné ochrany krajinného rázu na území CHKO má největší plošný podíl, tvoří necelých 48 % jejího území.

Pro území (MKR) zařazená do pásma zpřísněné ochrany krajinného rázu jsou stanoveny následující obecné podmínky či doporučení:

- Zachovat stávající ráz území formovaný plošnou lesnatostí jako zásadním a typickým znakem v měřítku oblastí i míst krajinného rázu a s výrazným vizuálním působením; posilovat přirozenou druhovou skladbu v hospodářských lesích
- Důsledně chránit pohledově exponované partie území – prostorové dominanty a horizonty
- Udržovat strukturu historicky konstituovaných odlesněných enkláv s výrazným zastoupením travních porostů a hojnou nelesní zelení s vysokou krajino tvornou funkcí
- Novou výstavbu realizovat v historicky konstituovaném plošném rozsahu sídel, s výjimkou odůvodněných případů vyloučit novou výstavbu mimo jejich zastavěná území
- Dodržováním stavebních zvyklostí venkovské zástavby zlepšovat urbanistický výraz sídel či tento výraz obnovovat
- Zabránit vzniku nových (umělých) krajinných dominant; nesnižovat pozici stávajících dominant především kulturně-historického významu
- Nerozšiřovat zástavbu objektů individuální rekreace
- V přípravné fázi potenciálních či již navrhovaných záměrů ve vizuálně citlivých lokalitách provést kauzální posouzení (polohy na hraně údolí Berounky, přechody lesních ploch a bezlesí)

Pásmo běžné ochrany krajinného rázu (III)

Do pásma běžné ochrany krajinného rázu jsou zařazena části CHKO bez výskytu mimořádně cenných krajinářských hodnot, jež by vyžadovala nejvyšší míru ochrany. Tato území reprezentují typicky okrajové části CHKO Křivoklátsko se zřetelným produkčním zaměřením, jež sem přesahuje z okolí. K nim náleží zejména severozápadní část (Slabecko), západní část – výše položené partie nad údolím Berounky v okolí Chříče a Podmokel, okolí Bzové a Březové či východní část CHKO (okolí Bratronic a výše položené partie údolí Berounky nad Hýskovem). Do III. pásma ochrany přísluší rovněž zemědělsky zaměřené enklávy – Amálie, Nový Dům a Velká Buková. I přes převažující produkční zaměření s charakteristickými prvky velkovýrobně obhospodařovaných krajin se i tato území vyznačují hodnotnými znaky, především kulturně-historické charakteristiky – doklady dřívějšího využití či osídlení (urbanistický charakter a zástavba sídel). Podíl území v pásmu běžné ochrany krajinného rázu činí cca 18 % plochy CHKO Křivoklátsko.

Pro území (MKR) zařazená do pásma běžné ochrany krajinného rázu jsou stanoveny následující obecné podmínky či doporučení:

- Důsledně chránit pohledově exponované partie území – výše položené partie zemědělsky obhospodařované krajiny
- Vyloučit záměry s potenciálem citelného snížení estetických hodnot, významného zásahu do prostorových vztahů a celkového narušení koloritu území daného konfigurací terénu a jeho dlouhodobým hospodářským využitím
- Zachovat stávající nelesní zeleň členící žádoucím způsobem krajinou strukturu; podporovat rozšíření mimolesní vegetace v otevřených partiích zemědělské krajiny
- Zabránit vzniku nových krajinných dominant výrobního charakteru; nesnižovat stávající pozici dominant především kulturně-historického povahy (tradičních); realizovat opatření vedoucí ke zlepšení projevu tradičních dominant v zástavbě sídel
- Novou výstavbu realizovat v historicky konstituovaném plošném rozsahu sídel, s výjimkou odůvodněných případů nepřipouštět novou výstavbu mimo jejich zastavěná území
- Dodržováním stavebních zvyklostí venkovské zástavby zlepšovat urbanistický výraz sídel či tento výraz obnovovat
- Realizovat opatření k potenciálnímu snížení často výrazného vizuálního účinku účelových výrobních areálů v okrajových částech sídel – výsadby odpovídající zeleně, úpravy fasád

Použité informační zdroje:

Literatura:

- Bukáček, R., Matějka, P. (1997): Hodnocení krajinného rázu v CHKO ČR, Ochrana přírody, r. 85, č. 2.
- Culek, M. a kol. (1996): Biogeografické členění České republiky, Enigma, Praha
- Culek, M. a kol. (2005): Biogeografické členění České republiky II. díl, AOPK ČR, Praha.
- Demek, J. a kol. (1987): Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Academia, Praha.
- Forman, R. T. T., Godron M. (1993): Krajinná ekologie, Academia, Praha 1993 (český překlad)
- kol. (2006): Rozbory CHKO Křivoklátsko, AOPK ČR a Správa CHKO Křivoklátsko, Zbečno.
- Lexikon obcí České republiky 1869 – 2005; I. díl; ČSÚ, Praha.
- Löw J., Míchal, I. (2003): Krajinný ráz, Lesnická práce, s.r.o., Kostelec nad Černými lesy.
- Muranský, S. (1977): Krajinářské hodnocení území, SČSZ, sv. 79.
- Pešková, Z. Čitelnost historické urbanistické stopy v půdorysu obce Bratronice, Člověk, stavba a územní plánování 4.
- Pešta, J. (2004) internetová diskuse k vymezení VPZ Rousínov, (<http://www.rousinovurakovnika.cz/news/pamatkova-zona/>)
- Vařeka, J., Frolec, V. (2007): Lidová architektura, encyklopedie; Grada Publishing, a. s., Praha.
- Vodrážka, Němec (2006): Hodnocení krajinného rázu Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, AV Atelier s.r.o.
- Vorel, I. a kol. (2004): Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz, ČVUT, Praha.

Internetové zdroje:

<http://www.monumnet.npu.cz/>

<http://drusop.nature.cz/>

<http://geoportal.gov.cz/arcgis/services>

webové stránky obcí na Křivoklátsku

<http://www.rousinovurakovnika.cz/news/pamatkova-zona/>

Seznam příloh

- 01 Mapa širších vztahů
- 02 Prostorová a charakterová diferenciacie území
- 03 Hodnoty krajinného rázu
- 04 Kategorizace sídel